

Een ironische blik op de werkelijkheid?

Een onderzoek naar nationale stereotypering en het gebruik van ironie in het programma *Ik Hou van Holland*.

www.rtl.nl/shows/ikhouvanholland

Naam: Christa Klop
Studentnummer: 311380
E-mail: 311380ck@eur.nl & christaklop@hotmail.com
Begeleider: Drs. Allerd Peeters
Tweede lezer: Prof. dr. Susanne Janssen
Datum: 7 augustus 2011
Master: Media en Journalistiek 2010 - 2011

Erasmus School of History, Culture and Communication.
Erasmus Universiteit Rotterdam.

Although stereotypes may take very different verbal and nonverbal forms, language is probably the dominant means by which they are defined, communicated and assessed.
Wigboldus, 1997, p. 5.

Voorwoord

Met deze thesis rond ik de master Media en Journalistiek af. Na drie jaar Algemene Cultuurwetenschappen en het volgen van mediavakken in Sydney was deze master een interessant en uitdagend vervolg op mijn bachelor. Voor u ligt het resultaat van mijn onderzoek. In deze thesis is kennis over ironie, stereotypering en de media samengevoegd tot een mooi eindresultaat. Voor mijn thesis heb ik een onderwerp gekozen dat mijn interesse in taal en cultuur combineert met mijn belangstelling voor de mediawereld. Gedurende het schrijven ben ik erachter gekomen dat het onderwerp niet altijd even makkelijk was. Uiteindelijk heb ik mijn gestelde doelen gerealiseerd en sluit deze periode met een tevreden gevoel af. Deze thesis heb ik met veel genoegen geschreven.

Er zijn een aantal mensen die mij bij het schrijven van deze thesis geholpen hebben en die ik daarom in dit voorwoord wil bedanken. Allereerst wil ik Allerd Peeters bedanken voor zijn begeleiding tijdens het schrijven van mijn thesis. Bedankt voor alle adviezen. Ook bedank ik mijn tweede lezer Susanne Janssen. Verder bedank ik mijn ouders voor hun luisterend oor en de respondenten voor hun tijd en het delen van hun mening.

Christa Klop

Rotterdam, augustus 2011

Inhoud

1. Inleiding	6
1.1 Ik Hou van Holland	9
2. Stereotypering, ironie en kijkhouding	13
2.1 Stereotypering.....	13
2.1.1 Stereotypering als complex begrip.....	14
2.1.2 Het collectieve perspectief versus het individuele perspectief	15
2.1.3 Functies van stereotypering	16
2.1.4 ‘Wij’ tegenover de ‘Ander’	17
2.2 Nationale stereotypering.....	19
2.2.1 Stereotypering van Nederlanders	21
2.3 Taal en stereotypering	23
2.3.1 Ironie	24
2.3.2 Verbale en non-verbale ironie.....	26
2.3.3 Functies van ironie	28
2.3.4 Relatie ironie en stereotypering	29
2.3.5 Gender en ironie.....	30
2.4 Televisie en kijkhouding	31
3. Methoden.....	35
3.1 Inhoudsanalyse	35
3.1.1 Onderzoekseenheden	36
3.1.2 Werkwijze en operationalisatie.....	36
3.1.3 Informele kwalitatieve inhoudsanalyse.....	39
3.2 Aanvullend kwalitatief onderzoek met kijkers	40
3.2.1 Topicijst	41
3.2.2 Werkwijze en analyse	42
3.2.3 Respondenten.....	43
3.3 Betrouwbaarheid.....	44
4. Resultaten	48
4.1 Hoeveelheid en soorten Nederlandse stereotypen.....	48
4.1.1 Resultaten interviews: ‘het kneuterige Nederland’	56
4.2 Ironie en humor voeren de boventoon	57
4.2.1 Resultaten interviews: complexiteit ironie	60
4.3 Verband ironie en stereotypen.....	61

4.3.1 Resultaten interviews: belachelijke overdrijving van Nederlanders.....	62
4.4 Gender, ironie en stereotypen.....	63
4.4.1 Resultaten interviews: grote rol weggeld voor Linda en de teamcaptains	65
4.5 Geen Nederlandse stereotypering, maar wel ironie.....	66
5. Conclusie.....	69
5.1 Kritische reflectie en mogelijk vervolgonderzoek	72
Literatuur.....	75
Bijlage A. Codeboek	80
Bijlage B. Topiclijst interview kijkers	87
Bijlage C. Transcript aflevering <i>Ik Hou van Holland</i>	90
Bijlage D. Interview transcripten	105

1. Inleiding

Welkom bij de gezelligste zaterdagavondshow op RTL4, waarbij je op een ontzettend leuke manier en volledig ongesubsidieerd Nederlandse cultuur kunt opsnuiven. Midden tussen al onze koeien staan natuurlijk een aantal hoogbegaafde BN-ers, 13 november 2010.

Deze uitspraak deed Linda de Mol in het programma *Ik Hou van Holland* en is het begin van een uitzending. Teams van bekende Nederlanders doen in het programma wat kinderen op de basisschool ook doen. Eerst spelling, dan een lied zingen, daarna het spel ‘een geheim doorvertellen’, gevolgd door een quiz en tot slot het woord tekenen of een rebus. Spelletjes die miljoenen mensen bekijken en fantastisch vinden. Klompen, tulpen, kaas, fietsen, grachten, koeien en molens zijn verschillende thema’s die in het programma *Ik Hou van Holland* naar voren komen. In bovenstaand citaat worden - in de eerste seconden van het programma - dingen uit de Nederlandse cultuur genoemd.

Bij het kijken van dit programma staat elke keer weer een meute mensen, gekleed in de kleuren van de Nederlandse vlag, te zingen. Dat, de hoge kijkcijfers en de titel van het programma hebben mijn aandacht getrokken. “Wat wij weten van Nederland, of wat wij horen te weten” zo start Linda de Mol op 8 maart 2008 met het programma, waarin traditionele beelden van Nederland worden uitvergroot. Steekt het programma de draak met Nederland en zijn inwoners? Volgens eindredacteur Inge Brandt kan het programma niet Nederlands genoeg zijn. “Het kan gewoon niet té Nederlands zijn. Des te meer des te beter” (I. Brandt, persoonlijke communicatie, 26 februari, 2011). In een telefonisch interview met eindredacteur Inge Brandt ben ik in de beginfase van het onderzoek meer te weten gekomen over het hoe en waarom in de uitzendingen.

Eindredacteur Inge Brandt vertelde in dit interview meer over de inhoud en het succes van het programma. Zij vertelde dat het programma zeer succesvol is en dat er in de afgelopen seizoenen niets aan de formule is veranderd, maar dat er wel steeds meer mensen naar het programma kijken. “Vragen zijn de basiskennis en kinderen kunnen met hun ouders kijken. Het is een ouderwets gezellige familieshow” (I. Brandt, persoonlijke communicatie, 26 februari 2011). Ze zei dat het programma erg toegankelijk is, omdat het een duidelijk zaterdagavondformat heeft.

In het programma wordt elke week getest wat bekende Nederlanders van hun land weten. De producenten noemen het genieten van ouderwets Hollandse gezelligheid. In de studio van *Ik Hou van Holland* zijn tulpen en molens aanwezig en is de vloer Delfts blauw.

Tevens staan in de studio grote plastic koeien en is het publiek in het oranje of rood-wit-blauw gekleed. De presentatrice van het programma is blond en heeft blauwe ogen. Ook de teamcaptains zijn blanke mannen. Maar tegenwoordig zijn we niet allemaal blank meer, zijn we niet meer allemaal boeren en is de internationale geschiedenis even belangrijk als onze nationale geschiedenis.

Van alle gasten zijn er maar enkele van buitenlandse afkomst geweest: Yes-R, Victoria Koblenko, Valerio Zeno en Edsilia Rombley brachten als enigen wat buitenlands bloed. “Niet alle gasten die we uitnodigen willen naar het programma komen. Sommigen niet vanwege hun imago, ze hebben het lef niet of ze houden niet van spelletjes” (I. Brandt, persoonlijke communicatie, 26 februari 2011). Ook de presentatrice van *Ik Hou van Holland* heeft in een uitzending van *Collegetour (NTR)* haar mening gegeven over de gasten in het programma. Op 28 maart 2011 was Linda de Mol te gast in de Beurs van Berlage voor een uitzending van *Collegetour* (uitzenddatum 31 maart 2011). In deze aflevering van *Collegetour* vertelde Linda de Mol: “Hoe vervelend het ook klinkt: alle gekleurde kandidaten, leuke Marokkaanse acteurs en Surinaamse presentatoren zijn gewoon keihard in de minderheid”.

In deze uitzending interviewden studenten samen met presentator Twan Huys Linda de Mol. Een student van buitenlandse afkomst stelde de volgende vraag bij de opname van het programma: “Ik vroeg me af of u zich bewust bent van het nationalistische karakter van het programma *Ik Hou van Holland*. Ik vind het zelf helemaal niet staan voor het multiculturele Nederland wat we hebben”. Linda antwoordde het volgende: “Dat vind ik wel jammer, want ik ben me er juist heel erg van bewust. Ik probeer ook het nationalistische karakter wat je eraan zou kunnen geven heel erg af te zwakken door juist Nederland altijd een beetje op de hak te nemen. Over ons kleinburgerlijk gedachtegoed en het feit dat we ons bezig kunnen houden met dingen als een gebrek aan strooizout in de categorie lekker belangrijk”.

Linda de Mol vertelde dat ze Nederland in *Ik Hou van Holland* op de hak probeert te nemen en hierbij gebruik maakt van ironie. Het gebruik van ironie wordt niet altijd expliciet genoemd. Het is mogelijk dat kijkers ironie niet vatten en uitspraken letterlijk nemen. Diverse onderzoekers hebben verschillende factoren onderzocht die het gebruik van ironie beïnvloeden. De belangrijkste factoren zijn persoonskenmerken van de spreker, zoals *gender*, het beroep van de spreker en nationaliteit (Colston & Lee, 2004). Daarnaast is ook onderzoek gedaan naar de functie van ironie en hoe ironische uitingen gecreëerd worden (Attardo, 2000; Burgers, 2010; Dews et al., 1995; Rockwell, 2007). In het

interview heeft Linda de Mol het niet alleen over het gebruik van ironie, maar ook over het nationalistische karakter van het programma.

In het programma worden veel typisch Nederlandse beelden getoond. Koeien, tulpen, hagelslag, fietsen, regen en klompen zijn enkele thema's die in het programma voorkomen. De beelden in het programma gaan voornamelijk over Nederlandse nationale stereotypen. Stereotypering komt op televisie continu voor, terwijl we er ons niet altijd bewust van zijn. Zijn de kijkers van *Ik Hou van Holland* zich hier bewust van en wat vinden zij hiervan? Mensen hebben een bepaald beeld over Nederlanders, maar wat is dat beeld? En is er dan sprake van stereotypering? Niet altijd kloppen die beelden, maar dikwijls wordt een stereotype wel door een groep mensen geaccepteerd. Stereotypen hebben vaak een bepaalde invloed en kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van identiteit, trots en grappen. Stereotypen verschillen van land tot land, omdat landen een eigen cultuur en historie hebben. Historie, geografie, economie en cultuur zijn factoren die invloed hebben op stereotypering (Leerssen, 2000). Waar iemand woont kan bijvoorbeeld iets zeggen over hoe iemand is.

Ik ben geïnteresseerd in de beschrijving van stereotypen en het gebruik van ironie daarbij. In het programma *Ik Hou van Holland* worden nationale stereotypen vaak met ironie gebracht. De relatie tussen die twee concepten is interessant, omdat ironie onder andere gebruikt kan worden om stereotypen af te wijzen, af te zwakken, of juist aan te dikken, maar ook om stereotypen op een bepaalde manier te construeren. In dit onderzoek wordt nagegaan of en wat voor verband bestaat tussen de beschrijving van stereotypen en de toepassing van ironie daarbij. Stereotypering van Nederlanders op de Nederlandse televisie en het gebruik van ironie vormen de basis van het onderzoek.

Het onderzoeksprobleem is:

In hoeverre en op welke manier wordt gebruik gemaakt van ironie om een signaal te geven dat met nationale stereotypering wordt gespeeld in het programma Ik Hou van Holland en hoe vatten kijkers dit op?

In dit onderzoek wordt naar inhoud en perceptie gekeken. Er bestaat een relatie tussen televisie en burgerschap, en populaire en politieke cultuur zijn vermengd. Televisie is, zowel in inhoud als in perceptie, een medium dat deze vermenging laat zien.

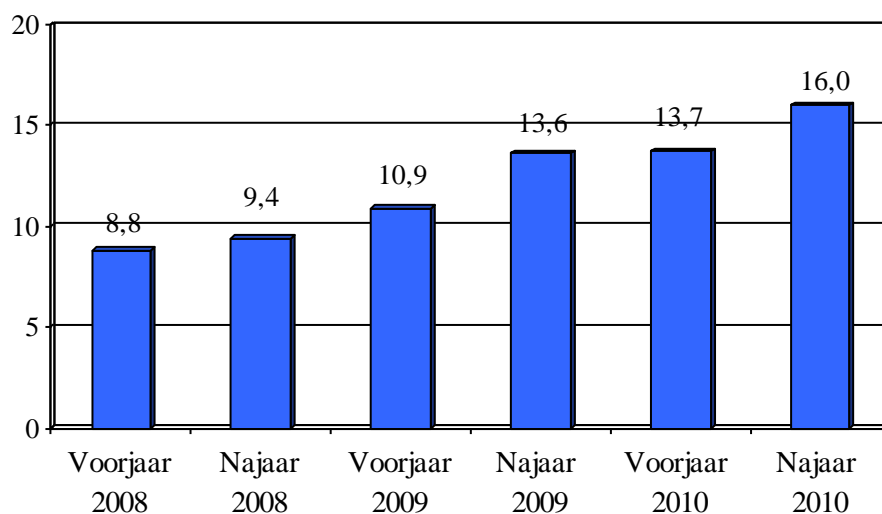
Het beantwoorden van de hoofdvraag geeft zowel op maatschappelijk als op wetenschappelijk gebied meer inzicht. Over stereotypering in het algemeen is internationaal het nodige gepubliceerd. Weinig is echter bekend over welke invloed stereotypen hebben op het gebruik van ironie. Met dit onderzoek naar zowel inhoud als perceptie bij kijkers kan bestaande kennis worden aangevuld. Het onderzoek kan onder andere bijdragen aan de rol die Nederlandse amusementprogramma's spelen in stereotypering op de Nederlandse televisie. Stereotypering en ironie zijn allebei lastig te definiëren begrippen. Het is interessant te achterhalen waaruit een Nederlands stereotype op televisie bestaat en of er een relatie is met het gebruik van ironie. Eerder onderzoek naar stereotypering heeft onvoldoende belicht wat het verband is tussen nationale stereotypen en ironie. Dit onderzoek geeft inzicht in stereotypen, en in het bijzonder, in het gebruik van ironie. Daarnaast kan het onderzoek ook bijdragen aan kennis over de effecten van het gebruik van ironie in stereotypering op het publiek. Ook kan het onderzoek een bijdrage leveren aan de wetenschappelijke discussie over kijkhoudingen van kijkers.

Het programma *Ik Hou van Holland* bevat, net als veel andere mediaproducten, bepaalde normen, waarden en opvattingen over de wereld (Croteau & Hoynes, 2003). Het publiek vormt een beeld van de wereld aan de hand van mediaproducten die zij consumeert (Croteau & Hoynes, 2003). Omdat het programma een typisch Nederlandse productie is, is het interessant te onderzoeken hoe men in Nederland omgaat met dit mediaproduct. Met behulp van dit onderzoek krijgt men inzicht in de manier waarop kijkers begrijpen dat met stereotypen en ironie op televisie wordt gespeeld. Het is van maatschappelijk belang om te weten hoe ironie een signaal geeft dat er gespeeld wordt met stereotypen. Het geeft ons kennis over de maatschappij waarin we leven. De maatschappij is onderhevig aan veranderingen en er worden voortdurend vragen opgeroepen over de invloed van media en culturele uitingen en het gebruik daarvan. Dit onderzoek past binnen deze discussies. Het betreft een veld waarin steeds maar nieuwe vragen, antwoorden, theorieën, ideeën en verklaringen opdoemen.

1.1 Ik Hou van Holland

Het programma *Ik Hou van Holland* is een zaterdagavondshow, die wordt uitgezonden op RTL4. Soms zijn er thema-uitzendingen, zoals op oudejaarsavond. *Ik Hou van Holland* wordt gepresenteerd door Linda de Mol. In januari 2009 kreeg het programma een Beeld en Geluid Award voor het beste amusementsprogramma. Gemiddeld lag het aantal kijkers rond de 1,5 miljoen mensen. Gedurende de laatste drie seizoenen is de hoeveelheid kijkers gestegen naar 2 miljoen mensen (Stichting Kijkonderzoek, 2010). De eerste aflevering van

seizoen 7 op 26 maart 2011 had zelfs 2,7 miljoen kijkers. In grafiek 1.1 is de kijkdichtheid weergegeven. De kijkdichtheid van het programma is hier gedefinieerd als het gemiddelde percentage Nederlandse kijkers (van 6 jaar en ouder) per seconde gedurende het programma. Dit figuur laat tevens zien dat de kijkdichtheid de afgelopen seizoenen is gestegen.

Figuur 1.1 Kijkdichtheid *Ik Hou van Holland* van Nederlandse kijkers van 6 jaar en ouder (Stichting Kijkonderzoek, periode 08/03/2008 t/m 18-12-2010).

Na zes succesvolle seizoenen is seizoen 7 begonnen in het voorjaar van 2011. Linda de Mol wordt elke aflevering geholpen door twee teamcaptains. Beau van Erven Dorens was in de eerste drie seizoenen samen met Jeroen van Koningsbrugge teamcaptain. In seizoen 4, 5 en 6 was Peter Heerschop teamcaptain samen met Jeroen. En Guus Meeuwis was samen met Jeroen de nieuwe teamcaptain van de reeks die vanaf het voorjaar 2011 is uitgezonden bij RLT4.

In het programma wordt aan bekende Nederlanders gevraagd wat zij van Nederland weten. Het programma gaat ervan uit dat de vragen die worden gesteld leerzaam kunnen zijn. Het programma over Nederland en het Nederlandse leven gaat om Nederlandse basiskennis. Hieronder valt ook Nederlandse taalkennis. *Ik Hou van Holland* is een programma dat geen vaststaand script heeft, waarin niet kan worden afgeweken van de formule. Van te voren is het hele verloop niet tot in detail vastgesteld door schrijvers en producers. Het programma bestaat uit verschillende spelonderdelen. De meest voorkomende zijn:

- *Tv-vragen*. Er wordt een fragment getoond waarbij een vraag wordt gesteld. Dit spel komt twee keer terug per aflevering.

- *Spellingsronde*. De kandidaten van een team moeten eerst individueel een woord spellen en vervolgens als groep.
- *Het meegebrachte woord*. Het ene team vertelt aan het andere team een Nederlands woord en bedenkt zelf drie mogelijke betekenissen bij het woord. Het andere team moet raden welke betekenis juist is.
- *Roddelen*. Het oudste lid van een team leest een roddel voor met daarin tien steekwoorden aan het volgende teamlid. Diegene vertelt dit door aan de volgende et cetera. Tot uiteindelijk de teamcaptain het gehoord heeft. De teamcaptain vertelt dit aan Linda de Mol waarbij wordt gekeken hoeveel steekwoorden er nog in het verhaal zitten.
- *Raad een lied*. Het is de bedoeling een lied te raden, waarna het publiek een deel van het lied zingt. Dit onderdeel komt meerdere keren per aflevering voor. Dit kan gedaan worden aan de hand van het raden van een melodie. Of de Chinese man Hoi Chi Cheung probeert het lied te zingen, waarbij de teams moeten raden welk lied het is. Een andere variant is dat er twee liedjes door elkaar worden gespeeld of een niet-Nederlandstalig lied wordt vertaald naar het Nederlands en opgelezen door Linda de Mol.
- *Teken het woord* (vanaf seizoen 6). De teams moeten een uitspraak raden met behulp van tekeningen op een glasplaat.
- *Verjaardagsspel* (vanaf seizoen 6). Een voor een moeten de teamleden een vraag beantwoorden: is het antwoord goed dan gaat het cadeau (confettibom) naar de volgende persoon. Zodra het cadeau afgaat (confettibom) verliest het team met het cadeau op schoot.
- *Dobbelstenenspel* (vanaf seizoen 6). Uit het publiek worden twee dobbelstenen naar beneden gegooid. Op de dobbelstenen staan letters. Met de twee letters bovenop moet het team zoveel mogelijk woorden vormen met als beginletter de letter van de ene dobbelsteen en als eindletter de letter van de andere dobbelsteen.
- *BN'ers raden*. In deze ronde krijgen beide teams twee minuten de tijd. De teamcaptains krijgen kaartjes met daarop de namen van bekende Nederlanders. Zij moeten hun team met aanwijzingen duidelijk maken welke Nederlanders dit zijn zonder (delen van) namen te noemen.
- *De rijtjes*. Aan beide teams wordt gevraagd binnen twee minuten zoveel mogelijk zaken horend bij een onderwerp of thema op te noemen. Het team dat zegt de meeste zaken op te kunnen sommen mag de ronde spelen. De teams kunnen elkaar

overbieden met het aantal antwoorden dat ze denken te weten, waardoor het mogelijk is dat hetzelfde team twee keer aan de beurt is en het andere team niet.

- *Finale*. Kennisvragen en rekenvragen worden gesteld. Het team dat de vraag goed heeft, mag aan het rad draaien en hiermee kunnen punten gescoord worden.

2. Stereotypering, ironie en kijkhouding

Om de centrale onderzoeksvraag – *In hoeverre en op welke manier wordt gebruik gemaakt van ironie om een signaal te geven dat met nationale stereotypering wordt gespeeld in het programma Ik Hou van Holland en hoe vatten de kijkers dit op?* – te beantwoorden worden in deze eerste paragraaf summier de kernconcepten geïntroduceerd die in deze vraag naar voren komen. In het programma wordt gespeeld met stereotypering door middel van het gebruik van ironie. Beide concepten, ironie en stereotypering, zijn interessant om in samenhang met elkaar te bestuderen. In het programma *Ik Hou van Holland* worden stereotypen namelijk vaak met ironie gebracht. De concepten zullen in dit hoofdstuk eerst afzonderlijk worden uitgewerkt, om vervolgens het verband te kunnen toelichten en uitdiepen.

In dit hoofdstuk wordt niet alleen gekeken naar stereotypering in het algemeen. Ook wordt nationale stereotypering beschreven, omdat het programma *Ik Hou van Holland* gaat over Nederlandse stereotypen en de Nederlandse identiteit. Aangezien twijfelgevallen bestaan over wat Nederlandse stereotypen zijn en wat niet, wordt tevens bestudeerd wat nationale stereotypering is en wordt er inhoudelijk gekeken naar Nederlandse stereotypen. Tot slot wordt de kijkhouding van het publiek besproken, omdat ook de receptie van de kijkers van het programma deel uitmaakt van het onderzoeksprobleem. Bij de concepten nationale stereotypering, ironie en kijkhouding wordt herhaaldelijk het thema *gender* behandeld om het onderzoeksprobleem te bestuderen. Het is interessant de verschillen tussen mannelijke en vrouwelijke sprekers, kijkers en stereotypen te bestuderen, omdat *gender* van grote invloed kan zijn op het leven van individuen. Zo is het bijvoorbeeld interessant te kijken naar de invloed van *gender* op het gebruik van ironie. Het receptieonderzoek biedt boeiende benaderingen - zoals *gender* - om inzicht te krijgen in de wijze waarop kijkers televisieprogramma's ervaren, verwerken en interpreteren.

2.1 Stereotypering

Om de centrale onderzoeksvraag te beantwoorden is het belangrijk eerst te weten wat stereotypering is. *Sluit de ogen even en neem een Spanjaard in gedachten. Hoe ziet hij eruit, wat voor karakteristieken heeft hij en wat voor kleren draagt hij?* De kans is groot dat er een stereotiep beeld in het hoofd is ontstaan, waar een groot deel van alle Spanjaarden niet aan zal voldoen. Tevens is de kans groot dat dit beeld is beïnvloed door wat er in de media is te zien. De meeste mensen zijn vertrouwd met het begrip stereotype, toch is stereotype een complexe term.

Het woord stereotype komt van de Griekse woorddelen *stereos* en *typos*. *Stereos* betekent vast en *typos* betekent slag, afdruk of vorm. Het begrip 'stereotype' is voor het eerst genoemd in 1922 door journalist Walter Lipmann. Lipmann definieerde stereotypen als: "*pictures...we carry around in our heads*" (Wigboldus, 1997, p. 3). Stereotype is volgens Lipmann een beeld dat in het hoofd van een individu tot ontwikkeling is gekomen. Volgens Lipmann worden beelden van mensen uit andere groepen gecreëerd door cultuur, en gebruikt om betekenis te geven aan het gedrag van anderen (Wigboldus, 1997). Hij ziet stereotypen als cognitieve structuren, die kennis, verwachtingen, opvattingen en vooroordelen van de wereld bevatten. Mensen maken 'mentale plaatjes' die het proces van observeren en interpreteren makkelijker maken. Die mentale plaatjes zijn niet neutraal, maar gerelateerd aan culturele en historische gewoonten en tradities.

2.1.1 Stereotypering als complex begrip

Het is lastig een heldere en eenduidige betekenis te geven. Daarom zijn in deze alinea en de volgende alinea's de vier belangrijkste karakteristieken van stereotypen uitgelegd. Ten eerste zijn stereotypen gegeneraliseerde ideeën over eigenschappen van een bepaalde verzameling mensen (Van den Bos, 2008). Een persoon heeft bepaalde karakteristieken en gedragsvoorkeuren omdat deze tot een bepaalde groep of sociale categorie behoort (Barfoot, 1997; Marcrae et al., 1996; Verhelle, 2007; Wigboldus, 1997). Zo worden mannen bijvoorbeeld eerder als agressief gezien, vrouwen eerder als afhankelijk en bril dragers eerder als intelligenter. Wanneer wordt gesproken over stereotypen, dan wordt een persoon niet meer gezien als een uniek individu, maar als een deel van de sociale groep die karaktertrekken bezit die worden toegeschreven aan de gehele groep. Hilton en Hippel (1996) geven ook aan dat stereotypen gedachten zijn over de kenmerken en het gedrag van een bepaalde verzameling mensen. In het dagelijks leven categoriseren mensen elkaar op basis van *groupmembership* (Van den Bos, 2008). Stereotypering is het proces van het geven van karakteristieken aan mensen op basis van lidmaatschap van een groep en/of het gedrag van een groep mensen. Hieruit blijkt dat stereotypering een vorm van generalisatie is.

Ten tweede kan een stereotype alleen bestaan wanneer dit beeld gedeeld wordt door een grote groep mensen (Wigboldus, 1997). Pas wanneer een bepaald beeld bij een grote groep mensen bekend is, kan gesproken worden over stereotypering. Stereotypering gaat vaak uit van homogeniteit in een groep. Als een beeld

bestaat bij een grote groep mensen, dan kan dit beeld vereenvoudigd worden door al dan niet bestaande verschillen en categorisatie te overdrijven.

Ten derde bestaat een stereotype uit de opvatting dat stereotypen vaak onbewust en automatisch gebruikt worden als een model om gedrag te interpreteren. Stereotypen worden zo gebruikt als referentiekader om sociale informatie te verklaren. Als zulke referentiekaders worden gebruikt om gedrag te interpreteren van een individueel lid van een groep kan men spreken over stereotypen (Marcrae, Stangor, & Hewstone, 1996; Van den Bos, 2008). Verwachtingen gebaseerd op stereotypen kunnen ertoe leiden dat mensen ontbrekende informatie over een groep zelf invullen, waardoor stereotypen kunnen worden bevestigd.

Tot slot kunnen stereotypen snel en wijd verspreid worden over een groot aantal mensen door de ontwikkeling van de massamedia (Cinnirella, 1997). Individuen kunnen stereotypen ontwikkelen van groepen met wie ze in levenden lijve geen contact hebben gehad. Via de massamedia en in het bijzonder televisie zien individuen representaties van leden van sociale categorieën en groepen die ze nooit hebben ontmoet. Dit betekent dat individuen bepaalde stereotiepe beelden kunnen hebben over nationale of etnische groepen, terwijl ze deze mensen nooit hebben ontmoet.

2.1.2 Het collectieve perspectief versus het individuele perspectief

Om het begrip stereotypering beter te begrijpen wordt in deze paragraaf dieper ingegaan op een onderscheid dat eerder in dit hoofdstuk bij de omschrijving van stereotypering naar voren kwam, namelijk het onderscheid tussen beeldvorming op individueel en op collectief niveau. Zoals hierboven genoemd gaat stereotypering volgens Lipmann om een “*picture in the head*” van een individu die naar de wereld om hem heen kijkt (Wigboldus, 1997). Hierbij gaat het dus om één enkel beeld dat in het hoofd van één individu tot ontwikkeling is gekomen. Anderzijds kan stereotypering worden gezien als onderdeel van een cultuur, een gemeenschap. Ook Macrae en anderen (1996) maken duidelijk dat stereotypering bestaat uit twee samenhangende dimensies.

Het individuele perspectief benadrukt dat stereotypen worden vertegenwoordigd als beeld in het hoofd van een individu. Hierbij ontwikkelen mensen bepaalde opvattingen over karakteristieken van de belangrijkste sociale groepen in hun omgeving en deze opvattingen beïnvloeden hun reacties ten opzichte van individuele leden van die groepen. Binnen deze benadering wordt aangenomen dat stereotiepe beelden aangeleerd en veranderd worden door directe interactie met anderen, informatie die individuen verkrijgen en door contact met mensen van andere sociale groepen (Marcrae et al., 1996).

Bij het collectieve perspectief ligt de focus op de representatie als onderdeel van een maatschappij, gemeenschap of cultuur “*stereotypes exist in the fabric of the society*”

(Macrae et al., 1996, p. 10). Het collectieve perspectief stelt dat de samenleving aan de basis ligt van de verzamelde informatie en niet het individu. Stereotypen hebben belang bij de veronderstelling dat ze cultureel gedeeld worden. Deze collectieve benadering legt de nadruk op het feit dat stereotypen gevormd, veranderd en aangeleerd worden door indirecte bronnen van bijvoorbeeld ouders, docenten, politici en de massamedia. Deze culturele benadering focust op de taal als een representatie van sociale groepen (Macrae et al., 1996).

2.1.3 Functies van stereotypering

Bij de beschrijving van de eigenschappen en betekenis van stereotypering is af en toe al verwezen naar functies. Bijvoorbeeld is genoemd dat er een referentiekader bestaat waarmee men nieuwe informatie makkelijker toegankelijk kan maken, maar er zijn nog andere functies. Om het begrip stereotypering te definiëren is het onvoldoende enkel een definitie en eigenschappen mee te geven. Daarom wordt in de volgende sectie dieper ingegaan op de functies van stereotypering.

Stereotypering kan functioneel zijn op verschillende manieren. Tajfel onderscheidt drie kernfuncties van stereotypen (Cinnirella, 1997). Ten eerste dienen stereotypen om te simplificeren in de complexe wereld. Ten tweede dienen ze te helpen om waarden van individuen te behouden. En ten derde kan stereotypering volgens Tajfel ook een differentiatiefunctie hebben. Dit differentiëren komt doordat mensen zich onderscheiden van anderen en zich bij een bepaalde groep aansluiten. Deze drie kernfuncties komen vaak voor in studies van andere onderzoekers. Enkele onderzoekers wijken af van deze driedeling en kennen andere functies toe. In de volgende paragrafen worden eerst de functies toegelicht die overeenkomen met de kernfuncties van Tajfel en vervolgens worden de afwijkende functies van stereotypering toegelicht.

Van den Bos (2008) is het met Tajfel (1979) eens dat stereotypering kan worden gezien als hulpmiddel om de wereld om ons heen beter te begrijpen. *“It is a tool to understand the complicated world around us”* (Van den Bos, p.8). En tevens is hij, net als Kreuz en Caucci (2009), van mening dat stereotypering kan bijdragen aan meer begrip omdat dit begrip de mogelijkheid kan bieden om boven de aanwezige informatie uit te stijgen en de constructie van een betekenisvol beeld van anderen kan bevorderen (Van den Bos; Kreuz & Caucci). Daarnaast zegt Van den Bos ook dat het stereotyperen van de ander een indirecte manier is om het zelfbeeld te ontwikkelen, te herstellen en te veranderen. Dit past bij de tweede kernfunctie die Tajfel identificeerde, namelijk om de waarden van individuen te waarborgen.

Cinnirella (1997) stelt dat het proces van stereotyperen niet irrationeel is. Er zijn namelijk te veel individuen in onze sociale wereld om elk individu te construeren en te zien als een verschillend en uniek persoon. Soms heeft het daarom zin om leden van bepaalde groepen te stereotyperen in bepaalde situaties. Sommige onderzoekers zijn ervan overtuigd dat het nodig is om te stereotyperen, omdat er te veel gebeurt in de wereld om alles als uniek te zien (Schneider, 2004). Deze punten passen beide bij de eerste kernfunctie: stereotypen dienen om te simplificeren in de complexe wereld. Stereotypen hebben een helpende functie. Ze helpen mensen de complexiteit van de sociale omgeving te verminderen en hanteerbaar te maken. De mens is slechts in beperkte mate in staat om hoeveelheden informatie te verwerken.

Hoewel de meeste functies overeenkomen met de kernfuncties, onderscheiden onder andere Kreuz en Caucci (2009) nog een aantal andere functies van stereotypen. Deze functies wijken af van de kernfuncties van Tajfel (1979). Zij stellen dat stereotypen onder andere gebruikt kunnen worden om humoristisch te zijn, om negatieve emoties uit te drukken, om kritiek te uiten, om te overtuigen, om samenhang te vergroten en om exclusiviteit te creëren (Kreuz & Caucci).

Ook worden door onderzoekers motiverende processen genoemd die een rol spelen bij de functie van stereotypen (Blanton, Crocker, & Miller, 2000). Mensen zijn meestal gemotiveerd om bepaalde stereotypen te behouden om hun gevoel van eigenwaarde te verbeteren. (Bijvoorbeeld: iemand voelt zich beter over zichzelf, als hij denkt dat hij op de een of andere manier superieur is aan iemand uit een andere groep.) Mensen hebben behoefte aan het creëren of juist behouden van een positieve eigenwaarde (Blanton et al.).

2.1.4 'Wij' tegenover de 'Ander'

In paragraaf 2.1.1 is uiteengezet dat stereotypen ontwikkeld worden door het geven van kenmerken aan mensen op basis van lidmaatschap van een groep. Er bestaat altijd een bepaalde groep of categorie waartoe een persoon behoort. Vaak spreekt men over wij (*ingroup*) en zij (*outgroup*). Said (1995) noemt de Oriënt om te beschrijven hoe *de Ander* een westers concept is. Door middel van tegenstellingen trachten westerlingen zichzelf te definiëren en positioneren ten opzichte van mensen die wonen in het oosten van de wereld (Said, 1995). Sassatelli (2002) citeert Baudrillard als volgt: “*..there can't be identity without alterity; if there is no other, there is no self*” (p. 527). De identiteit van jezelf kan bepaald worden door de ander te definiëren. Het categoriseren van mensen is een manier om onze eigen identiteit te bepalen. “*Identity is a constitutive description of the self in language*” (Barker, 1999, p. 31).

De Ander wordt vaak gezien als goed versus slecht of ‘wij’ tegenover ‘zij’. *De Ander* kan voor verschillende televisiekijkers anders zijn. Ook binnen een land kunnen verschillende meningen zijn en is de *Ander* aan veranderingen onderhevig (Khatib, 2006). Men is constant bezig om elkaar in ‘wij-’ of ‘zij’-groepen te plaatsen. Ook in *Ik Hou van Holland* komt dit ‘wij’-gevoel sterk tot uiting en het is om die reden interessant om te bespreken.

Zowel Said (1995) als Khatib (2006) zijn van mening dat *de Ander* niet dezelfde beelden en gevoelens heeft als ‘wij’ dat hebben. Tegenover *de Ander* staat het ‘eigene’ centraal. Leerssen (2000) is van mening dat je jezelf anders dient te voelen dan bijvoorbeeld een Duitser om je een Nederlander te voelen. ‘Wij’ zijn Nederlanders, omdat ‘wij’ Duitsers anders vinden.

De begrippen ‘wij’ en ‘thuis’ hebben soms een onduidelijke of onvaste betekenis. ‘Thuis’ kan op lokaal, op nationaal, maar ook op transnationaal niveau zijn. Met ‘wij’ kan over dorpsgenoten gepraat worden, of over een grotere groep zoals provinciegenoten, maar ook over mede-Nederlanders of zelfs over een Europees ‘wij’-gevoel (Khatib, 2006). Morley (2001) heeft het in zijn onderzoek over *home*. Hiermee bedoelt hij de plaats waar iemand zich thuis voelt of de plaats waaraan iemand zijn of haar identiteit ontleent.

Identiteit is een complex en abstract begrip. Identiteit zit ingewikkelder in elkaar dan in de gelezen literatuur is aangegeven. Het voert te ver om hier uitgebreid in te gaan op allerlei theorieën over identiteit en identiteitsvorming in de media. De nationale geschiedenis en de culturele nabijheid zijn belangrijk bij het vormen van een nationale identiteit. Daarnaast speelt taal ook een aanmerkelijke rol. Identiteiten worden gevormd in discours en/of sociaal gedeelde normen, waarden en manieren van spreken. Verschillende onderzoekers hangen diverse theorieën aan, waarbij de essentialistische benadering identiteit beschouwt als een vaste onveranderlijke kern. De constructivistische opvatting daarentegen gaat ervan uit dat een identiteit gevormd en veranderd kan worden in samenhang met de omringende cultuur (Pastina & Straubhaar, 2005).

In het huidige onderzoek ga ik ervan uit dat de media een zekere invloed hebben op de vorming van identiteit. Een kenmerk van de media is dat zij culturele verschillen kunnen doen oplossen, maar ook gebruikt kunnen worden voor het behouden en ondersteunen van een cultuur en identiteit van een groep (Peeters & d’Haenens, 2005). Televisie kan een rol spelen in de vorming en bevestiging van nationale identiteit. Kijkers kunnen televisie gebruiken om actief over een eigen identiteit te denken (Morley, 2001). Zo biedt *Ik Hou van Holland* kennis en informatie aan de hand van verschillende kenmerken van nationale identiteit een gedetailleerd beeld van alles wat Nederland is. In *Ik Hou van Holland* wordt

een gevoel van nationale eenheid gecreëerd. Zo'n programma brengt de symbolen en het gevoel van een natie bij het publiek thuis. Nationale identiteit is een begrip dat voortkomt uit de nationale cultuur. Televisieprogramma's zijn vaak aangepast aan de nationale cultuur. Dit betekent dat programma's geproduceerd worden in een bepaalde maatschappelijke, maar ook historische en politieke omgeving. Televisiemakers construeren televisieprogramma's vanuit hun eigen nationale identiteit. Voor *Ik Hou van Holland* betekent dit dat het programma geproduceerd is vanuit de Nederlandse identiteit.

2.2 Nationale stereotypering

Nationale identiteit en nationale stereotypen hebben in het programma *Ik Hou van Holland* een grote rol. Bij nationale stereotypering is er sprake van kenmerken van een bepaald land en specifieke kenmerken van de bevolking waaraan iemand toebehoort (Leerssen, 2000). Ook nationale stereotypering gaat uit van homogeniteit in een groep. Vaak heeft men een beeld van bijvoorbeeld het Belgisch, Frans of Brits nationaal karakter, ook al kennen we slechts enkele (of geen) mensen uit deze landen en bestaat er geen manier om te beoordelen hoe typisch deze personen zijn als representatie van hun land.

Historische processen van nationale stereotypering vinden in Europa al plaats sinds de samenvoeging van Europese natiestaten in de zeventiende eeuw (Leerssen, 2000). Volgens Leerssen is het Nederlandschap tot stand gekomen door een eeuwenlange opeenstapeling van vijandbeelden. Binnen de grenzen van de staat werd door de heersende klasse aan de bouw van een natie gewerkt met als doel regionale culturen samen te voegen tot een nationale eenheid. Beelden van een typische Duitser, Nederlander of Fransman werden toen al gecreëerd. In veel landen bestond een nationaal besef dat met de paplepel werd ingegoten en met iedereen in de maatschappij werd gedeeld.

Nationaal komt van het woord natie. In de Middeleeuwen betekende natie herkomst. Het begrip natie kent drie dimensies. Ten eerste een volk met een gemeenschappelijke afstamming. Ten tweede kan de natie als samenleving worden gezien, een bevolkingsgroep ofwel laag van de bevolking. En ten derde heeft een natie een gezamenlijke cultuur. Er bestaat een gemeenschappelijk referentiekader op grond waarvan mensen makkelijker met elkaar kunnen communiceren. Een voorbeeld hiervan is taal (Leerssen, 2000).

Net als andere bijvoeglijke naamwoorden wordt het begrip 'nationaal' regelmatig aan een ander woord gekoppeld, bijvoorbeeld nationale hoofdstad, nationale voorronde et cetera. Nationaal slaat in die betekenis niet op het begrip natie, maar op het begrip staat. Vaak worden deze begrippen door elkaar gebruikt. Ook in Nederland wordt nog altijd

gedacht aan het ideaalbeeld van het samenvallen van volk en staat en het trekken van de grenzen langs de breuklijn van de cultuur. Staatsgrenzen vallen niet altijd samen met cultuurgrenzen. Leerssen (2000) is van mening dat het de buitenlanders zijn die ons tot natie maken.

Voor het nationaliteitsbesef is de vraag “Wie is de ander?” veel belangrijker dan de vraag “Wie zijn wij?”. De ander is tegenwoordig overal. In een geglobaliseerde en multiculturele samenleving wonen de buitenlanders tussen "ons" in. De ander, diegene waartegenover de Nederlandse identiteit ‘zich afzet’, zit in onze geest. We zetten ons als het ware af tegen het denkbeeld van hoe buitenlanders kunnen zijn. Het zijn producten van onze eigen verbeelding, hoe we denken dat de ander over ons denkt. Nationaal denken en het geloven in nationaliteiten stelt voorop dat de voornaamste manier voor het individu om zich bij een collectief betrokken te voelen, de natie is (Leerssen, 2000).

De nationale identiteit wordt door Anderson (1991) gezien als een gemeenschap van verbeelding. Naties zijn *imagined communities* en zijn gebaseerd op het vermogen van individuen om een beeld van gemeenschappelijkheid te onderhouden met mensen die ze niet kennen. Ook Anderson stelt dat het nationaal denken een samenloop van verschillende historische ontwikkelingen is op verschillende gebieden. Nationale identiteit wordt vaak als tegenhanger van de nationale identiteit van een andere natie gezien. De nationale cultuur van een land geeft de bevolking een identiteit.

Het nationaal besef is ook nu nog zo vanzelfsprekend dat het natuurlijk lijkt (Leerssen, 2000). Beelden van andere culturen zijn herkenbaar, omdat ze al zo lang meegaan. Zonder stereotypen over andere culturen is het moeilijk te beschrijven hoe de eigen cultuur eruitziet. We hebben de ‘bourgondische Belgen’ nodig om onszelf als ‘calvinistische Hollanders’ te kunnen bestempelen (Ronde, 2009). En dankzij de Britse stijfheid kunnen we onszelf informele gezelligheidsdieren noemen. Daarnaast bestaat bijna elke nationaal stereotype in Europa uit tegenpolen. Spanjaarden zijn bijvoorbeeld vol zelfbeheersing, maar ook vurig. Fransen zijn galant en afstandelijk. Nederlanders kunnen zichzelf zien als flinke aanpakkers of als stijve harken. Zo heeft elk land wel verschillende tegenstellingen.

Om *Ik Hou van Holland* te kunnen interpreteren zou eigenlijk de gehele Nederlandse cultuur waarbinnen dit programma geproduceerd is, moeten worden geïnterpreteerd en beschreven. Aangezien een cultuur te abstract, niet altijd tastbaar en te omvangrijk is om te beschrijven wordt in dit onderzoek gebruik gemaakt van het concept nationale stereotypering. Producenten maken bewust of onbewust gebruik van stereotypen.

2.2.1 Stereotypering van Nederlanders

In de volgende paragrafen worden stereotypen van Nederland en de inwoners van Nederland omschreven. Bijzonder hierbij is dat de stereotypen niet alleen beperkt zijn tot Nederland, maar dat tevens een invulling is gegeven aan de verschillende Nederlandse stereotypen. De inhoudelijke kant van deze stereotypen wordt bestudeerd. In het programma *Ik Hou van Holland* komen veel nationale stereotypen naar voren en daarom is het van belang deze stereotypen ook inhoudelijk te bespreken. De onderzoeksvraag hierbij is: (RQ1) Welke stereotiepe associaties van Nederland en het Nederlandse leven komen in de uitzendingen voor en hoe vaak komen ze voor?

Zowel in wetenschappelijke als in niet-wetenschappelijke bronnen is geschreven over Nederlandse stereotypen. Onder andere Aarnoutse en Torre (2011) en Aspeslagh en anderen (2000) hebben onderzoek gedaan naar Nederlandse stereotypen. Zij hebben zowel de perceptie van buitenlanders over Nederland en haar bevolking bestudeerd, als de mening van Nederlanders zelf over hun land en volk. Zo toonden de resultaten van het onderzoek van Aarnoutse en Torre bijvoorbeeld aan, dat het stereotype “gebruik van drugs”, hoog in de top tien kenmerken van het beeld over Nederland kwam te staan, maar ook hoog in de top tien van het beeld van Nederlanders over zichzelf.

De beelden van Nederland en haar bevolking kunnen worden verdeeld in verschillende categorieën. In het onderzoek van Aarnoutse en Torre (2011) komen de volgende vijf categorieën naar voren: persoonskenmerken, culturele kenmerken, economische kenmerken, fysieke landskenmerken en sociaal-politieke kenmerken. Met behulp van andere literatuur - Aspeslagh et al., 2000; Kaldenbach, 1991; Kruizinga, 1962; Lechner, 2008; Rooy & Drenth, 2010; White & Boucke, 1994 – wordt in de volgende paragrafen bestudeerd of deze vijfdeling een geschikte classificatie is waarin stereotypen kunnen worden onderverdeeld.

Bron: www.cmo.nl/euforum

In het onderzoek van Aarnoutse en Torre (2011) is het niet altijd helder waarom sommige stereotypen bij een categorie zijn ingedeeld. Tevens zijn enkele categorieën erg breed, waardoor uiteenlopende stereotypen worden ingedeeld bij dezelfde categorie. De categorie persoonskenmerken is bijvoorbeeld zeer breed. Uit onderzoek van Rooy en Drenth (2010) en White en Boucke (1994) blijkt

dat onderscheid kan worden gemaakt tussen uiterlijke kenmerken en karaktereigenschappen, omdat dit twee totaal verschillende karakteristieken van een persoon zijn. Wanneer wordt gekeken naar uiterlijke kenmerken dan komen de kenmerken, lang, blond en blauwe ogen naar voren, ook wel kaaskoppen genoemd. Naast uiterlijke persoonskenmerken passen hierbij ook typisch Nederlandse kleding en klederdracht. Opvallend is dat klompen en een boerenkiel vaak worden geassocieerd met het beeld dat men van Nederlanders heeft.

Kijkend naar karaktereigenschappen zien Nederlanders zichzelf als vooruitstrevend en tolerant. Ook uit niet-wetenschappelijk onderzoek blijkt dat Nederlanders bekend staan om hun tolerantie (Rooy & Drenth, 2010). Daarnaast staan Nederlanders ook bekend als gierig en zuinig. Als je een markthandelaar in Egypte vertelt dat je uit Nederland komt, zijn de kansen groot dat ze in lachen uitbarsten en roepen: ‘kijken, kijken, niet kopen’. Soms noemen ze zichzelf krenterig. Uit onderzoek van Aspeslagh en anderen (2000, p.14) blijkt dat maar liefst 73 procent van de respondenten (Fransen, Belgen en Engelsen) in het onderzoek denkt dat Nederlanders gierig zijn. Tevens hebben vele Nederlanders een nuchter karakter. Andere karaktereigenschappen die in het boek van Kaldenbach (1991) naar voren komen zijn: punctueel, ijverig, arrogant en gehaast.

De categorie culturele kenmerken uit het onderzoek van Aarnouste en Torre (2011) heeft geen duidelijke omschrijving en is niet voldoende gedefinieerd. De categorie is zeer breed en er zijn allerlei stereotiepe beelden ingedeeld. In het onderzoek van Aarnouste en Torre is bijvoorbeeld het karakteristiek “klompen” bij de categorie culturele kenmerken ingedeeld. Echter zou het stereotiepe beeld “klompen” beter ingedeeld kunnen worden bij bijvoorbeeld uiterlijke zichtbare kenmerken van een persoon. Uiterlijke kenmerken gaat namelijk ook om typisch Nederlandse kleding.

In de categorie culturele kenmerken komen voornamelijk veel Nederlandse gewoonten en gebruiken voor, zoals fietsen, schaatsen en het eten van kaas en drop. Ook in het boek *The Dutch, I presume?* (Rooy & Drenth, 2010) worden diverse stereotiepe gewoonten en gebruiken van Nederlanders besproken. Uit het boek komt onder andere naar voren dat Nederlanders veel fietsen, veel kaas eten, graag een ‘bakkie’ doen en dat we het zo gezellig mogelijk willen hebben. Het is moeilijk te omschrijven wat gezellig is. Het hangt samen met knus, geborgen, rustig, huiselijk en ontspannen (Kaldenbach, 1999). Zo kan koffie drinken gezellig zijn. In het boek *The Dutch, I presume?* staat ook beschreven dat Nederlanders één koekje bij de koffie presenteren. Nederlanders vinden dit niet onhartelijk van zichzelf, maar juist gastvrij. Ook zijn Nederlandse feesten (Koninginnedag en Sinterklaas), Nederlandse sporten (schaatsen) en Nederlandse eetgewoonten (kroketten,

kaas en drop) gebruiken en gewoonten van Nederlanders. Gebruiken en gewoonten die onder andere naar voren komen in het onderzoek van Lechner (2008) zijn: met z'n allen voetbal kijken in het oranje, drugs roken in Amsterdam, luisteren naar draaiorgels en bij elkaar achterop de fiets zitten. De categorie culturele kenmerken kan eigenlijk ook de categorie gewoonten en gebruiken worden genoemd.

Bij de categorie economische kenmerken in het onderzoek van Aarnoutse en Torre (2011) is maar één karakteristiek geplaatst, namelijk "internationale economie". Uit de andere literatuur blijkt niet dat dit een Nederlands stereotype is, omdat in veel andere landen ook een internationale economie bestaat. Dit is een categorie die niet typisch Nederlands is en kan eigenlijk uit de vijfdeling worden geschrapt.

De categorie fysieke landskenmerken (Aarnoutse & Torre (2011) is wel uitputtend. Het gaat hierbij om karakteristieken van het Nederlandse landschap. Hierbij past het beeld dat Nederland een soort poppenhuis is. Dit beeld wordt zowel door Nederlanders, als niet-Nederlanders gedeeld. Alles is klein, druk en overvol: straten, auto's, huizen, winkels, bossen et cetera. Nederland is een zeer dichtbevolkt klein vlak land. Ook komt naar voren dat er veel water is en dat er veel dijken, grachten, polders enzovoorts bestaan (Kaldenbach, 1991). In deze categorie zou ook het kenmerk 'kleurrijke tulpenvelden' horen. Het beeld 'kleurrijke tulpenvelden' past beter bij kenmerken van het Nederlandse landschap dan in de categorie culturele kenmerken, waar Aarnoutse en Torre dit kenmerk hebben ingedeeld.

Verschillende stereotiepe beelden kunnen bij de categorie sociaal-politieke kenmerken worden onderverdeeld. Kijkend naar de kenmerken van de samenleving op sociaal-politiek gebied wordt Nederland gezien als een vrij en liberaal land. Op politiek gebied is veel mogelijk (Lechner, 2008). Denk hierbij aan euthanasie, homohuwelijken en prostitutie. Nederland is een individuele multiculturele samenleving (White & Boucke, 1994). Andere sociaal-politieke kenmerken zijn democratie en verzorgingsstaat.

2.3 Taal en stereotypering

Voordat bestudeerd wordt hoe nationale stereotypering te maken heeft met ironie, is het van belang te weten wat de rol van taal is bij stereotypering. Eén van de aspecten die bestudeerd is, gaat namelijk over het feit dat ironie veel met taal te maken heeft. Taal en ironie staan sterk in verbinding met elkaar. Taal is een ideaal middel om algemene stereotiepe beelden te bepalen en te behouden onder een groep mensen, omdat binnen één land de bevolking eenzelfde taal spreekt. Taal heeft de mogelijkheid om sociale

categorieën aan te duiden, die worden gebruikt om de overvloed aan informatie te versimpelen.

Language... operates as a representational system. In language, we use signs and symbols - whether they are sounds, written words, electronically produced images or musical notes - to stand for or to represent to other people our concepts, ideas and feelings. Language is one of the "media" through which thoughts, ideas and feelings are represented in a culture. Representation through language is therefore central to the processes by which meaning is produced. (Hall, 1997, p. 1)

Uit het bovenstaande citaat blijkt dat het proces waarbij betekenissen worden geproduceerd belangrijk is. Taal bevat signalen om betekenis over te dragen. Taal is de basis voor communicatie, maar is ook de basis voor het uitdrukken en behouden van ongelijke sociale relaties.

Volgens Schaff (1974) worden in een opvoedingsproces met taal bepaalde vooroordelen, waardesystemen en ideologieën doorgegeven. Men geeft naast woorden ook begrippen door die aan stereotypen gekoppeld kunnen worden. Door het onderwijzen van woorden en zinnen nemen kinderen de normen en waarden over van anderen in de samenleving. Volgens Wigboldus (1997; 2000) en Macrae en anderen (1996) speelt taal een belangrijke rol in het overbrengen van stereotypen tussen personen. Taal speelt een subtiele rol, maar is van groot belang. Zo beperkt taal voor een deel de reikwijdte van mogelijke interpretaties. Taal is het belangrijkste element in sociale interacties, want iedereen gebruikt taal dagelijks. Taal speelt een belangrijke rol in het ontwikkelen, communiceren en in stand houden van stereotypen (Maass en Arcuri, 1996).

2.3.1 Ironie

Mensen verschillen in de manier waarop zij taal gebruiken. Sommige mensen uiten hun mening meer indirect dan anderen. Ironie is een vorm van indirect taalgebruik. Om te onderzoeken wat de rol van taal is bij stereotypering, is het belangrijk te weten wat ironie precies inhoudt. De intentie van dit onderzoek is na te gaan of er een relatie bestaat tussen uiting van stereotypen en het gebruik van ironie in taal. Met andere woorden, in hoeverre komt stereotypische informatie tot uiting in ironische uitspraken? Hierbij past de onderzoeksvraag: (RQ2) Welke categorieën stereotypen worden op een ironische manier behandeld?

Ironie is, net als stereotype, een lastig te definiëren begrip. In de volgende drie paragrafen worden een omschrijving en een aantal definities van ironie uitgelegd en vervolgens worden deze gekoppeld aan de functies van ironie. “*Irony has been used to refer to states or events that seem odd or noteworthy when juxtaposed, such as the swindler who is himself swindled*” (Kreuz & Caucci, 2009, p.325). Een andere definitie die wordt gegeven is als volgt: “*an evaluative utterance, the valence of which is implicitly reversed between the literal and intended evaluation*” (Burgers, 2010, p.6).

Bij een ironische uiting kan een letterlijke en bedoelde betekenis geobserveerd worden. Door beheerste ironie kan een persoon nadruk leggen op de werkelijkheid. Ironie brengt een bewuste, soms een wat moralistische bedoeling tot uitdrukking, maar vaak op een speelse en humoristische manier. Ironie hoeft geen doel op zich te zijn, zoals dat wel het geval was bij romantici (Dijkers, 1979).

Volgens Dijkers (1979) is ironie “het mondeling of schriftelijk formuleren van een ander - niet noodzakelijk tegenovergesteld - oordeel dan men eigenlijk heeft, met de bedoeling op deze indirecte wijze zijn mening kenbaar te maken” (Dijkers, 1979, p. 8). Een voorbeeld kan zijn: “Wat is het vandaag mooi weer!”, terwijl het buiten regent.

Van Enschoot (2006) is van mening dat ironie een vorm is van figuurlijk taalgebruik waarbij de letterlijke boodschap opnieuw geïnterpreteerd moet worden om de bedoelde boodschap te begrijpen. Hierbij is een verschil tussen wat uitgedrukt wordt en wat werkelijk bedoeld wordt. Hoe groter het verschil, hoe scherper de ironie kan zijn. Bij ironie is geen sprake van misleiding. De spreker wil immers een boodschap uitdrukken en wil daarbij wel begrepen worden.

In ironie kan sprake zijn van literaire en non-literaire interpretaties. Bijvoorbeeld “*The road was a snake*”. Een weg kan niet letterlijk een slang zijn. Maar als iemand tegen je zegt: “*You are a genius!*” dan is een letterlijke interpretatie wel mogelijk, maar het tegenovergestelde kan ook waar zijn. Om te weten of iets ironie is, is de context heel belangrijk. “Wat is het vandaag mooi weer!” is pas ironie als je weet dat het buiten regent. Daarnaast zijn *cues* (aanwijzingen of signalen) belangrijk, omdat zij kunnen helpen om iets als ironie te markeren (Kreuz & Roberts, 1995). Bovendien kan ironie ook zitten in wát de spreker zegt.

Zonder extra informatie kunnen ironische uitdrukkingen niet geanalyseerd worden (Chock, 1987; Georgiou, 2008). Volgens Dijkers (1979) veronderstelt ironie een bepaalde intellectualiteit. Het succes van ironie is afhankelijk van gedeelde kennis. Wordt ironie begrepen, dan kan daardoor een gevoel van verbondenheid gecreëerd worden. Ironie is een product van een situatie waarin personen zich bevinden en het succes van de ironische

opmerking is afhankelijk van gedeelde opvattingen, houding en kennis binnen een groep mensen.

Het is belangrijk te vermelden hoe ironie geoperationaliseerd kan worden. Sommige onderzoekers geven weinig informatie over hoe ironie wordt geoperationaliseerd. Utsumi (2000) beargumenteert dat veel theorieën over ironie tekortkomingen hebben. “*Non of the previous irony theories can distinguish ironic utterances from non-ironic ones completely*” (Utsumi, 2000, p. 1778). Utsumi heeft ook een theorie over ironie ontworpen en zijn *implicit display theory of irony* (p. 240) gaat uit van drie eisen. Ten eerste veronderstelt een ironische uiting een ‘ironische omgeving’, ofwel een situationele setting welke ironie motiveert. Ten tweede ‘vertoont’ een ironische uiting op een impliciete manier de ironische omgeving. Ten derde zegt hij dat ironische uitingen met meer signalen en aanwijzingen van impliciete vertoningen ontvangen worden als meer ironisch. Deze impliciete vertoning kan volgens hem plaatsvinden door middel van verschillende aanwijzingen: intonatie, overdrijving, gebruik van bijvoeglijk naamwoorden en non-verbale aanwijzingen, zoals houding en gezichtsuitdrukking. Toch is het in zijn onderzoek ook niet duidelijk hoe hij het gebruik van ironie verder geoperationaliseerd heeft.

Gibbs (2000) stelt in zijn onderzoek dat zijn studenten ironische uitingen in hun transcripties geanalyseerd hebben om ironische uitspraken te vinden, maar maakt in de methodebeschrijving niet duidelijk op wat voor manier dit wordt gedaan. Bij een andere studie (Kreuz, Roberts, Johnson, & Bertus, 1996) is ironie geoperationaliseerd door de door hen vastgestelde standaarddefinitie van ironie te gebruiken: het tegenovergestelde zeggen van wat je eigenlijk bedoelt. Maar ook hier wordt niet weergegeven hoe de onderzoekers de definitie nu in werkelijkheid gebruiken in het onderzoek. Tot slot identificeert een ander onderzoek ironie door te kijken naar de reactie die de ironische uiting oproept bij het publiek. Aangezien ironie vaak humor bezit, worden mondelinge uitspraken alleen als ironische uitingen beschouwd wanneer de uitspraken gevolgd worden door lachen (Burgers, 2010). Een probleem hierbij kan zijn dat de onderzoeker uitingen van verbale ironie over het hoofd ziet. Humor is niet het enige doel van ironie, want reacties zijn niet altijd humoristisch. En tegelijkertijd zijn niet alle humoristische uitingen ironisch.

2.3.2 Verbale en non-verbale ironie

Ironie is gewoonlijk een verbale uiting, maar zoals eerder genoemd kan ironie ook zitten in wát er gezegd is, hoe het gezegd is en of er gebruik is gemaakt van mimiek. Soms kan het een niet zonder het ander. Wanneer alleen wordt geknipoogd, is er nog geen sprake van

ironie. Mimiek kan een manier zijn om ironie te creëren, maar bijvoorbeeld hoe het gezegd is kan laten blijken dat het heel anders bedoeld is. Aan de ene kant bestaat verbale ironie en andere kant is er non-verbale ironie. Verbale ironie heeft te maken met wat er gezegd is. Non-verbale ironie gaat om de manier hoe het gezegd is en of er gebruik is gemaakt van mimiek. Het is interessant deze drie aspecten te onderscheiden, omdat ze alle drie nodig zijn om ironie te onderzoeken en met elkaar in verband staan.

Ten eerste gaat het bij verbale ironie om wat er gezegd is. Deze vorm van ironie kan geïdentificeerd worden, zonder dat mimiek of de manier hoe iets gezegd wordt van belang is. Een voorbeeld van een ironische uiting met een teken van ironie is de volgende: (in een harde plensbui): “Dit weer is het beste weer dat ik me kan voorstellen voor een picknick”. De uiting is letterlijk een positieve evaluatie van het weer. Aangezien het regent, is het geen lekker weer om te picknicken. In het onderzoek van Attardo (2000) wordt er gesproken over *irony markers*. Een *irony marker* is een hint voor de luisteraar of lezer dat een opmerking of zin ironisch is (Attardo, 2000). Deze tekens helpen ironie opsporen. In het voorbeeld “Dit weer is het beste weer dat ik me kan voorstellen voor een picknick” zit een *irony maker*, namelijk een hyperbool. De hyperbool geeft een hint dat de uiting niet letterlijk is bedoeld. Een hyperbool is een stijlfiguur van overdrijving. Hoewel de hyperbool niet essentieel is voor de interpretatie, helpt het wel om ironie te identificeren. Een teken van ironie kan dus geïnterpreteerd worden als een hint dat een spreker ironisch kan zijn.

Vooraf in onderzoek naar geschreven tekst hebben diverse onderzoekers verschillende *irony markers* onderscheiden. Andere hints voor het identificeren van ironie zijn de retorische vraag, de metafoor en een understatement (Burgers, 2010). Een retorische vraag is een vraag waarbij men geen antwoord verwacht. Zoals de uitspraak in de aflevering op 13 maart 2010: “Wij eten altijd één biskwietje bij de thee toch?” of “Zou het weer voor een picknick nog beter kunnen?” (als het regent). Het is in beide gevallen een mededelende zin waarop geen antwoord wordt verwacht. Ook de retorische vraag geeft een hint dat een uiting ironisch bedoeld kan zijn.

Om verbale ironie te uiten kan ook een metafoor zijn gebruikt. Een metafoor is een beeldspraak waarbij geen vergelijkingswoord (als, zoals et cetera.) wordt gebruikt. Voorbeeld: “Het is hier een echte zwijnenstal”, waarmee bedoeld wordt dat het een rommel of een bende is. Ook de metafoor is een teken van ironie en kan dus geïnterpreteerd worden als een hint dat een spreker ironisch is.

Ook kan een understatement gebruikt worden om verbale ironie uit te drukken. Een understatement het tegenovergestelde van een hyperbool. Dit is namelijk een verzwakte

mededeling. Iets wordt veel minder sterk uitgedrukt dan het in werkelijkheid is.

Bijvoorbeeld: “Zij vindt Jeroen van Koningsbrugge niet zo’n geweldig vlotte verschijning”. Bij *irony markers* gaat het om wat er gezegd is. Deze vorm van ironie kan geïdentificeerd worden zonder dat mimiek of de manier hoe iets is gezegd van belang is.

Ten tweede is er non-verbale ironie, waarbij het gaat om de manier hoe iets gezegd is. In onderzoek naar gesproken ironie ligt de nadruk vaak op de *ironic tone of voice* (Bryant & Fox Tree, 2005). Het stemgebruik geeft aan dat een spreker een andere intonatie gebruikt dan normaal. Het ritme, de klemtoon en de intonatie (prosodie) kunnen informatie geven of de zin bedoeld is als een serieuze of juist ironische opmerking. In een uitspraak kan met opzet een pauze worden ingelast of er kan juist iets snel achter elkaar gezegd worden. De ironische toon van de stem wordt ook wel een sarcastische intonatie genoemd. Mensen vinden vaak dat verbale ironie sarcastisch is. Sarcasme is een bepaalde vorm van persoonlijke kritiek op een persoon of groep van personen die verbale ironie bevat (Bryant & Fox Tree, 2005).

Ten derde zijn er mimiek en gebaren waarin de non-verbale ironie tot uiting komt. Sommigen noemen dat het ‘materiaal’ waarin ironie zich kan uitdrukken (Rockwell, 2007). Het hoeft niet alleen te gaan om taal, maar mimiek en gezichtsuitdrukkingen helpen ironie te ondersteunen. Te denken valt hier aan *facial smirks*, het ‘stalen’ gezicht, de knipoog of een nadrukkelijk gerichte blik (Rockwell, 2007). Bij het gebruik van mondelinge ironie zijn mimiek en intonatie vaak belangrijke en bijna onmisbare indicatoren. De situatie kan onder andere bepalen wat de betekenis is van bepaalde uitspraken. Daarom wordt ook gekeken naar mimiek en intonatie.

In deze paragrafen zijn verschillende hints besproken voor het herkennen van zowel verbale als non-verbale ironie. De onderzoeksvragen die passen bij deze en voorgaande paragrafen zijn: (RQ3) Hoe vaak maken de sprekers in het programma gebruik van non-verbale of verbale ironie als het gaat om stereotypering? (RQ4) Welke vorm van verbale of non-verbale ironie gebruiken de sprekers als het gaat om stereotypering?

2.3.3 Functies van ironie

Bij de beschrijving van ironie en daarbij het verschil tussen verbale en non-verbale ironie is een enkele keer al verwezen naar de functies van ironie. Genoemd is bijvoorbeeld dat het gebruik van ironie kan worden gezien als een manier om je spottend uit te drukken of als een manier om iemand te manipuleren, maar er zijn nog andere functies. Om het begrip ironie te definiëren is het onvoldoende om alleen een omschrijving te geven. Daarom is in de volgende paragraaf dieper ingegaan op de functies van ironie. Ironie, een uiting die niet

letterlijk bedoeld is, heeft verschillende functies (Dews et al., 1995). Verschillende functies worden besproken. Soms overlappen functies elkaar deels.

Ironie kan een middel zijn om luisteraars ervan te overtuigen dat ze een uitspraak of situatie niet al te serieus dienen op te vatten. Ironie kan de scherpe kantjes van een uitspraak halen. Als men iets wil zeggen over bijvoorbeeld ongewenst gedrag kan men indirect commentaar leveren om toch beleefd te zijn en ironie is een van de manieren om dat te doen. Dews en anderen (1995) geven als voorbeeld dat een ironische uiting gezien kan worden als een manier om gezichtsverlies tegen te gaan en om beleefd te zijn in bepaalde situaties. Tevens kan ironie gezien worden als een taalkundige manier van manipulatie. Wanneer men gebruik maakt van indirect taalgebruik wordt de mogelijkheid gegeven om een bepaalde bedoeling te negeren. Ook wordt ironie gebruikt om iets voor elkaar krijgen zonder er direct om te hoeven vragen. Bovendien kan ironie worden gebruikt om te laten zien of te laten merken dat bepaald gedrag niet wordt goedgekeurd. Door het maken van ironische opmerkingen kan worden aangegeven dat er een 'norm' is overschreden. Wanneer men via een ironische opmerking iemand "bekritiseert of aanvalt", geeft dat aan dat de spreker van de boodschap het vertoonde gedrag niet goedkeurt. Pexman en Olineck (2002) zeggen, net als Dews (1995), dat ironie een reputatiereddende functie kan hebben. Wanneer mensen anderen beledigen of juist complimenteren worden reputatiereddende strategieën vaak gebruikt om de directe impact van dergelijke daden te compenseren. Hier kan een link worden gelegd met stereotypen.

2.3.4 Relatie ironie en stereotypering

Stereotiepe beelden of uitspraken worden wel eens als niet-gewenst ervaren. Hierbij kan ironie bijvoorbeeld worden gebruikt om de situatie af te wijzen. Ironie is onder andere een manier om bestaande verwachtingen en stereotypen te communiceren, te bewaren, te creëren, af te zwakken of te bevestigen. Volgens Chock (1987) kan ironie overal functioneren waar stereotypen bemiddelen tussen relaties in groepen. Ironie kan bewijzen dat stereotypen de mythen zijn die ze zijn (Chock, 1987). Enerzijds kan het gebruik van ironie een manier zijn om uit te dagen of op zijn minst sceptisch te zijn ten opzichte van sociale categorieën of stereotypen. Anderzijds kunnen stereotypen aanvaardbaar worden gemaakt, zodat ironie op strategische momenten kan worden toegepast. Stereotypen worden daarom vaak met ironie gebracht. Ironie kan gebruikt worden stereotypen af te zwakken, maar ook juist om ze aan te dikken of om ze op een bepaalde manier te construeren. Daarnaast worden ironische opmerkingen gemaakt om luisteraars bij de les te houden of sprekers te wijzen op onjuistheden. De onderzoeksvraag, eerder genoemd in

paragraaf 2.3.1, die hierbij past is: (RQ2) Welke categorieën stereotypen worden op een ironische manier behandeld?

2.3.5 Gender en ironie

In de volgende paragrafen is *gender* in relatie tot ironie behandeld. Het onderwerp *gender* is behandeld, omdat mannen ironie op een andere manier gebruiken en opvatten dan vrouwen. Uit onderzoeken is gebleken dat *gender*-verschillen zijn gevonden bij het gebruik van ironie. Onder andere Colston en Lee (2004) hebben onderzocht of verschillen bestaan tussen mannen en vrouwen in het gebruik van ironie. De onderzoeksvraag die hierbij past is: (RQ5) Gebruiken mannen of vrouwen meer ironie in het programma *Ik Hou van Holland* (bij stereotiepe uitspraken)?

Uit diverse onderzoeken is gebleken dat mannen vaker ironie gebruiken dan vrouwen (Kreuz & Caucci, 2009; Gibbs, 2000; Colston & Lee, 2004). Ironie, zijnde een indirecte figuurlijke vorm van taal, kan een groter risico van misinterpretatie met zich meebrengen dan het gebruik van een directe vorm van taal (Colston & Lee). Dit is een van de redenen waarom mannen hier meer een beroep op doen dan vrouwen, gedeeltelijk door het risico. Verschillen in agressiviteit tussen mannen en vrouwen kan een andere verklaring zijn waarom mannen vaker verbale ironie gebruiken. Ook is gebleken dat mannen regelmatig ironie gebruiken, omdat het hun discoursdoelen dient. Verbale ironie wordt beschouwd als een meer agressieve vorm van taal dan letterlijk commentaar.

De presentator in het programma is altijd een vrouw en de teamcaptains zijn bijna altijd mannen. Bij de verschillende teamleden zijn er echter zowel mannen als vrouwen. Het is interessant te kijken of het verschil tussen mannen en vrouwen bij de teamleden ook geldt. Daarom de volgende onderzoeksvraag (RQ6): Is er verschil in de mate van gebruik van ironie bij de verschillende teamleden?

Er bestaan niet alleen verschillen tussen mannen en vrouwen in het gebruik van ironie, maar er zijn ook verschillen tussen bepaalde beroepsgroepen in het gebruik van ironie. Pexman en Olineck (2002) rapporteerden dat bepaalde beroepen soms geassocieerd worden met ironisch taalgebruik. “*Thus, speaker occupation stereotypes influenced interpretation of, and memory for, potentially ironic remarks*” (Pexman & Olineck, 2002, p. 247). Uitspraken die gedaan worden door sprekers van *high-irony* beroepen (cabaretier, taxichauffeur et cetera) worden door de participanten van het onderzoek eerder als sarcastisch beoordeeld dan uitspraken door sprekers van *high-metaphor* beroepen (pastoor, arts et cetera) (Katz en Pexman, 1997). Andere beroepen die worden geassocieerd met sarcasme zijn: journalist, actrice, talkshow host, vrachtwagenchauffeur en filmcriticus.

Beroepen die juist niet met sarcasme worden geassocieerd zijn volgens Katz en Pexman onder andere een pastoor, wetenschapper, bibliothecaris, begrafenisondernemer, tandarts en boekhouder.

Uit het onderzoek van Pexman en Olineck (2002) is ook gebleken dat sprekers met een hogere opleiding relatief kritischer te zijn. Individuen met een hogere status hebben minder te maken met situaties waarin zij hun reputatie moeten redden en daardoor wordt aangenomen dat zij sneller hun kritiek direct uiten dan individuen met een lagere status.

Naast het gebruik van ironie door een persoon zelf, kan een persoon ook een ironische houding hebben. Dit wordt behandeld, omdat tevens de mening van kijkers van *Ik Hou van Holland* wordt geanalyseerd. Ang (1982) heeft onderzoek gedaan naar het kijken van *Dallas*. Zij spreekt in haar onderzoek onder andere over een ironische kijkhouding. “Een belangrijk bestandsdeel van die ironische kijkhouding is het leveren van commentaar” (Ang, 1982, p. 28). Zij stelt dat commentaar een manier is om de eigen superioriteit ten opzichte van het beschreven object te bevestigen. De ironische kijkhouding is dan een manier om het plezier en de kritiek te verenigen (Ang, 1982). Uit haar onderzoek blijkt de tegenstrijdigheid van de ideologie van de massacultuur en het plezierig kijken. Er zijn kijkers die uitdrukkelijk zeggen dat ze van *Dallas* houden, terwijl ze “zich toch bedienen van de normstelling die de ideologie van de massacultuur voorschrijft” (Ang, 1982, p. 28). Deze kijkers beschrijven *Dallas* als object van spot. Door in het commentaar wat de kijkers geven te spotten met *Dallas* wordt *Dallas* van een serieus melodrama omgevormd tot een komedie. De ironiserende *Dallas*-kijkers geven door middel van ironisch commentaar een tegengestelde betekenis aan de serie.

2.4 Televisie en kijkhouding

Zoals eerder opgemerkt wordt niet alleen de inhoud van het programma bekeken, maar wordt aanvullend de kijkhouding van het publiek bestudeerd. Het onderzoeksprobleem bevat tevens de mening van kijkers. Het is daarom van belang te bespreken hoe men naar televisie kan kijken en wat het kijkgedrag is van de kijkers van *Ik Hou van Holland*.

Televisieprogramma's kunnen naast informatie ook een beeld van de werkelijkheid geven. De kijker ziet gebeurtenissen en is daarmee in staat een beeld te vormen van de wereld. Televisie kan een rol vervullen in het binden en scheiden van mensen, in het homogeniseren van ervaringen en in het versterken van verschillen (De Leeuw, 2003). De televisie heeft mensen vertrouwd gemaakt met representatievormen die het beleven en

onderzoeken van identiteit stimuleren. Televisie is een bron die men gebruikt om identiteit te construeren op diverse manieren (Barker, 1999).

Mediaonderzoekers hebben een tijd lang gedacht dat de media dienden als middel om boodschappen van dominante groepen in de maatschappij over te brengen op de massa. Hierbij wordt het publiek een bepaalde boodschap opgelegd en heeft het publiek niet door dat ze worden gedomineerd (Croteau & Hoynes, 2003). Hiertegenover zet Stuart Hall (1973) het concept van het actieve publiek. Met zijn encoding/decoding model geeft hij de complexe vorming van betekenis weer. Betekenissen staan niet vast. En worden op verschillende plaatsen betekenissen gecreëerd, niet alleen bij de maker. Het publiek interpreteert de betekenissen naar wat voor hen van belang is. Dit getuigt van een actief publiek.

Televisiekijkers zijn dus actieve en geïnformeerde makers van betekenis. Het proces van het construeren van betekenis en de plaats van televisie in het dagelijks leven van mensen verschilt tussen culturen, maar ook in geslacht en klasse binnen eenzelfde maatschappij. Televisieboodschappen bevatten vele betekenissen en kunnen geïnterpreteerd worden op verschillende manieren (Baker, 1999). Hieronder worden beknopt twee voorbeelden genoemd van onderzoek naar de vorming van betekenis in televisieprogramma's. Deze twee televisieprogramma's zijn echte klassiekers en voorbeeld om te laten zien dat het publiek continu bezig is met interpreteren en het produceren van betekenis.

Uit onderzoek naar de populaire *All in the Family* serie blijkt dat televisieprogramma's niet altijd het beoogde effect hebben (Vidmar & Rokeach, 1974). Het programma is een voorbeeld van een serie waarbij vorming van betekenissen complex is. Enerzijds zien kijkers de hoofdpersoon Archie Bunker als een racist en vatten de serie op als een parodie op vooroordelen. Zij genieten van de show als satire. Andere kijkers daarentegen zien in de uitspraken van Archie Bunker een bevestiging: hij zegt het toch maar mooi, “.. *telling it like it is*” (Vidmar & Rokeach, 1974, p. 37). Kijkers hebben verschillende redenen waarom zij de serie amuserend vinden. Zo blijkt ook uit de studie van Ang (1985) naar het kijkgedrag van *Dallas* kijkers dat het publiek actief betrokken is bij de productie van betekenis en plezier. Ang (1985) heeft onderzocht op welke manieren de Nederlandse kijkers de inhoud van de tv-serie interpreteren. Kijkers van *Dallas* stuurden brieven waarin zij vertelden wat zij leuk en niet leuk vonden aan de serie en hoe zij de verhaallijnen opvatten. Ang heeft door dit onderzoek achterhaald dat kijkers wel degelijk op een actieve manier mediateksten interpreteren.

De manier waarop een bepaalde inhoud geïnterpreteerd wordt bij de kijker is zowel afhankelijk van de inhoud, als van de mogelijkheden en interpretatiekaders van het publiek. We vormen beelden over gebeurtenissen, personen en zaken aan de hand van diverse dingen. Dit beeld kan onder andere gevoed worden door uitingen in de media, zoals televisieprogramma's. Via media en opvoeding kan men kennis opdoen van populaire stereotypen. Het publiek kan zich identificeren met personages en raakt hierdoor meer betrokken. Wanneer een kijker zichzelf herkent in een programma kan de kijker meeleven. Hoe groter het verschil tussen de kijker en het programma, hoe groter de emotionele afstand (Wilson & Sperber, 1993).

Het thema *gender* wordt in relatie met de perceptie van het publiek ook behandeld, omdat mannen en vrouwen op verschillende manieren naar de televisie kijken en betekenissen aan programma's geven. Morley (2001) stelt dat praten over televisie en programma's zelden gedaan wordt door mannen. Betekenis wordt niet alleen gecreëerd op het moment van kijken, maar ook bijvoorbeeld later in discussie over het materiaal. Daarom zullen mannen soms andere betekenissen aan een programma toekennen dan vrouwen. Interactie en discussie over mediaproducten zijn belangrijke processen waarin betekenissen geconstrueerd worden.

Het is daarom interessant te bestuderen of mannen en vrouwen op een verschillende manier naar *Ik Hou van Holland* kijken. Onderzoek heeft aangetoond dat op diverse manieren door mannen en vrouwen wordt gekeken. Mannen geven aan dat als ze kijken, ze aandachtig kijken of dat ze helemaal niet kijken. Vrouwen zien het kijken naar televisie als een sociale gelegenheid die vergezeld gaat met een conversatie, lezen of met nevenactiviteiten, zoals handwerken of huishoudactiviteiten (Croteau & Hoynes, 2003). Meijer (1991) bespreekt in haar onderzoek "Kijken en bekeken worden" hoe het kijkgedrag van vrouwen verschilt van dat van mannen. Het is voor dit onderzoek relevant omdat uitspraken gedaan worden over het kijkgedrag van zowel mannelijke als vrouwelijke respondenten. Vrouwen blijken volgens haar vaker voor de gezelligheid mee te kijken. Vrouwen hebben een andere 'stijl' dan mannen. Daarnaast gebruiken zij de afstandbediening minder en bepalen daardoor minder naar welke zenders wordt gekeken. Volgens Morley (2001) is *gender* een van de belangrijkste indicatoren om te begrijpen hoe mensen televisie ervaren. Ook Meijer (1991) stelt dat sekse een belangrijke bepalende factor is voor de interpretatie van een mediaboodschap.

Televisiekijken wordt door een groot deel van de bevolking geassocieerd met amusement (Ang, 1982). Amusement heeft voor de meeste mensen positieve associaties. Uit onderzoek van Vierkant (1987) bleek dat mensen verschillende redenen hebben om

televisie te kijken, namelijk om bepaalde programma's te zien, om geamuseerd te worden, om uit te rusten, om niet alleen te zijn, voor informatie, vanwege tijdverdrijf of voor sociale interactie. Naast een amuserende kijkhouding kan het publiek ook een actieve, passieve, ironische of kritische kijkhouding aannemen. Verschillende groepen en lagen uit de bevolking consumeren televisieproducten op allerlei manieren en kunnen ook diverse kijkhoudingen hebben. Interessant is te kijken wat voor kijkhouding de *Ik Hou van Holland*-kijker heeft, hoe de kijkers het programma opvatten en of ze het ironisch of serieus vinden. Deze thema's zijn relevant, omdat ze enerzijds gekoppeld kunnen worden aan de hoofdvraag en anderzijds uit eerder onderzoek blijkt dat het publiek verschillende kijkhoudingen kan aannemen. De onderzoeksvraag bij dit hoofdstuk is: (RQ7) Wat voor kijkhouding heeft de *Ik Hou van Holland*-kijker?

3. Methoden

Voor dit onderzoek zijn uitzendingen van *Ik Hou van Holland* aan een kwantitatieve inhoudsanalyse onderworpen. De kwantitatieve inhoudsanalyse beslaat het grootste deel van het onderzoek. Als aanvulling is een informele kwalitatieve inhoudsanalyse gedaan, waarbij het vooral ging om stereotypering van andere groepen en het gebruik van ironie dat niet met stereotypering te maken heeft. Tot slot is een aantal kijkers geïnterviewd. Door tevens aandacht te geven aan de interpretatie door kijkers, kan meer gezegd worden over de betrokkenheid van kijkers bij dit programma en de wijze waarop zij naar *Ik Hou van Holland* kijken.

3.1 Inhoudsanalyse

Een inhoudsanalyse staat vooral bekend als onderzoekstype voor het empirisch onderzoeken van mediamateriaal met de bedoeling vragen te beantwoorden over de invloed, rol of functie in de samenleving (Wester, 2006). Het waarnemingsobject bij de inhoudsanalyse bestaat uit producten die mensen voortbrengen, in dit geval het programma *Ik Hou van Holland*. Het is belangrijk onderscheid te maken tussen de materialen die zijn onderzocht en het verschijnsel waarover uitspraken gedaan worden. Het mediamateriaal, de televisieprogramma's zijn concrete waarneembare objecten, terwijl stereotypering en het gebruik van ironie de verschijnselen zijn waarover uitspraken worden gedaan. Een inhoudsanalyse kan gehanteerd worden om specifieke kenmerken van een tekst te identificeren om iets te kunnen zeggen over welke boodschappen, beelden en weergaven de uitzending bevatten. Een kwantitatieve inhoudsanalyse gaat na hoe vaak iets voorkomt in de uitzending. Het tellen vormt geen doel op zich, maar is wel een middel om relevante uitspraken te kunnen doen.

Door middel van het coderen van uitspraken is vastgesteld welke stereotypen in het programma voorkomen, hoe vaak deze voorkomen en of deze op een ironische manier behandeld worden. Het analyseren van de inhoud gebeurt aan de hand van een waarnemingsprocedure (Wester, 2006). De waarnemer registreert kenmerken aan de hand van een waarnemingsinstrument. Het waarnemingsinstrument met zijn instructies bepaalt de interpretatieruimte van de waarnemers. Bij een kwantitatieve inhoudsanalyse is het van belang dat mediateksten op dezelfde manier worden geanalyseerd via een codeboek. Een tweede codeur zou het onderzoek namelijk op een identieke manier moeten kunnen uitvoeren.

3.1.1 Onderzoekseenheden

In totaal zijn tien afleveringen uit seizoenen 5, 6 en 7 van *Ik Hou van Holland* geanalyseerd. De afleveringen zijn geselecteerd om praktische redenen. De eindredacteur heeft mij een beperkt aantal afleveringen uit seizoenen 5 en 6 laten bekijken in de studio's. Hierbij ging het niet om speciale afleveringen. Het was vrij toevallig dat deze afleveringen beschikbaar waren. Er zijn zeven afleveringen uit seizoenen 5 en 6 bekeken en gecodeerd in de studio in Laren. De andere drie afleveringen komen uit seizoen 7, opgenomen op 26 maart 2011, 16 april 2011, en 23 april 2011. Helaas was het niet mogelijk oude afleveringen van eerdere seizoenen te bekijken, omdat deze na twee weken in verband met rechten van het internet zijn gehaald. Er zijn geen redenen om te denken dat de uitzendingen niet representatief zijn voor wat in heel seizoen 5 en 6 en 7 wordt aangeboden. Een aflevering duurde ongeveer 1,5 uur. In totaal is ongeveer 15 uur aan uitzendingen gecodeerd.

3.1.2 Werkwijze en operationalisatie

Het codeboek (zie bijlage A, p. 80) is opgesteld aan de hand van de theorie uit het tweede hoofdstuk van deze thesis. De variabelen in het codeerschema hebben betrekking op zes onderzoeksvragen. De eerste zes onderzoeksvragen - zoals naar voren gekomen in het theoretisch kader - worden behandeld worden in deze paragraaf. De zevende onderzoeksvraag wordt behandeld in paragraaf 3.2, omdat deze vraag hoort bij het kwalitatieve onderzoek.

- RQ1: Welke **stereotiepe associaties** van Nederland en het Nederlandse leven komen in de uitzendingen voor en hoe vaak komen ze voor?
- RQ2: Welke **categorieën stereotypen** worden op een **ironische** manier behandeld?
- RQ3: **Hoe vaak** maken de sprekers in het programma gebruik van **non-verbale** of **verbale ironie** als het gaat om stereotypering?
- RQ4: Welke **vorm** van **verbale** of **non-verbale ironie** gebruiken de sprekers als het gaat om stereotypering?
- RQ5: Gebruiken **mannen of vrouwen** meer **ironie** in het programma *Ik Hou van Holland*? (bij stereotiepe uitspraken)
- RQ6: Is er verschil in de **mate van gebruik** van **ironie** bij de verschillende teamleden? (bij stereotiepe uitspraken)

Het codeboek bestaat uit twee verschillende niveaus. Ten eerste is gekeken naar de uitzending, waarbij tijdens het kijken uitspraken zijn geselecteerd en in een SPSS-

databestand zijn geplaatst. Hierbij is tijdens het kijken tevens gelet op het geslacht van de spreker en of de spreker gebruik maakt van non-verbale ironie. Het tweede niveau is gecodeerd na afloop van het kijken van de uitzending. Hierbij is gecodeerd in welke categorie de uitspraak past en of er sprake is van verbale ironie.

Niveau 1: het deel van het materiaal dat is gebruikt om te kunnen classificeren betreft alle uitspraken en opmerkingen die gaan over Nederlandse stereotypen. Deze uitspraken gaan over typisch Nederlandse gewoonten en gebruiken, uiterlijke kenmerken, karaktereigenschappen, kenmerken van het landschap en sociaal-politieke kenmerken. Ook overige opmerking die niet gaan over de genoemde kenmerken, maar wel gaan over typisch Nederlandse dingen, personen of andere typische karakteristieken over Nederland zijn meegenomen in de selectie. De betekenis van een zin hangt vaak af van de context. Daarom, indien nodig, is de zin ervoor of erna ook gebruikt.

Het totaal aantal uitspraken is in een uitzending geteld. In deze paragraaf wordt uitgelegd wat een uitspraak is en wanneer een uitspraak wel of niet is meegenomen in de selectie van stereotiepe uitspraken. Bij het selecteren van de uitspraken zijn de teamcaptains, de teamleden en de presentatrice die spreken in het programma meegenomen. Het publiek is buiten beschouwing gelaten. Het eerste deel van de introductie waarbij aan mensen op straat wordt gevraagd waarom ze van Holland houden, is daarom niet meegenomen in de selectie. Ook andere elementen zijn niet meegenomen bij de selectie van stereotiepe uitspraken. Zo zijn spreekwoorden in het spelonderdeel “Spreekwoorden” niet meegenomen bij de selectie. Dit, omdat het onduidelijk is of dit stereotiep Nederlands is. Bijvoorbeeld het spreekwoord “De appel valt niet ver van de boom” of “Het gras bij de burens is altijd groener” hebben weinig met typisch Nederlandse beelden te maken, behalve dan dat het Nederlandse spreekwoorden zijn. Ook namen van personen of titels van films en tv-programma’s zijn niet in de selectie meegenomen. Carice van Houten of Bassie en Adriaan zijn Nederlandse bekende namen, maar zijn in dit onderzoek niet geselecteerd als stereotiepe Nederlandse zaken.

Korte zinnen bestaande uit maximaal drie woorden, zoals ‘Ja.’ en ‘Dat is goed’ zijn niet geselecteerd voor een uitspraak. Uitzonderingen zijn de begrippen in de spellingsronden. In de spellingsronden zijn begrippen die gespeld worden één uitspraak. Bijvoorbeeld als het woord ‘rummikuppen’ gespeld moet worden. Als de spreker dan zegt: ‘R [pauze], U, M [pauze], M..’ et cetera wordt dit als één uitspraak gerekend.

Tijdens het kijken zijn niet alleen stereotiepe uitspraken geselecteerd, maar is ook het geslacht van de spreker en het gebruik van non-verbale ironie vastgelegd. Non-verbale ironie is vastgelegd door ten eerste te luisteren naar de manier waarop iets gezegd is: het

gebruiken van een bepaalde intonatie (*ironic tone of voice*) of het inlassen van een korte pauze. Ten tweede het gebruik van mimiek (gezichtsuitdrukking, gebaren met de handen, knipoog et cetera).

Niveau 2: dit niveau is gecodeerd na afloop van het kijken, op basis van de uitspraken in het SPSS-databestand. De uitspraak is eerst gecodeerd op de aanwezigheid van verbale ironie. Verbale ironie is vastgesteld aan de hand van het gebruik van een retorische vraag, hyperbool, understatement of een metafoor. Vervolgens is de uitspraak in een categorie geplaatst. Hoe specifieker de indeling en omschrijving van de categorieën, hoe makkelijker het is om stereotypen in te delen. Op basis van de besproken onderzoeken in hoofdstuk 2 is een vijfdeling gemaakt: uiterlijke kenmerken, karaktereigenschappen, geografische kenmerken/inrichting van het landschap, sociaal-politieke kenmerken, Nederlandse gebruiken en gewoonten en een categorie overig.

Bij de categorie uiterlijk kenmerken passen de eigenschappen; lang, blond haar en blauwe ogen, maar ook typisch Nederlandse kleding en traditionele klederdracht. Typisch Nederlandse kledingstukken zijn bijvoorbeeld klompen en traditionele klederdracht is een boerenkiel. Bij karaktereigenschappen horen: zuinig/gierig, gehaast/gestrest, nuchter, ijverig, open/direct, kneuterig, arrogant en gastvrij. Kenmerken van het Hollandse landschap, zoals molens, dijken, polders en grachten, kenmerken over het klimaat, het wonen in rijtjeshuizen, laagbouw en de grootte van het land horen bij de categorie geografische kenmerken/inrichting van het land. Bij de categorie sociaal-politieke kenmerken passen de onderwerpen: individualistisch, multicultureel, democratisch, verzorgingsstaat, monarchie en een liberaal land. Tot slot is de categorie Nederlandse gebruiken en gewoonten een hele brede categorie. Hieronder vallen de typisch Nederlandse sporten (schaatsen, voetbal), Nederlandse feesten (Sinterklaas, Koninginnedag), Nederlandse lekkernijen en eetgewoontes, maar ook het gebruik van drugs, eten uit de muur trekken, fietsen, een uitkering ontvangen, thuis eten om 18.00 uur, één koekje bij de koffie et cetera. Daarnaast bestaat een categorie overig. Als een uitspraak niet bij één van deze categorieën past, maar wel stereotiep is, wordt de uitspraak ingedeeld bij deze categorie.

De eerste codeur is de onderzoeker zelf. Het coderen van de uitspraken over Nederlandse stereotypen bleek lastig. Het maken van een codeboek en instructies voor het selecteren van uitspraken was hierbij noodzakelijk om consistent te zijn. Bij het kijken naar het programma was opmerkelijk dat niet altijd alles makkelijk te coderen was. Er waren goede richtlijnen, maar tijdens het coderen van de eerste aflevering zijn de instructies voor het coderen extra aangescherpt.

Linda de Mol: Hoe vind jij dat nou, die Nederlandse gewoonte om zo truttig in een kringetje te gaan zitten met een bakje chips? 13 november 2010

Bovenstaande uitspraak is een voorbeeld van een uitspraak die gemakkelijk te coderen is. Deze uitspraak past bij de categorie gewoonten en gebruiken. Linda de Mol zegt namelijk: “Hoe vind jij dat nou, die *Nederlandse gewoonte* om zo truttig in een kringetje te zitten met een bakje chips?” Deze uitspraak komt voor in het onderdeel “verjaardagsspel”. *Die Nederlandse gewoonte* refereert naar een stereotiepe gebruik bij feesten en partijen.

Het is soms belangrijk te weten in welke context een uitspraak is gedaan. Zonder de context worden sommige zinnen niet begrepen. Daarom zijn bij uitspraken die niet geïnterpreteerd kunnen worden, opmerkingen gemaakt en/of is de context getoond door eerdere uitspraken die gedaan zijn tussen haken te plaatsen.

[Peter Heerschop: Wat doen we in Nederland met buitenlandse televisie programma's?]

Humberto Tan: Die ondertitelen we altijd. Dat is hier wel nodig. Dat gaan we hier toch ook doen met de Engelstalige muziek? 13 maart 2010

Uit bovenstaand voorbeeld blijkt dat zonder uitspraak 1: “Wat doen we in Nederland met buitenlandse televisieprogramma's?”, de uitspraak van Humberto Tan niet duidelijk is.

3.1.3 Informele kwalitatieve inhoudsanalyse

In de kwantitatieve inhoudsanalyse is ironie in verband gebracht met stereotypering. Niet alleen is sprake van ironie bij stereotypering, maar sowieso komt veel ironie in het programma voor. Door middel van het analyseren van de uitzending op een informele kwalitatieve manier wordt iets van de ‘toon’ van het programma weergegeven. Dit heeft vaak met ironie ten opzichte van personen te maken.

Daarnaast is in de kwantitatieve inhoudsanalyse alleen gekeken naar typisch Nederlandse stereotypen en niet naar andere stereotyperingen. Maar ook over *de ander* komt ironie voor in het programma. Tevens worden niet-Nederlanders of Nederlanders van buitenlandse afkomst in het programma gestereotypeerd. Hierbij wordt vaak gebruik gemaakt van ironie.

Tijdens het kijken van de uitzending en het selecteren van de stereotiepe uitspraken over Nederland zijn tevens de meest opvallende ironische uitspraken, en uitspraken waarbij

het ging om ironie over *de ander* in een apart bestand gezet. Hierbij is ook gekeken naar het soort ironie: verbaal en non-verbaal. In het resultatenhoofdstuk over ironie worden deze resultaten gepresenteerd en geanalyseerd.

3.2 Aanvullend kwalitatief onderzoek met kijkers

Tijdens het analyseren van de afleveringen zijn vijf interviews met kijkers afgenomen om de receptie bij het publiek te onderzoeken. Door middel van het kwalitatief onderzoek is antwoord gekregen op de laatste onderzoeksvraag:

RQ7: Wat voor kijkhouding heeft de *Ik Hou van Holland*-kijker?

Voor dit deel van het onderzoek is gekozen voor kwalitatief onderzoek. Kwantitatieve technieken zoals de inhoudsanalyse genereren niet de juiste, brede en diepgaande informatie over het publiek.

In deze paragrafen is geëxpliceerd op welke theorie deze methode is gebaseerd en waarom gekozen is voor een halfgestructureerd interview. Daartoe wordt in paragraaf 3.2.1 kort uitgelegd waarom de topiclijst kan helpen bij het structureren van open interviews. Voorts wordt in paragraaf 3.2.2 inzicht gegeven in de werkwijze. In diezelfde paragraaf wordt ook de analyse toegelicht. Tot slot behandelt de laatste paragraaf de respondenten die benaderd en geselecteerd zijn.

De methode is gebaseerd op de *Grounded Theory*, ook wel bekend als de gefundeerde theoriebenadering (Strauss & Corbin, 1998), maar is gebruikt met een andere intentie dan oorspronkelijk bedoeld. In dit onderzoek is namelijk geen sprake van nieuwe theorievorming. De gefundeerde theoriebenadering, oorspronkelijk ontwikkeld door Glaser en Strauss, gaat uit van het combineren van verschillende onderzoeksmethoden. In dit onderzoek is er ook een combinatie van methoden. Het onderzoek begint met het verzamelen van een theoretische basis. Daarna is een inhoudsanalyse gedaan van de casus, in dit geval een aantal afleveringen van *Ik Hou van Holland* en tijdens de inhoudsanalyse is ook kwalitatief onderzoek gedaan. Vaak is er naast een explorerend of beschrijvend doel ook een theoretische doelstelling. In dit onderzoek is echter geen sprake van compleet nieuwe theorievorming.

De interviews in dit onderzoek zijn op een bepaalde manier gestructureerd. Hoe meer in de inhoud van de vragen, de formulering, de volgorde en in de antwoordkeuze sprake is van structurering vooraf, hoe meer de interviewer de richting bepaalt (Boeije, 2005: 57). In dit onderzoek is sprake van informele halfgestructureerde interviews. Hiervoor is gekozen,

omdat deze, in tegenstelling tot gestructureerde interviews, de mogelijkheid geven om dieper in te gaan op gespreksonderwerpen, terwijl met behulp van beginvragen aan de rode draad wordt vastgehouden. Als uitgangspunt zijn er *sensitizing concepts* ofwel attenderende begrippen, uit het theoretisch gedeelte van het onderzoek die betrekking hebben op de onderzoeksvragen over de kijkhouding van de *Ik Hou van Holland*-kijker.

3.2.1 Topiclijst

Vanuit eerder vergaarde informatie is een lijst opgesteld met onderwerpen en subonderwerpen om het gesprek te leiden. Een topiclijst kan helpen bij het structureren van open interviews (Wester, Karsten, & Scheepers, 2006). De lijst heeft als leidraad en geheugensteun gediend voor de onderzoeker. Voor alle interviews is dezelfde topiclijst gebruikt: zie bijlage B, p.87. En er was ruimte om verscheidene onderwerpen uit te diepen. De exacte vragen stonden niet vast en de volgorde van de vragen evenmin.

In de topiclijst staan verschillende onderwerpen die zijn besproken met de respondent. Onder de topics en beginvragen staan subonderdelen, die zijn bedoeld om door te vragen. Dit doorvragen heeft verschillende redenen. Er kan zo namelijk gereageerd worden op onverwachte antwoorden of er kunnen extra vragen worden gesteld als de respondent het lastig vindt antwoord te geven of om verduidelijking te vragen.

In dit deel van het onderzoek is gekozen voor een kwalitatieve onderzoeksmethode om te achterhalen wat voor kijkhouding de *Ik Hou van Holland*-kijker heeft en wat de respondenten van het programma vinden. Om antwoord te krijgen op de onderzoeksvragen is de topiclijst belangrijk. De topics zijn vastgesteld aan de hand van de belangrijkste concepten - *sensitizing concepts* - uit het theoretisch gedeelte van het onderzoek die betrekking hebben op de onderzoeksvragen over de kijkhouding van de *Ik Hou van Holland*-kijker. Deze concepten zijn: identificatie, appreciatie, kijkhouding (passief versus actief, ironisch, amuserend), motivaties voor het kijken, type tv-kijkers en stereotiepe beelden over Nederland.

De topiclijst bestaat uit vier delen: (1) introductie van het onderzoek, (2), inleidende gespreksonderwerpen, (3) centrale gespreksonderwerpen, (4) afronding. Elk onderwerp van het gesprek werd in het interview geïntroduceerd. Tijdens de introductie van het onderzoek is aan de geïnterviewde voor een deel uitgelegd waar het onderzoek over ging. Een volledige uitleg zou uitspraken van de geïnterviewde waarschijnlijk beïnvloed hebben. Er werd aan de geïnterviewde verteld dat het onderzoek zich richtte op het programma *Ik Hou van Holland* en op wat mensen vonden van wat er gebeurt in de uitzendingen. Ook is uitgelegd wat precies van de persoon werd verwacht, bijvoorbeeld dat het interview bestaat

uit open vragen en dat er geen foute antwoorden mogelijk zijn. In het inleidende gespreksonderwerp is gevraagd naar wie de respondent is en wat hij of zij doet. Ook zijn televisiegebruik en gewoonten van de respondent besproken, omdat het onderzoek breed getrokken over televisie kijken gaat. Het centrale gespreksonderwerp is ingegaan op de kijkhouding en oordeel van de kijker van *Ik Hou van Holland*. In dit deel zijn de kernonderwerpen: motivatie, standpunt en mening ten opzichte van het programma, stereotypering en waardering besproken. Tot slot heeft de onderzoeker in de afronding een korte samenvatting gegeven van de belangrijkste punten en is het mogelijk voor de respondent om opmerkingen of vragen te hebben. In het laatste deel is de geïnterviewde bedankt en werd toegelicht wat er met het materiaal zou gebeuren.

3.2.2 Werkwijze en analyse

Wester en anderen (2006) stelt dat het belangrijk is om een proefinterview af te nemen om de manier van doorvragen en de onderwerpen te testen. Daarom is na het opstellen van de topiclijst eerst één proefinterview gehouden om te kijken of de topiclijst volledig was en om te proberen of het interview goed in elkaar zat. Hieruit is gebleken dat de beginvragen en doorvragen werkten, maar dat bij sommige vragen een nadere toelichting nodig was en dat ik soms zelf te snel was met reageren en wilde helpen om de vragen te beantwoorden.

De interviews zijn face to face afgenomen en op voice-recorder opgenomen. De plaats van het interview was mede afhankelijk van de respondenten. Aan hen is gevraagd waar zij het gesprek het liefst wilden laten plaatsvinden. Dit wilden zij meestal bij hen thuis. Het moest een rustige omgeving zijn, zodat er geen storende factoren konden zijn. In het interview was het belangrijk het vraaggesprek een zo natuurlijk mogelijke vorm te geven. Verschillende auteurs leggen de nadruk op het belang van de sfeer tijdens een interview (Boeije, 2005). De geïnterviewde moest het gevoel hebben dat zijn/haar antwoorden gewaardeerd werden en dat hij of zij vrij was om alles te kunnen zeggen. Tevens was de rol van de interviewer van belang. De interviewer bepaalde wanneer welk onderwerp aan bod kwam en hoe en wanneer er werd doorgevraagd.

Nadat het interview heeft plaatsgevonden zijn de observaties onmiddellijk genoteerd en zijn de interviews zo snel mogelijk getranscribeerd. Hierbij zijn zinnen zo weinig mogelijk aangepast op grammatica of correctie. Ook lange pauzes, andere geluiden en /of sprekende gezichtsuitdrukkingen zijn genoteerd. De gesprekken zijn getranscribeerd en hierdoor was het materiaal geschikt voor analyse. De interviews zijn meerdere malen gelezen en bij relevante zaken zijn opmerkingen genoteerd.

De analyse is op de volgende manier uitgevoerd. Allereerst zijn de transcripties nagelezen en voorzien van regelnummers, zodat uitspraken later zijn terug te vinden en er makkelijker naar verwezen kan worden. Tijdens het lezen zijn de transcripten op een eerste verkennende manier geanalyseerd. Tijdens het lezen is gelet op alle informatie die bruikbaar is om de probleemstelling en onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Alle informatie die bruikbaar leek, is onderstreept in het bestand. Al deze aparte delen hebben een trefwoord gekregen waarover het onderwerp ging. Er is structuur aangebracht door middel van het thematiseren van de verschillende begrippen uit het interview die betrekking hebben op de onderzoeksvragen.

Soms ging het om hetzelfde trefwoord, omdat het over hetzelfde onderwerp ging. Dit proces is herhaald. De belangrijke delen tekst werden gelezen en indien nodig bij andere trefwoorden geplaatst die beter aansluiten bij het onderwerp. De trefwoorden zijn ingedeeld in verschillende kernthema's, zoals: kijkhouding, kenmerken personages, stereotiepe beelden, ironie/spot, motivatie. Het proces van analyseren was een cyclisch proces (Wester et al., 2006). De algemene gegevens die betrekking hebben op de onderzoeksvragen zijn geordend en daarna gestructureerd. Bij het structureren kan men denken aan relaties, oorzaken, gevolgen enzovoorts (Wester et al.). Tijdens het analyseren van de gegevens ontstond een beeld over de verschillende elementen uit de onderzoeksvragen. Vervolgens is gekeken welke resultaten van de interviews gekoppeld konden worden aan de resultaten van de inhoudsanalyse. In het resultatenhoofdstuk worden de resultaten van de inhoudsanalyse en aanvullend de resultaten van de interviews per onderwerp besproken. Hierna zijn de gegevens gebruikt om de onderzoeksvragen te beantwoorden.

3.2.3 Respondenten

Vijf kijkers van het programma *Ik Hou van Holland* deden mee aan het onderzoek. Er zijn vier mensen geselecteerd uit de primaire doelgroep 20 - 49 jaar en één 50-plusser, omdat volgens de eindredacteur in die leeftijdsgroep ook veel wordt gekeken. Een vereiste in dit onderzoek was dat de respondent minstens drie afleveringen van *Ik Hou van Holland* heeft gezien. Vanwege privacy redenen zijn de echte namen van de respondenten niet genoemd. Er zijn twee mannen geïnterviewd: meneer Blauw (48 jaar) en meneer Groen (39 jaar). En er zijn drie vrouwen geïnterviewd: mevrouw Rood (47 jaar), mevrouw Geel (22 jaar) en mevrouw Paars (66 jaar). Ondanks de kleine steekproef is een beeld verkregen van de *Ik Hou van Holland* kijker. Het kwalitatief gedeelte is een kleinschalig onderzoek, omdat het

een aanvulling is op het kwantitatief onderzoek. De interviews werden afgenomen in de periode 28 april 2011 tot en met 30 mei 2011.

3.3 Betrouwbaarheid

Door middel van bovenstaande methoden en operationalisaties is geprobeerd de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek zo groot mogelijk te maken. In dit onderzoek is gekeken naar karakteristieken die gemakkelijk te observeren zijn in het kwantitatief gedeelte. En als aanvulling is in de interviews gekeken naar kijkhoudingen van het publiek.

Het is belangrijk na te gaan of de stereotiepe uitspraken in de uitzending betrouwbaar en consequent geselecteerd en gecategoriseerd zijn. Bij het kwantitatief gedeelte zijn de regels voor het coderen specifiek, zodat een andere onderzoeker het onderzoek zou kunnen herhalen. Ten eerste zijn om het codeboek te testen twee afleveringen helemaal uitgeschreven: zie voorbeeld transcript van een uitzending (bijlage C, p. 90). Ten tweede zijn na het coderen van een eerste aflevering de instructies aangescherpt. Ten derde heb ik het over mijn codeboek gehad en problemen besproken met mijn begeleider, familie en studiegenoten om het zo betrouwbaar mogelijk te maken. En ten vierde is de intercodeursbetrouwbaarheid gemeten.

De intercodeursbetrouwbaarheid wordt vastgesteld door twee (of meer) onafhankelijke codeurs hetzelfde materiaal te laten coderen. In dit onderzoek is om de betrouwbaarheid van de selectie van stereotiepe uitspraken te testen (niveau 1) één aflevering door een tweede codeur gecodeerd op niveau 1. Om niveau 1 te testen is een tweede codeur gevraagd om onafhankelijk van de onderzoeker stereotiepe uitspraken uit één uitzending te selecteren. Om de betrouwbaarheid van categorisering van stereotiepe uitspraken te testen (niveau 2) is tien procent van de uitspraken, at random geselecteerd, door een (andere) tweede codeur gecategoriseerd.

Tabel 1.1 *Overeenkomst selectie stereotiepe uitspraken ingedeeld naar codeur.*

		Codeur 1		Totaal
		Wel	Niet	
Codeur 2	Wel	31	2	33
	Niet	5	330	335
Totaal		36	332	368

De kolommen in tabel 1.1 geven de coderingen van de eerste codeur weer, de rijen de coderingen van de tweede codeur. De observaties op de diagonaal zijn de uitspraken die

hetzelfde werden gecodeerd door beide codeurs. In het ideale geval zouden alle observaties op deze diagonaal liggen. Cohen's Kappa coëfficiënt is berekend om de overeenkomst tussen de twee codeurs te meten.

De eerste en tweede codeur hebben 31 dezelfde uitspraken geselecteerd als stereotiepe uitspraak. 330 uitspraken hebben beide codeurs niet geselecteerd.

De overeenkomst is groot. Cohen's Kappa is berekend, omdat deze coëfficiënt rekening houdt met het feit dat twee codeurs op basis van toeval een aantal uitspraken op dezelfde manier zullen coderen (Gwet, 2010). Hieronder wordt aangegeven hoe de Kappa coëfficiënt is berekend.

$$q = \sum [(n_{rij,i} * n_{kolom,i}) / N]$$

$n_{rij, i}$ = rijentotaal voor categorie wel/niet
 $n_{kolom, i}$ = kolomtotaal voor categorie wel/niet
 N = totaal aantal observaties

$$Q_{wel} = 33 * 36 / 368 = 3.228$$

$$Q_{niet} = 332 * 335 / 368 = 302.228$$

$$Q_{totaal} = 305.456$$

Cohen's Kappa coëfficiënt is berekend op basis van volgende formule:

$$\kappa = (d - q) / (N - q)$$

d = de som van de cellen op de diagonaal.
 q = het aantal gevallen dat op basis van toeval op de diagonaal kan worden verwacht.
 N = totaal aantal observaties

$$\text{Kappa coëfficiënt} = (361 - 305.456) / (368 - 305.456) = 0.88$$

De Kappa coëfficiënt is 0.88. Hoe dichter deze waarde bij 1 komt, des te groter is de overeenstemming tussen beide coderingen. De Kappa coëfficiënt is hoog en dat betekent dat een goede overeenstemming is tussen de beide coderingen bij selectie van de stereotiepe uitspraken.

Ook niveau 2 is door een tweede codeur gecodeerd. Hierbij zijn 35 uitspraken at random uit het totaal aantal uitspraken gekozen en heeft de tweede codeur gecodeerd bij welke categorieën de uitspraak past en of er sprake is van verbale ironie (zie tabel 1.2, p. 46). Tevens is bij de codering in categorieën de Kappa coëfficiënt op dezelfde manier berekend als hierboven. κ is 0.83. Ook in dit geval is de Kappa coëfficiënt hoog en dat betekent dat er een goede overeenstemming is tussen de beide codeurs bij het verdelen van de stereotiepe uitspraken in categorieën.

Tabel 1.3 *Overeenkomst selectie categorieën ingedeeld naar codeur.*

		Codeur 1						
		Uiterlijk	Karakter	Sociaal-Politiek	Gewoonten	Landschap	Overig	Totaal
Codeur 2	Uiterlijk	3	0	0	0	0	0	3
	Karakter	0	6	0	0	0	1	7
	Sociaal-politiek	0	0	3	1	0	0	4
	Gewoonte	0	0	0	15	0	1	16
	Landschap	0	0	0	0	2	0	2
	Overig	0	0	0	0	1	2	3
	Totaal	3	6	3	16	3	4	35

Tot slot is op niveau 2 tevens gekeken naar de overeenkomst van het coderen van verbale ironie (tabel 1.3). Hierbij is κ 0.70. Deze coëfficiënt is lager dan de andere twee, maar er is nog steeds een goede overeenstemming tussen beide codeurs. In dit geval zit het getal in de categorie 0.61-0.80 en betekent dat er een voldoende tot goede overeenkomst is (zie tabel 1.3, p. 46).

Tabel 1.3 *Overeenkomst selectie verbale ironie ingedeeld naar codeur.*

		Codeur 1						
		Nee	Retorische vraag	Hyperbool	Understatement	Metafoor	Overig	Totaal
Codeur 2	Nee	27	0	1	0	0	0	28
	Retorische Vraag	0	1	0	0	0	0	1
	Hyperbool	0	0	2	0	0	0	2
	Understatement	0	0	1	1	0	0	2
	Metafoor	0	0	0	0	1	0	1
	Overig	0	0	0	0	0	1	1
	Totaal	27	1	4	1	1	1	35

Kwalitatief onderzoek scoort meestal lager op betrouwbaarheid. Het interview wordt namelijk gekenmerkt door werkwijzen die lastig te formaliseren zijn. De onderzoeker speelt een grote rol in het proces (Wester, 2006). Objectiviteit van de onderzoeker is belangrijk. De onderzoeker dient open te staan voor diverse interpretaties. In Bryman (2004) worden wat dit betreft vergelijkbare begrippen genoemd. Ten eerste interne validiteit: zijn de gegevens een goede weergave van de werkelijkheid en kan de onderzoeker hiermee de probleemstelling juist beantwoorden? Doordat de interviews halfgestructureerd zijn, komen in alle interviews dezelfde gespreksonderwerpen aan bod. Aangezien deze onderwerpen van tevoren in een topiclijst zorgvuldig zijn vastgesteld in aansluiting op de probleemstelling en literatuur, helpt dit de interne validiteit te waarborgen.

Ten tweede externe validiteit; hiermee wordt de mate waarin de resultaten generaliseerbaar zijn voor een groter geheel bedoeld (Bryman, 2004). Bij kwalitatief onderzoek is dit lastiger omdat de resultaten meestal zijn gebaseerd op een klein aantal cases, zoals in dit onderzoek. Door spreiding over de diverse kijkers met diverse leeftijden, is de groep respondenten die meedoet mijns inziens representatief voor de doelgroep. Natuurlijk zullen er verschillen zijn, maar de algemene ideeën zullen naar verwachting overeenkomen. Het doel van dit onderzoek is niet te generaliseren, maar juist de kenmerken en structuur in de onderzochte verschijnselen te ontdekken.

Betrouwbaarheid wordt door Bryman (2004) als één van de grote knelpunten van kwalitatief onderzoek gezien. Betrouwbaarheid refereert aan de mate van replicerbaarheid. De replicerbaarheid aan de kant van de geïnterviewde kan niet gegarandeerd worden, aangezien een gesprek niet exact herhaald kan worden en momentopname is. Maar door elk interview op te nemen en letterlijk uit te schrijven wordt de informatie in ieder geval niet verkeerd geïnterpreteerd. Dit draagt er aan bij dat het onderzoeksmateriaal solide en betrouwbaar is. Ook de topiclijst draagt bij aan de replicerbaarheid, omdat in elk gesprek dezelfde onderwerpen aan bod zijn gekomen.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de gegevens van de inhoudsanalyse en additioneel de interviews geanalyseerd. De resultaten van zowel de inhoudsanalyse als de interviews die hierop een aanvulling vormen worden gepresenteerd per onderwerp. Iedere paragraaf behandelt een onderwerp en de onderzoeksvragen worden beantwoord. De stijl zal voornamelijk beschrijvend zijn. Met behulp van de resultaten is bestudeerd in welke mate en op welke manier sprekers gebruik maken van ironie bij het spreken over Nederlandse stereotypen in *Ik Hou van Holland* en daarnaast is onderzocht hoe kijkers dit opvatten. Door middel van interviews als aanvullend onderzoek is interessante informatie verkregen over de kijkhouding van een aantal *Ik Hou van Holland* kijkers, hun opvattingen over en visie op het programma, en de diversiteit in humor en ironie. In bijlage D, p. 105 zijn de volledige interviews terug te lezen.

In dit hoofdstuk wordt veel gebruikt gemaakt van citaten van uitspraken uit de uitzendingen of citaten uit de interviews. Verschillen tussen bijvoorbeeld sprekers in de uitzending, dan wel tussen de geïnterviewden zullen expliciet vermeld worden, zodra hier sprake van is. Vaak is bij de interviews sprake van een algemeen geldende mening.

4.1 Hoeveelheid en soorten Nederlandse stereotypen

Er zijn gemiddeld 368 uitspraken gedaan door verschillende sprekers per uitzending. Dit betekent dat er totaal ongeveer 3680 uitspraken zijn in tien afleveringen. Hiervan gaan 344 uitspraken over Nederlandse stereotypen. Dit betekent dat iets minder dan één op de tien uitspraken een stereotype bevat. Per aflevering zijn gemiddeld 34 stereotiepe uitspraken over Nederland en zijn bevolking gevonden en geselecteerd. Opvallend is dat in de aflevering op 27 november 2010 in totaal 47 stereotiepe uitspraken voorkomen. De reden hiervoor is niet bekend. Op 29 april 2010 zijn slechts 28 stereotiepe uitspraken gedaan. Dit is ook opvallend, aangezien vlak voor Koninginnedag juist verwacht kan worden dat er meer stereotiepe uitspraken dan gemiddeld over Nederland gedaan worden. Dit wordt verwacht, omdat Koninginnedag een typisch Nederlands feest is en er op deze dag en enkele dagen voor deze dag veel gesproken wordt over typisch Nederlandse dingen gerelateerd aan dit feest.

De stereotiepe uitspraken zijn ingedeeld in categorieën. In tabel 1.1, p.49 is af te lezen dat uitspraken in de categorie gewoonten en gebruiken het meest voorkomen. Van de 344 uitspraken over Nederlandse stereotypen gaan 187 over Nederlandse gewoonten en gebruiken. Dit is maar liefst 54,4 procent van het totaal aantal stereotiepe uitspraken.

Daarnaast is af te lezen dat typisch Nederlandse uiterlijke kenmerken het minst voorkomen, gevolgd door sociaal-politieke kenmerken.

Tabel 1.1 *Stereotypen ingedeeld in categorieën, n=344.*

Categorie	Frequentie	Percentage
Uiterlijke kenmerken	23	6,7
Karaktereigenschappen	33	9,6
Sociaal-politieke kenmerken	27	7,8
Gewoonten en gebruiken	187	54,4
Kenmerken landschap en geografie	39	11,3
Overig	35	10,2
Totaal	344	100,0

Opmerkelijk is het relatief hoge percentage bij de categorie overig. 10 procent van de uitspraken hoort hierbij. Niet altijd kunnen de stereotypen worden onderverdeeld in één van de andere categorieën, omdat ze stereotypen zeer uiteenlopend zijn. Hieronder staan zeven voorbeelden van uitspraken die niet in de categorieën zijn in te delen en zijn daarom geplaatst in de categorie overig. Het eerste voorbeeld past niet bij één van de genoemde categorieën in tabel 1.1, want de uitspraak gaat namelijk over het ondertitelen van televisieprogramma's als iets typisch Nederlands.

Linda de Mol: Wat doen we in Nederland met buitenlandse televisieprogramma's? Die ondertitelen we altijd, dat doen we nu ook met Engelstalige muziek. 13 maart 2010

Het tweede voorbeeld heeft als typisch Nederlands kenmerk het Delfts blauwe kerstpakket. Dit is niet in één van de categorieën in te delen, maar is wel iets karakteristiek van Nederland.

Jeroen van Koningsbrugge: Wij spelen niet zomaar om een lullig prijsje. Vanavond gaan wij, het hele winnende vak, naar huis met een Delfts blauw kerstpakket . 11 december 2010

Het derde voorbeeld gaat over de taalvaardigheid van de Nederlanders. Volgens Linda is spellen tegenwoordig hard nodig. Uit haar uitspraak blijkt dat Nederlanders niet altijd goed

zijn in spelling, ook dit is kenmerkend voor Nederlanders. Ze zegt daarbij namelijk: “..en weten dat Nederlanders daar allemaal dol op zijn!”

Linda de Mol: Wij vervolgen deze buitengewoon leerzame avond met een paar rondjes spellen en dat is hard nodig vandaag de dag. We gaan Nederlandse woorden spellen en weten dat Nederlanders daar allemaal dol op zijn! 26 maart 2011

Het vierde voorbeeld gaat over het zwaaien met een oranje vlag. Oranje is een stereotiepe Nederlandse kleur en een oranje vlag past daarbij. Ook deze uitspraak past niet bij de eerder genoemde categorieën, maar is wel typisch Nederlands.

*Kim Feenstra: Ze zwaaiden altijd met een oranje vlag [reactie op uitspraak 33].
16 april 2011*

Het vijfde voorbeeld betreft een vooroordeel over mensen uit Volendam. In deze uitspraak is het onduidelijk om welke eigenschap van de mensen het gaat, maar het is wel een Nederlands kenmerk en kan het meegenomen worden in de analyse bij de categorie overig.

*Peter Heerschop: Ze komen uit Volendam nou dan weet je het eigenlijk al een beetje.
11 december 2010*

Het zesde voorbeeld gaat over een bos tulpen. Tulpen zijn stereotiepe Nederlandse bloemen en horen daarom ook bij de categorie overig.

Peter Heerschop: Ze stond voor de deur met een bos tulpen[...] 13 maart 2010

Linda de Mol: Hoeveel procent van de Nederlanders warmt de kliekjes van de afhaal Chinees de volgende dag op? 11 december 2010

*Jan Dulles: Ja hoor ik wel, maar het is ook gewoon veel lekkerder de dag er na.
11 december 2010*

De laatste uitspraak over het opwarmen van de kliekjes van de afhaalchinees staat in het bestand als twijfelgeval. Enerzijds kan deze uitspraak geplaatst worden in de categorie karaktereigenschappen, omdat de uitspraak iets laat zien van de zuinigheid van de Nederlanders. Anderzijds zou de uitspraak ook geplaatst kunnen worden in de categorie gewoonten en gebruiken. Het zou namelijk als een typisch Nederlandse gewoonte gezien

kunnen worden om maaltijden de volgende dag op te warmen en te eten. Twijfelgevallen zijn ook opgenomen in de categorie overig.

De verschillende categorieën stereotypen zijn onderverdeeld in subcategorieën. Uit de categorie gebruiken en gewoonten gaan de meeste uitspraken in het programma over typisch Nederlandse eetgewoonten en lekkernijen: zie tabel 1.2. In de tweede kolom van tabel 1.2 kan het aantal uitspraken over de verschillende subcategorieën worden afgelezen. In de derde kolom is af te lezen hoeveel procent dat is van het totaal aantal stereotiepe uitspraken.

Tabel 1.2. *Nederlandse gewoonten en gebruiken ingedeeld in subcategorieën, n=344.*

Uitspraken over stereotiepe Nederlandse gewoonten en gebruiken	Frequentie	Percentage
Lekkernijen en eetgewoonten	91	23,8
Sporten	33	9,3
Spelletjes	23	6,1
Feesten	20	4,7
Drugs en alcohol	6	1,7
Fietsen	7	2,0
Overig	12	5,2
Totaal	187	54,4

Linda de Mol: We hebben hier iemand in de studio samen met zijn prachtig aangeklede assistente die ons van een Zeeuwse lekkernij gaat voorzien. We krijgen allemaal een Zeeuwse bolus uitgereikt. 26 maart 2011

Zeeuwse bolussen, hutspot, kaas, poffertjes, een advocaatje, een Bossche bol et cetera worden dikwijls genoemd. Bijna 25 procent van de stereotiepe uitspraken gaat hierover. Ook Nederlandse sporten (bijvoorbeeld schaatsen) en spelletjes (bijvoorbeeld sjoelen of rummikuppen) komen vaak naar voren.

Linda de Mol: Het is inmiddels een officieel werkwoord: rummikuppen. Laten we gezellig met z'n allen een avondje rummikuppen bij de openhaard. 16 april 2010

De uitspraken in de categorie gebruiken en gewoonten zijn zeer gevarieerd en gaan over verschillende gebruiken en gewoonten. Niet alle uitspraken passen in één van de bovenstaande subcategorieën, maar sommige uitspraken zijn geselecteerd voor de subcategorie overig. Dit betekent dat een uitspraak wel gaat over stereotiepe Nederlandse gebruiken en gewoonten, maar niet is in te delen in een subcategorie. Enkele voorbeelden van uitspraken over typisch Nederlandse gewoonten en gebruiken die zijn ingedeeld bij overig volgen hieronder.

Cas Jansen: Wij eten altijd één biskwietje bij de thee, toch? 13 maart 2010

Tim Akkerman: Ja. Zeker op de camping met zo'n bungalowtent of caravan [daar zitten ze dan in de regen]. 20 november 2010

Kim-Lian van der Meij: ...dan zitten ze gezellig samen bij de burens een bakkie koffie te drinken. 16 april 2011

Linda de Mol: Dagelijks trekken wij vette happen uit de muur. 13 maart 2010

De categorie typisch Nederlandse uiterlijke kenmerken heeft de minste uitspraken, namelijk 6,4 procent van het totaal aan stereotiepe uitspraken over Nederland. In tabel 1.3 zijn de percentages en verdeling te zien van de subcategorieën van de uiterlijke kenmerken. Geen enkele keer is in het programma over het stereotiepe uiterlijke kenmerk *blauwe ogen* gesproken. Ook zijn er geen uitspraken in de categorie overig.

Tabel 1.3 *Uiterlijke kenmerken ingedeeld in subcategorieën, n=344.*

Uitspraken over stereotiepe Nederlandse uiterlijke kenmerken	Frequentie	Percentage
Lengte	6	1,7
Blond haar	8	2,3
Blauwe ogen	0	0,0
Kleding en klederdracht	9	2,6
Overig	0	0,0
Totaal	23	6,4

In het programma *Ik Hou van Holland* komen weinig uitspraken over de lengte van Nederlanders voor, terwijl uit verschillende bronnen blijkt dat het beeld van lang, blonde

mensen met blauwe ogen typisch Nederlands is. Een enkele keer wordt er wel over gesproken.

[Linda de Mol: De vraag is alleen voor Mirjam en Danie Hoe lang is Wesley eigenlijk?

Danie Bles: 1 meter 70?]

Cornald Maas: 1.70, dat is toch best lang?

Peter Heerschop: ..Nou hij mag in ieder geval wel in de Python met z'n lengte!

13 november 2010

Bijna tien procent van de stereotiepe uitspraken gaat over Nederlandse karaktereigenschappen. In de subcategorieën is opvallend dat de karaktereigenschap *zuinig* / *gierig* het meest voorkomt. 4,2 procent van de uitspraken gaat hier over. Het programma bevat onder andere uitspraken over een 'krenterige prijs', 'statiegeld terug vragen' en 'weinig fooi geven'. Ook uitspraken over de directheid en openheid van Nederlanders komen af en toe voor.

Tabel 1.4 *Karaktereigenschappen ingedeeld in subcategorieën, n=344.*

Uitspraken over stereotiepe Nederlandse karaktereigenschappen	Frequentie	Percentage
Zuinig / Gierig	13	4,2
Gestrest / Gehaast	2	0,6
Open en direct [Bijv. over seks praten]	8	2,3
IJverig	1	0,3
Nuchter	2	0,6
Overig	7	2,2
Totaal	33	9,6

Tevens bevat de categorie karaktereigenschappen zeer afwisselende uitspraken en zijn er een aantal uitspraken ingedeeld bij de subcategorie overig. Onderstaand enkele voorbeelden van uitspraken in de categorie karaktereigenschappen, die niet thuishoren bij één van de subcategorieën.

Linda de Mol: Als Nederlanders geen kerstpakket krijgen dan gaan ze mopperen, maar als ze er wel een krijgen dan mopperen ze over de inhoud. 11 december 2010

Jeroen van Koningsbrugge: Wij aanbidden de zee, maar zijn toch een beetje een kuis volk. 16 april 2010

Linda de Mol: Het zijn zo fijn om dat enthousiasme te zien en wat een team spirit in hier in Nederland. Beide teams zijn elke aflevering weer verzekerd van trouwe fans. 13 maart 2010

De categorie sociaal-politieke eigenschappen betreft uitspraken die gaan over de samenleving op sociaal en politiek gebied. In tabel 1.5 is te zien dat de meeste uitspraken gaan over de eigenschap *liberaal / vrij*. Deze uitspraken gaan bijvoorbeeld over homohuwelijken, de wallen en gelijke rechten voor de vrouw.

Tabel 1.5 *Sociaal-politieke eigenschappen ingedeeld in subcategorieën, n=344.*

Uitspraken over stereotiepe Nederlandse sociaal-politieke eigenschappen	Frequentie	Percentage
Liberaal / vrij	13	3,8
Monarchie	3	0,9
Verzorgingstaat	3	0,9
Multicultureel	1	0,3
Democratisch	1	0,3
Overig	5	1,5
Totaal	27	7,8

Ook in deze categorie zijn de uitspraken zeer gevarieerd. Er zijn een aantal uitspraken die niet zijn in te delen bij de subcategorieën, maar wel gaan over sociaal-politieke eigenschappen. Hieronder staan enkele voorbeelden van die uitspraken. Deze voorbeelden gaan over typisch Nederlandse zaken uit de samenleving.

Linda de Mol: Het is voor u ongetwijfeld weer een zware week geweest. Financieel zit het allemaal niet mee, politiek niet en internationaal staan we ook zwaar voor schut. 3 april 2010

Cornald Maas: Een nieuw project waarvoor ze subsidie gaat aanvragen, ja want die subsidies gaan toch heel makkelijk hier in Nederland. 13 november 2010

Linda de Mol: Goed. Ik zei het al, vanavond lossen wij het begrotingstekort op voor maar liefst 12 postcodes. 29 april 2010

Linda de Mol: We kunnen pas stemmen in juni, dan gaat er weer maanden geformeerd worden en dan gaan ze weer 100 dagen op tournee, dus tot de kerst gebeurt er helemaal niets. 3 april 2010

Tot slot de categorie stereotiepe Nederlandse geografische en fysieke kenmerken. 39 uitspraken in de uitzendingen bevatten een fysiek of geografisch element. De subcategorieën *dieren* en *overig* hebben het hoogste percentage, gevolgd door *klein / vol*.

Tabel 1.6 *Geografische en fysieke eigenschappen ingedeeld in subcategorieën, n=344.*

Uitspraak over stereotiepe Nederlandse geografische of fysieke kenmerken	Frequentie	Percentage
Veel water	3	0,9
Klein / vol land	7	2,0
Polderlandschap	1	0,3
Klimaat	4	1,2
Dieren	11	3,2
Overig	10	2,9
Totaal	39	11,3

In de uitzendingen zijn veel uitspraken gedaan over koeien. De 11 uitspraken in de categorie typisch Nederlandse dieren gaan allemaal over koeien. Zoals de uitspraak:

Jeroen van Koningsbrugge: Ja inderdaad. Midden tussen al onze koeien staan een aantal hoog begaafde BN-ers. 13 maart 2010

De volgende voorbeelden komen ook uit de categorie geografische en/of fysieke eigenschappen. Deze uitspraken zijn lastig onder te verdelen in de subcategorieën, maar gaan wel over het typisch Nederlandse landschap of de inrichting van het landschap.

Linda de Mol: In welk dorp staan deze molens? 16 april 2011

Tim Murck: Molens staan overal. 16 april 2011

Linda de Mol: Een programma waarbij je lang niet alles, maar soms gekke en wel hele leuke nuttige dingen over ons laag gelegen landje leert. 20 november 2010.

Linda de Mol: Wat voor soort gebouw is een bovenkruier? 23 april 2011

Klaas van der Eerden: Een bovenkruier is een molen. 23 april 2011

Samenvattend kan gezegd worden dat ongeveer tien procent van alle uitspraken in het programma stereotiep is. Uitspraken over stereotiepe Nederlandse gebruiken en gewoonten komen het frequentst voor in *Ik Hou van Holland*, waarvan de meeste uitspraken gaan over lekkernijen en eetgewoonten. Uitspraken over uiterlijke kenmerken komen het minst voor in de uitzendingen. Daarnaast is opvallend dat er veel variatie is in de uitspraken, niet alle uitspraken passen bij één van categorieën.

4.1.1 Resultaten interviews: ‘het kneuterige Nederland’

Uit de analyse van de interviews komt naar voren dat het programma gaat over het beeld van de typische Nederlander met zijn eigenaardigheden en gewoonten. Bij de vraag waar het programma over gaat en wat voor beeld dit programma over Nederland geeft, komt regelmatig naar voren dat het gaat over het kneuterige Nederland. Het gaat om het bevestigen van het standaardbeeld wat er van Nederland is. Met kneuterig bedoelen de geïnterviewden ‘het gezellige onderons’. Meneer Groen: *“het is een beetje oude jongens krentenbrood onder elkaar”*. De respondenten noemen het een familieprogramma waar iedereen naar kan kijken. Het gaat volgens hen over alles wat met Nederland en de Nederlandse aard te maken heeft. Nederland komt naar voren op een speelse, humoristische en vrolijke manier. Het is een programma dat typisch bij de Nederlandse cultuur past. Genoemd wordt dat de stereotypen in het programma soms een beetje te overdreven worden neergezet. Daarbij benadrukt mevrouw Geel wel: *“Maar het is echt gewoon hoe wij zijn. Jij fietst toch ook overal naar toe en je eet toch ook af en toe wel eens een lekkere Hollandse snack?”*.

Meneer Blauw gaf aan dat de stereotiepe Nederlandse dingen in het programma humoristisch zijn, maar dat ze dat wel erg zwart-wit neerzetten. *“Een beetje te extreem en daardoor wordt er meer gelachen. Dat vind ik juist de ellende aan het programma eigenlijk. De grappigheid van ‘Ik Hou van Holland’ voert de boventoon”* Meneer Blauw is tevens van mening dat de programmamakers zich focussen op de bijzonderheden en eigenschappen van Nederland. Maar hier voegt hij aan toe: *“Maar ja, wat is typisch Nederlands? Om met Maxima’s woorden te spreken: “de typische Nederlander bestaat*

niet”. Eigenlijk heeft ze gewoon gelijk toch? Volgens dit programma is er dus wel een typische Nederlander en die wordt ook naar voren gebracht”.

4.2 Ironie en humor voeren de boventoon

In het programma komen veel ironische opmerkingen over stereotypen voor. Bij 40,1 procent van alle stereotiepe uitingen sprake is van ironie. Dat betekent dat bij 138 uitspraken één of meerdere vormen van ironie zijn gebruikt. Ironie is in dit onderzoek opgesplitst in verbale ironie en non-verbale ironie. Soms komt het voor dat zowel sprake is van verbale ironie als van non-verbale ironie. Bij 128 uitspraken is er gebruik gemaakt van non-verbale ironie en bij 24 uitspraken is er gebruik gemaakt van verbale ironie.

Tabel 1.7 Gebruik van ironie, n=344.

Ironische uiting: verbaal	Frequentie	Percentage
Retorische vraag	3	0,9
Hyperbool	15	4,4
Understatement	2	0,6
Overig verbaal	4	1,2

Ironische uiting: non-verbaal	Frequentie	Percentage
Knipoog	11	3,2
Gebaren met handen	13	3,8
Gezichtsuitdrukking	32	9,3
Intonatie	69	20,1
Overig non-verbaal	3	0,9

In tabel 1.7 is af te lezen welke vorm van ironie veelvuldig gebruikt wordt in *Ik Hou van Holland*. Er zijn maar liefst 69 uitingen waarbij non-verbale ironie bij stereotypen tot uiting komt door het gebruik van intonatie. Daarna volgt de gezichtsuitdrukking met 32 uitspraken. Hyperbolen worden het frequentst gebruikt als we kijken naar verbale ironie. Uit de analyse komt nog een andere manier om non-verbale ironie te uiten, die niet was opgenomen in het codeerschema. Sprekers maakten niet alleen gebaren met hun handen, maar liepen soms ook van hun plaats en gebruikten hun hele lichaam om ironie uit te drukken. Dit past bij de subcategorie *overig* bij de non-verbale ironie. Het volgende citaat

van Xander de Buisonjé die meedoet in de aflevering op 11 december 2010 is hiervan een voorbeeld.

Xander de Buisonjé: Heet een bolus een bolus, omdat hij op een drol lijkt of een drol een bolus, omdat hij op een bolus lijkt? 11 december 2010

Bij deze uitspraak benadrukte Xander niet alleen met zijn stemgebruik het woord *drol*, maar ook liep hij van zijn plaats af en maakte daarbij een soort hurkbeweging. Uit beide tekens bleek dat er sprake was van ironie. Ook bij andere gasten en uitspraken werd gebruik gemaakt van gebaren met het lichaam of de handen. Zoals het zwaaien van de hand naast het hoofd met de handpalm naar het gezicht gekeerd als teken van “Mmm...lekker”, terwijl er wordt bedoeld dat het juist niet lekker is.

Jaap Kwakman: Karnemelkse pap: wat een heerlijk nagerecht. Hmmm. 11 december 2010

Ook bij verbale ironie is er sprake van een categorie overig.

Linda de Mol: We gaan spellen, omdat het goed voor jullie is dat daar aandacht aan wordt besteed. 20 november 2010

Linda de Mol: En uiteraard proberen we iedereen ook iets van ons land bij te brengen met de nadruk op proberen. 16 april 2011

Huub Stapel: Het valt niet mee om in volgestouwd Nederland een plaatsje te vinden waar het rustig is. 11 december 2010

Linda de Mol: Welkom bij Ik Hou van Holland de gezellig zaterdagavond show op RTL4, waarbij je op een ontzettend leuke manier en volledig ongesubsidieerd Nederlandse cultuur kunt opsnuiven. 13 november 2010

Uit alle vier de uitspraken blijkt dat er sprake is van ironie, maar het is lastig te bepalen wat er precies ironisch aan is. Het is niet in te delen in één van de subcategorieën. De eerste twee uitspraken van Linda de Mol worden gedaan alsof ze een schooljuffrouw is. In de eerste uitspraak wordt eigenlijk op een ironische manier gezegd: ‘wij Nederlanders’ kunnen absoluut niet spellen. Ook in de tweede uitspraak is er sprake van ironie. Deze uitspraak is tevens een beetje kleinerend.

Onderstaand zijn enkele voorbeelden gegeven van uitspraken die wel passen bij één van de subcategorieën van verbale en non-verbale ironie. In het eerste voorbeeld wordt een retorische vraag gesteld om verbale ironie uit te drukken. Dit is een vraag waarbij men geen antwoord verwacht. De eerste uitspraak past bij de categorie gewoonten en gebruiken. In deze zin wordt ervan uitgegaan dat de ontvanger zich aangesproken voelt en het er mee eens is dat we altijd één biskwietje bij de thee krijgen. Ook aan de intonatie is te horen dat dit een ironische uiting is.

Cas Jansen: Wij eten altijd één biskwietje bij de thee, toch? 13 maart 2010

Een hyperbool is een stijlfiguur van overdrijving. De volgende uitspraak laat zien dat de spreker overdrijft. Dat *overheerlijke* pannenkoekenpakket en *ik hou het niet meer van de spanning*. De spreker is hier ironisch door middel van een stijlfiguur van overdrijving.

Peter Heerschop: Goed. Straks spelen wij de finale voor dat overheerlijke pannenkoekenpakket. Ik hou het niet meer van de van de spanning. 3 april 2010

Vanwege het sterke overdrijven ervaren de geïnterviewde kijkers het programma als humoristisch. Zij vinden dat het overdrijven in het programma soms heel ver gaat. Meneer Blauw benadrukt hierbij zelfs dat de overdrevenheid aangeeft dat het programma zichzelf niet zo serieus neemt. Verschillende respondenten noemen het vergroten of overdrijven van Nederlandse stereotypen. Bijna allemaal vinden zij dat dit grappig is.

Een understatement is juist het tegenovergestelde van een overdrijving. Hierbij wordt de omvang van datgene waarnaar in de werkelijkheid wordt verwezen veel kleiner voorgesteld als het in werkelijkheid is. Dit is het tegenovergestelde van de hyperbool: de mededeling wordt overdreven afgezwakt. Hierdoor ontstaat tevens een ironisch effect.

Linda de Mol: ...en hebben we zelfs een paar centjes over voor een echte live band. 26 maart 2011

‘Een paar centjes’ is in dit geval heel sterk afgezwakt. Er gaat namelijk genoeg geld om in het programma om een live band te verzorgen.

Niet alleen is sprake van verbale ironie, tevens gebruiken de sprekers non-verbale ironie. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om knipogen of bepaalde gezichtsuitdrukkingen maken bij uitspraken. Hieronder volgen enkele voorbeelden van uitspraken met non-verbale ironie.

Linda de Mol: Als Nederlanders geen kerstpakket krijgen dan gaan ze mopperen, maar als ze er wel een krijgen dan mopperen ze over de inhoud. 11 december 2010

In deze zin is er sprake van een bepaalde gezichtsuitdrukking. De spreker trekt namelijk een beetje een ‘vies’ gezicht en ook de intonatie van de stem is belangrijk. Het gaat hier om de categorie karaktereigenschappen. De volgende uitspraak is ingedeeld bij subcategorie typisch Nederlandse spelletjes (categorie gewoonten en gebruiken) en ook hier is sprake van non-verbale ironie.

Jack Spijkerman: Ik had een heel ander idee bij het spijkerpoepen. 29 april 2010

Bij deze uitspraak geeft de spreker een knipoog bij het zinsdeel ‘idee bij het spijkerpoepen’, waaruit ironie blijkt. De eerste uitspraak die hieronder staat past bij de categorie karaktereigenschappen en de subcategorie zuinig. Het tweede voorbeeld is ingedeeld bij de categorie gewoonten en gebruiken en de subcategorie gebruik van drugs en alcohol. Bij beide zinnen is er sprake van ironie. Bij beide uitspraken worden met de handen gebaren gemaakt en is er sprake van spelen met het stemgebruik ofwel een sarcastische intonatie

Jeroen van Koningsbrugge: Vrijdag is een dure trouwdag hoor. Dinsdag is goedkoper. 16 april 2011

Guus Meeuwis: Ik vraag me wel een klein beetje af wat ze gerookt hadden toen ze dit liedje schreven, toch? 16 april 2011

4.2.1 Resultaten interviews: complexiteit ironie

Aan de respondenten is ook gevraagd hoe ironie kan worden waargenomen in het programma. Dit is alleen ter sprake gekomen wanneer respondenten aangaven dat er sprake was van ironie in het programma. De meeste respondenten kwamen niet op het woord ironie of vonden dat er weinig sprake was van ironie. Sommige gebruikten de woorden ‘droge humor’, ‘grappig’ et cetera om aan te geven dat er sprake was van spot.

Op de vraag hoe ironie in het programma waargenomen kan worden, blijkt de complexiteit van het concept ironie. Dit was een belemmering voor alle respondenten waar het concept ironie ter sprake kwam. De meesten kwamen niet verder dan aan te geven dat *Ik Hou van Holland* grappig is of dat het een beetje ‘spotten’ is. Kijker mevrouw Geel

lukte het wel een iets duidelijkere uitleg te geven over hoe zij het gebruik van ironie in *Ik Hou van Holland* zou omschrijven: “*Er worden grappen gemaakt, maar dan een beetje met een sarcastische toon. Ze benadrukken de grappen dan heel erg of ze doen er juist heel erg overdreven of sarcastisch over dat wij zo zuinig zijn bijvoorbeeld of dat wij altijd stampotten eten. Iedereen heeft zijn eigen vorm van humor en soms snapt de een het en de ander niet. Het heeft ook te maken met de manier hoe je dingen zegt en wanneer. Soms wordt een Nederlander dus een beetje belachelijk gemaakt door grappen op een bepaalde manier te vertellen*”.

4.3 Verband ironie en stereotypen

Het gebruik van ironie en de verschillende categorieën stereotypen zijn met elkaar in verband gebracht. Bij uitspraken in de categorie karaktereigenschappen wordt veel vaker ironie gebruikt dan in de andere categorieën (tabel 1.8). 68,8 procent van de uitspraken over het karakter is op een ironische manier gedaan. Anders geformuleerd: sprekers die uitspraken doen over typisch Nederlandse karaktereigenschappen gebruiken vaker ironie dan sprekers die uitspraken doen over andere typisch Nederlandse dingen.

Tabel 1.8 *Het gebruik van ironie in de categorieën stereotypen.*

	Categorieën stereotypen						Totaal
	Uiterlijk	Karakter	Sociaal-Politiek	Gewoonten	Landschap	Overig	
Aantal uitspraken	23	33	27	187	39	35	344
Frequentie ironie	5	22	8	65	17	21	138
Percentage ironische uitspraken	21,7	68,8	30,3	34,4	44,7	54,3	40,1

In de eerste rij van tabel 1.8 is af te lezen hoeveel uitspraken er totaal zijn gedaan in een bepaalde categorie. De tweede rij laat zien hoeveel keer ironie voorkomt in de uitspraken van een bepaalde categorie. De vierde kolom laat zien hoeveel procent van de uitspraken in een categorie ironisch is. Zo is vijf keer een ironische uitspraak gedaan over uiterlijke kenmerken. Van de in totaal 23 uitspraken over uiterlijk is 21,7 procent op een ironische wijze gebeurd. Absoluut gezien gaan de meeste ironische uitspraken over gewoonten en gebruiken. De categorie bevat namelijk 187 uitspraken en daarvan bevatten 65 uitspraken stereotiepe kenmerken. Het minst vaak komt ironie voor bij uitspraken die gaan over

uiterlijke kenmerken. In 21,7 procent van de uitspraken over stereotiepe uiterlijke kenmerken wordt gebruik gemaakt van ironie. Het hangt dus van de aard van de stereotypen af of er veel gebruik wordt gemaakt van ironie. ($\chi^2=21,301$, $df=5$, $p=0,001$). De chikwadraattoets laat een significant verband zien tussen het gebruik van ironie en bepaalde stereotypen.

4.3.1 Resultaten interviews: belachelijke overdrijving van Nederlanders

Voor een enkele kijker is het programma een uitdaging om de boodschap zo goed mogelijk te begrijpen. Zo wordt het op de hak nemen van de maatschappij en het bekritisieren van Nederland en zijn bevolking als leuk ervaren door mevrouw Geel. Sommige respondenten benadrukken dat Nederland op de hak wordt genomen en dat hier grappen over worden gemaakt. Tevens wordt vaak benadrukt dat dit niet negatief bedoeld is, omdat ‘wij nu eenmaal zo zijn’. *“De Nederlander kan het verdragen dat je hem een beetje op de hak neemt. Een Nederlander kan bijvoorbeeld glimlachen om het feit dat een Duister zegt: Kasekopfe. Julie zijn Kasekopfe, daar kan een Nederlander om glimlachen. Niet kwaad bedoeld, helemaal niet zelfs”* (Meneer Groen). Net zoals meneer Groen suggereert, wordt ook door anderen meerdere keren benadrukt dat er geen negatief beeld is dat wordt overgedragen.

Mevrouw Geel (trouwe kijker) geeft aan dat zij het als grappig ervaart als sprekers in het programma laten merken dat zij nadenken over wat er gebeurt in de maatschappij in Nederland. Soms wordt hier de spot mee gedreven. ‘Kritiek’ op de maatschappij komt voornamelijk terug in kleine details die Linda de Mol noemt of in woordspelingen van één van de teamcaptains. Zo geeft mevrouw Geel later in het interview aan dat *“de meeste mensen de knipoog naar de samenleving eigenlijk niet zien”*.

Meneer Groen is ook van mening dat soms de draak wordt gestoken met gebruiken en gewoonten. Hij noemt hierbij het voorbeeld van het spelonderdeel waarbij de teamleden in een kring zitten om een verjaardag te vieren. Hierbij benadrukt hij dat dit Nederland bij sommige dingen wel een beetje belachelijk wordt gemaakt. In het interview vertelt hij dat Nederland te kijk wordt gezet door ‘domme gebruiken’, zoals onze zuinigheid, te accentueren. Hierbij geeft meneer Groen wel aan dat die gewoonten en karaktereigenschappen bij ons passen en dat het vaak wel waarheid is. Meneer Groen is niet de enige die dit vindt. Meneer Blauw: *“Maar dat typische Nederlandse hoort gewoon bij ons en dat klopt. We doen ons niet beter voor dan we zijn. Maar Ik Hou van Holland is soms wel een beetje een belachelijke overdrijving”*.

Anderen respondenten hebben niet de indruk dat Nederland belachelijk wordt gemaakt. Mevrouw Rood vertelt dat ze er eigenlijk nooit bij stil heeft gestaan en nooit zo over heeft nagedacht. Volgens haar en mevrouw Paars worden de Nederlanders niet belachelijk gemaakt en al helemaal niet negatief. Mevrouw Paars vindt de programmamakers bovendien gul, omdat het publiek altijd zo veel krijgt.

4.4 Gender, ironie en stereotypen

Zowel mannen als vrouwen in het programma doen stereotiepe uitspraken over Nederland. De meeste uitspraken over stereotiepe Nederlanders en stereotiepe Nederlandse dingen worden gedaan door vrouwen. Linda de Mol voert hierin de boventoon. Tevens hebben de teamcaptains hier een grote rol in. Het aantal mannen en vrouwen is in elke aflevering bijna hetzelfde. In elke aflevering zitten namelijk drie mannelijke en drie vrouwelijke gasten, en twee mannelijke teamcaptains en de vrouwelijke presentatrice. In totaal zijn 33 mannelijke en 30 vrouwelijke sprekers in de tien uitzendingen aanwezig (met Linda de Mol en de twee teamcaptains alle drie één keer meegerekend als spreker). Hiervan hebben 13 mannen en 11 vrouwen (één of meerdere) uitspraken gedaan over stereotiepe Nederlandse dingen.

Van het totaal aantal stereotiepe uitspraken (344) is 39 procent gedaan door mannen en 61 procent door vrouwen. De verhouding is anders als Linda de Mol én de teamcaptains uit de analyse worden gehaald. Er blijft dan een totaal over van 69 stereotiepe uitspraken waarvan 57 procent gedaan is door een man is en 43 procent door een vrouw. Hieruit blijkt dat zowel de teamcaptains als Linda de Mol veel nationale stereotiepe uitspraken doen. Als Linda de Mol en de teamcaptains uit de analyse worden gehaald, doen mannen meer stereotiepe uitspraken dan vrouwen. Maar nu is het vervolgens de vraag hoe dat zit met ironie. We verwachten dat dit met ironie hetzelfde is, omdat uit het literatuuroverzicht is gebleken dat mannen meer ironische uitspraken doen dan vrouwen.

Tabel 1.9 laat het gebruik van ironie naar geslacht zien. In de eerste rij van tabel 1.9 is af te lezen hoeveel uitspraken totaal zijn gedaan door mannen en vrouwen. De tweede rij laat zien hoeveel keer ironie voorkomt in de uitspraken van mannen en vrouwen. En de derde rij laat het percentage zien hoeveel procent van de uitspraken van de mannen en vrouwen ironisch is. Vrouwen gebruiken in hun uitspraken iets meer ironie dan mannen. Het verschil is 2,9 procent. 38,3 procent van de uitspraken door mannen gedaan is ironisch. Bij vrouwen is dit percentage 41,2. De percentages zijn vrijwel identiek, dus er is weinig

verschil tussen geslacht wat betreft het gebruik van ironie. Er kan geen statistisch verband worden aangetoond tussen het gebruik van ironie en geslacht ($\chi^2=0,283$, $df=1$, $p=0,595$).

Tabel 1.9 *Gebruik van ironie naar geslacht.*

	Geslacht		Totaal: Man & vrouw
	Man	Vrouw	
Aantal uitspraken	133	211	344
Frequentie ironie	51	87	138
Percentage ironische uitspraken	38,3	41,2	40,1

Er is tevens een onderscheid gemaakt tussen het gebruik van verbale en non-verbale ironie bij zowel mannen als vrouwen.

Tabel 1.10 *Gebruik van non-verbale ironie naar geslacht.*

	Geslacht		Totaal: Man & vrouw
	Man	Vrouw	
Aantal uitspraken	133	211	344
Frequentie non-verbale ironie	48	78	128
Percentage non-verbale ironie	36,1	37,0	37,2

In het gebruik van non-verbale ironie (tabel 1.10) is weinig verschil. In tabel 1.11, p. 65 is af te lezen dat vrouwen meer verbale ironie gebruiken dan mannen. Het verschil is ruim vier procent. Er kon geen significant verband aangetoond worden tussen het gebruik van non-verbale ironie en geslacht ($\chi^2=0,027$, $df=1$, $p=0,869$) en tussen het gebruik van verbale ironie en geslacht ($\chi^2=2,977$, $df=1$, $p=0,084$).

Tabel 1.11 *Gebruik van verbale ironie naar geslacht.*

	Geslacht		Totaal: Man & vrouw
	Man	Vrouw	
Aantal uitspraken	133	211	344
Frequentie verbale ironie	5	18	23
Percentage verbale ironie	3,8	8,5	6,7

Tevens is het interessant de mate van gebruik van ironie te bestuderen bij de verschillende sprekers in de uitzending. Al eerder is benadrukt dat Linda de Mol en de teamcaptains hier een groot aandeel in hebben. Linda en de teamcaptains hebben namelijk een specifieke rol in het programma. Linda is sowieso al veel aan het woord en kan als presentatrice het programma sturen. Haar rol is in de inleiding ook al ter discussie gesteld.

Tabel 1.12 *Ironische uitspraken ingedeeld naar spreker.*

	Sprekers			
	Linda de Mol	Teamcaptains	Mannelijke teamleden	Vrouwelijke teamleden
Aantal uitspraken	179	91	41	33
Frequentie ironie	85	40	10	11
Percentage ironische uitspraken	43,4	44,0	24,4	30,3

Tabel 1.12 laat zien dat Linda de Mol en de teamcaptains (mannen) een vergelijkbaar percentage aan ironische uitspraken doen: 43,4 procent van de uitspraken van Linda en 44,0 procent van de uitspraken van de teamcaptains zijn ironisch. Als gekeken wordt naar de andere gasten in het programma is opvallend dat 24,4 procent van de uitspraken door mannen en 30,3 procent van de uitspraken door vrouwen ironisch zijn. Terwijl in het theoretisch hoofdstuk gesuggereerd werd dat mannen vaker ironische uitspraken doen dan vrouwen, is dat in dit programma niet zozeer het geval. Op basis van de literatuur was verwacht dat mannen vaker ironie gebruiken dan vrouwen, terwijl het omgekeerde het geval was, zij dat het verschil niet significant was.

4.4.1 Resultaten interviews: grote rol weggeld voor Linda en de teamcaptains.

Ook de geïnterviewde kijkers geven aan dat Linda en de teamcaptains een belangrijke rol in het geheel hebben. Dit is ook één van de redenen waarom zij het programma grappig vinden. Voor velen worden de teamcaptains en de gasten door de kijker als grappig ervaren. Bij alle respondenten wordt Jeroen van Koningsbrugge of Linda de Mol wel genoemd. Daarnaast blijkt uit sommige interviews dat de aanwezigheid van Linda het programma aantrekkelijk maakt. De respondenten zijn van mening dat “*de presentatrice met het blonde haar soms wel een beetje gemaakt is, maar wel grappig*” (mevrouw Geel).

De kijker vinden dit grappig, omdat de teamcaptains en Linda de Mol goed op elkaar zijn ingespeeld en zij ook grappen over elkaar maken. Meneer Blauw: *“Het lollig zijn van de teams tegenover elkaar voert de boventoon. Ze doen bewust dingen om grappig te zijn en Linda de Mol de Mol speelt daar erg goed op in”*.

4.5 Geen Nederlandse stereotypering, maar wel ironie

We hebben in het voorafgaande ironie in verband gebracht met stereotypering en uit het onderzoek blijkt dat stereotypen in het programma vaak op een ironische manier worden gebracht. Maar ook wanneer geen sprake is van stereotypering bevatten uitspraken wel vaak ironie. Eigenlijk is het de hele ‘toon’ van het programma ironisch. De onderstaande voorbeelden geven iets van de toon weer, de manier waarop de sprekers ironisch proberen te zijn. De ironie heeft in deze gevallen vaak te maken met het kleineren van elkaar. Het gaat meestal om gasten of teamcaptains die onderling ‘ten koste van elkaar’ ironisch zijn.

Linda de Mol: Koop jij wel eens kleren voor jezelf Peter? En toch zie je er heel leuk uit.

Peter Heerschop: Hoezo en toch? Waarom én toch?

Linda de Mol: Ik dacht, dat wil je horen.

Peter Heerschop: Voor iemand zonder smaak bedoel je?

3 april 2010

Jeroen van Koningsbrugge: Linda de Mol neemt het allemaal altijd heel serieus, maar laten wij gewoon relaxed, er gewoon een leuke avond van maken.

26 maart 2011

Linda de Mol: Oh... ga ik ook nog heel hard meezingen de hele tijd. Dat is natuurlijk heel dom, want dan ben ik volgende week alsnog mijn stem kwijt.

Jeroen: Ja denk je?

Linda de Mol: Nou met een beetje pech heb ik volgende week zaterdag nog dit geluid.

Jeroen: Het zou gek zijn als jij over 7 dagen nog steeds verkouden bent [met een knipoog]

Linda de Mol: Dat is heel gek, maar ik heb het gevoel dat dat zo is. [applaus en gelach]. 26 maart 2011

Peter Heerschop: Van deze man kan je heel veel zeggen, maar niet dat het een topmodel is. 3 april 2010

Jeroen van Koningsbrugge: De man is presentator van Opium. Ik gebruik het, maar kijk het nooit. 13 november 2010

Ook in het interview met mevrouw Paars komt naar voren dat in het programma sprake is van ironie die niets met stereotypering te maken heeft, maar deze ironische opmerkingen worden naar elkaar in het programma gemaakt. Zij vindt dat dit het programma grappig maakt. Mevrouw Boekstein: *“Het is grappig, omdat zij elkaar een sneer geven, nee eigenlijk een ander woord voor sneer. Ze hebben gevatte antwoorden en reageren op elkaar; daardoor wordt het grappig”*. Interviewer: *“Bijtende, gemene antwoorden naar elkaar”*? Mevrouw Boekstein: *“Een soort van, maar dan wel op een grappige manier. Niet negatief bedoeld”*.

In dit onderzoek is hoofdzakelijk gekeken naar typisch Nederlandse stereotypen en niet naar andere stereotyperingen, maar ook als het over *de ander* gaat komt ironie voor in het programma. Niet-Nederlanders of Nederlanders van buitenlandse afkomst worden soms ook in het programma gestereotypeerd waarbij gebruik wordt gemaakt van ironie.

Linda de Mol: Ali was 26 oktober jarig, maar hij is echt al een hele grote knul aan het worden, potverdorie.

Linda de Mol: Hoe vind jij dat nou die Nederlandse gewoonte om zo truttig in een kring te gaan zitten met een bakje chips?

Ali B: Wij zitten meestal ook zo, maar dan hebben we het over een aanslag voorbereiden. In principe is de setting hetzelfde (publiek lacht).

13 november 2010

Linda de Mol de Mol: Voor jou het woord 'boekweit', Roué

Roué Verveer 2: B, U, K ...

Jeroen van Koningsbrugge: Als hij dit zo spelt, dan moet dit ooit zo gespeld zijn hoor.

Roué Verveer: Ik kom uit Suriname en daar betekent dat wat hoor.

Peter Heerschop: Buk Wijd. Dat vind ik raar [publiek lach hard].

Roué Verveer: In Suriname betekent dat wat hoor.

Peter Heerschop: Nou ja.. hier ook hoor! [weer gelach van het publiek].

3 april 2010

5. Conclusie

Dit onderzoek richt zich op het verband tussen nationale stereotypen en het gebruik van ironie, en hoe dit in het programma *Ik Hou van Holland* tot uiting komt. In dit onderzoek is gekeken naar de beschrijving van stereotypen en de toepassing van ironie daarin. In dit hoofdstuk is een antwoord gegeven op het onderzoeksprobleem:

In hoeverre en op welke manier wordt gebruik gemaakt van ironie om een signaal te geven dat met nationale stereotypering wordt gespeeld in het programma Ik Hou van Holland en hoe vatten kijkers dit op?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn eerder zeven onderzoeksvragen opgesteld. De onderzoeksvragen worden hieronder per paragraaf beknopt besproken. De eerste onderzoeksvraag (RQ1) behandelt de stereotiepe Nederlandse associaties in het programma, waarbij is gekeken naar de verschillende categorieën Nederlandse stereotypen. Iets minder dan één op de tien uitspraken in alle uitzendingen gaan over Nederlandse stereotypen. In *Ik Hou van Holland* wordt het meest wordt gesproken over typisch Nederlandse gewoonten en gebruiken. Opvallend is dat het hierbij vooral gaat om stereotiepe Nederlandse eetgewoonten en lekkernijen. 23,8 procent van alle stereotiepe uitspraken gaat hierover. Het minst wordt gesproken over stereotiepe Nederlandse uiterlijke kenmerken. Over het algemeen genomen komen de stereotiepe kenmerken die besproken zijn in het literatuuroverzicht (Aarnoutse & Torre, 2011; Aspeslagh et al., 2000; Kaldenbach, 1991; Kruizinga, 1962; Lechner, 2008; Rooy & Drenth, 2010; White & Boucke, 1994) overeen met de stereotiepe beelden in het programma.

De tweede onderzoeksvraag (RQ2) betreft de vraag welke stereotypen op een ironische manier behandeld worden in het programma. Uit de resultaten komt naar voren dat ironie het frequentst wordt gebuikt bij uitspraken over stereotiepe karaktereigenschappen. Van de 33 uitspraken in totaal zijn 22 uitspraken gedaan op ironische wijze. Uiterlijke kenmerken worden het minst vaak op een ironische manier besproken.

De derde onderzoeksvraag (RQ3) gaat om de frequentie van het gebruik van ironie bij stereotypering. Uit de resultaten komt dat 40,1 procent van alle stereotiepe uitspraken gedaan is op een ironische manier. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen verbale en non-verbale ironie. In het programma wordt veel vaker gebruik gemaakt van non-verbale ironie dan van verbale ironie.

De vierde onderzoeksvraag (RQ4) betreft de vorm van verbale en non-verbale ironie. Sprekers kunnen op diverse manieren ironie uitdrukken. Intonatie en gezichtsuitdrukkingen zijn de meest voorkomende vormen van ironie in *Ik Hou van Holland*. Hoewel het gebruik van *irony markers*, zoals een hyperbool, metafoor, understatement of retorische vraag, en het gebruik van mimiek niet altijd essentieel zijn bij het maken van ironische uitspraken, helpen deze aanwijzingen en signalen wel om ironie te identificeren. Een teken van ironie kan dus geïnterpreteerd worden als een hint dat een spreker ironisch kan zijn (Attardo, 2000). Opmerkelijk is dat er nog andere manieren zijn om ironie te uiten dan eerder in het literatuuroverzicht is besproken.

De vijfde onderzoeksvraag (RQ5) behandelt het thema *gender*: gebruiken mannen of vrouwen meer ironie in het programma *Ik Hou van Holland* (bij stereotiepe uitspraken)? Vrouwen gebruiken over het algemeen genomen iets meer ironie gebruiken dan mannen als het gaat om stereotypering in het programma. 38,3 procent van de uitspraken van mannen is op een ironische wijze gedaan en bij vrouwen is dit percentage 41,2. Dit verschil is niet groot en tevens niet statistisch significant. Opvallend is wel dat vrouwen veel meer verbale ironie gebruiken dan mannen. Het gebruik van non-verbale ironie is zo goed als gelijk. Terwijl in het theoretisch hoofdstuk gesuggereerd werd dat mannen vaker ironische uitspraken doen dan vrouwen (Colston & Lee, 2004), is dat in dit programma niet zozeer het geval. De theorie van onder andere Colston en Lee (2004) lijkt voor de case *Ik Hou van Holland* niet juist te zijn.

Als kanttekening moet gezegd worden dat zowel Linda de Mol als de teamcaptains een grote rol hebben in het programma, ook wat betreft ironie. Hierover gaat dan ook de zesde onderzoeksvraag: (RQ6) is er verschil in de mate van gebruik van ironie bij de verschillende teamleden (bij stereotiepe uitspraken)? Over het algemeen gezien hebben de teamcaptains en Linda de Mol de belangrijkste rollen wat betreft de uitspraken over Nederlandse stereotypen. Mannen gebruiken in het programma, met uitzondering van de teamcaptains, minder ironie dan de vrouwen in het programma, waarbij Linda de Mol niet is meegenomen in de selectie. Dit verschil is ongeveer zes procent. Dit is opmerkelijk, omdat in de theorie gesteld werd dat mannen vaker ironie gebruiken dan vrouwen (Colston & Lee, 2004). Maar er is geen sprake van enig significant verschil en dus is er ook geen verband tussen het gebruik van ironie en geslacht. De niet-significante resultaten in dit hoofdstuk zijn onder andere te verklaren doordat de steekproef klein is. Hoe groter de steekproef zou zijn, hoe sneller de resultaten significant zouden kunnen zijn. De uitspraken die zijn gedaan in seizoen 5, 6 en 7 berusten op toeval.

De laatste onderzoeksvraag (RQ7) behandelde de perceptie van het publiek. Hierbij is gekeken naar de mening van de kijkers van *Ik Hou van Holland*, hoe de kijkers het programma opvatten en wat de kijkhouding is van de verschillende kijkers. De eerste verschillen die uit de interviews naar voren kwamen zijn de diversiteit in humor en kijkhouding bij de kijkers. Concluderend uit de interviews kan gezegd worden dat sommige kijkers het programma zien als een bevestiging van de werkelijkheid: ‘zo zijn wij nou eenmaal’. Andere kijkers vatten het programma op als een kritische blik op Nederland. Dit kan gekoppeld worden aan de eerder besproken literatuur over het creëren van betekenissen (Hall, 1973; Ang, 1982; Barker, 1999). De theorieën over het construeren van betekenissen van Hall (1973), Ang (1982) en Barker (1999) lijken voor het onderzoek van *Ik Hou van Holland* geldig te zijn. In *Ik Hou van Holland* is sprake van een actief publiek bij het construeren van betekenissen. Het programma kan geïnterpreteerd worden op verschillende manieren.

Wat duidelijk naar voren komt uit de resultaten van de interviews is dat kijkers verschillende redenen hebben waarom zij het programma amuserend en/of humoristisch vinden. Zo wordt het op de hak nemen van de maatschappij en het bekritisieren van Nederland soms als grappig ervaren door kijkers van het programma. Daarnaast maken de interviews de complexiteit van het concept ironie duidelijk. Tot slot zijn ook de kijkers van mening dat een belangrijke rol is weggelegd voor Linda de Mol en de teamcaptains.

Maar wat zegt dit allemaal over het onderzoeksprobleem? Vanuit de voorgaande conclusies omtrent stereotypering en ironie in *Ik Hou van Holland* valt op te maken dat verschillende sprekers zowel verbale als non-verbale ironie veelvuldig gebruiken om een signaal af te geven dat met nationale stereotypering wordt gespeeld. Ironie wordt op vele momenten in de uitzendingen gebruikt. Het gebruik van ironie wordt bij de sprekers ingezet om stereotypen aan te dikken, maar soms ook af te zwakken of juist te construeren. Ironie heeft het vermogen om een opmerking minder hard te laten aankomen, dan wanneer iets direct benoemd wordt. Soms worden ironische opmerkingen gemaakt om sprekers bij de les te houden of te wijzen op onjuistheden. Enerzijds kan het gebruik van ironie dus een manier zijn om uit te dagen of op zijn minst sceptisch te zijn ten opzichte van sociale categorieën of stereotypen. Anderzijds kunnen stereotypen ook aanvaardbaar worden gemaakt, zodat ironie op strategische momenten op strategische manieren kan worden toegepast.

Stereotypen leiden tot een bepaald gedrag bij mensen. Stereotypen veroorzaken namelijk verwachtingen over mensen en hun gedrag. En deze verwachtingen zorgen ervoor dat men bepaalde ontbrekende informatie, passend bij een persoon, aanvult op een

stereotyperende bevestigende manier. Die stereotypen worden in stand gehouden via taal, waarin ironie een grote rol speelt. Stereotiepe beelden worden ook vaak geaccentueerd. Ironie is een manier om die stereotypen op een bepaalde manier te communiceren.

Voor de wetenschap zijn de uitkomsten van dit onderzoek interessant, omdat er een verband bestaat tussen stereotypering en het gebruik van ironie. *Ik Hou van Holland* laat zien dat ironie verschillende functies heeft met betrekking tot stereotypering. Ironie kan zoals eerder genoemd, worden gebruikt om een situatie of uitspraak af te wijzen, maar ook om iemand terecht te wijzen. Daarnaast kan door middel van ironie een stereotypering worden versterkt. Dit kan gekoppeld worden aan de resultaten van dit onderzoek. Wanneer mensen na het zien of horen van een bepaalde situatie of uitspraak ironie gebruiken, kan dit als reden hebben het gedrag af te wijzen. Ook kan ironie worden gebruikt om in een ongewenste situatie commentaar te leveren. Dit komt beide voor in de uitzendingen van *Ik Hou van Holland*. Wanneer mensen niet voldoen aan een verwachting en zich juist niet gedragen volgens het stereotiepe Nederlandse beeld kan via ironie hierop gewezen worden. Tot slot over het gebruik van ironie in *Ik Hou van Holland* betreffende de Nederlandse stereotypen: de strekking van Linda's *Ik Hou van Holland* is vooral een knipoog naar de Nederlandse samenleving gebruik makend van ironie bij nationale stereotypen.

5.1 Kritische reflectie en mogelijk vervolgonderzoek

Na het onderwerp en het onderzoeksprobleem te hebben bedacht, ben ik begonnen met literatuuronderzoek. Wat betreft stereotypering en ironie is afzonderlijk eindeloos veel literatuur te vinden. Geprobeerd is inzicht te krijgen en een kritische beschrijving te geven van deze literatuur. Na behoorlijk wat puzzel- en leeswerk is dit uiteindelijk toch gelukt. Daarnaast is veel tijd gaan zitten in het verzamelen van de data, omdat de afleveringen niet op internet terug zijn te vinden. Enkel het laatste seizoen staat online. Ook was het niet mogelijk de transcripten van het programma te verkrijgen via RTL4.

Een punt ter discussie is de selectie van wat Nederlandse stereotypen zijn. Waarom is 'een gezellig potje sjoelen' wel iets typisch Nederlands, maar 'een avondje barbecuen' niet? In het theoretisch kader is getracht zo duidelijk en concreet mogelijk een beeld te schetsen van wat Nederlandse stereotypen zijn en wat ze inhouden. Hierover is literatuur gelezen en bovendien heb ik overlegd met mijn begeleider, studiegenoten en ouders om een zo goed mogelijk beeld te geven van wat Nederlandse stereotypen zijn. Vervolgens is in het codeboek zo helder mogelijk een definitie gegeven met daarbij regels en instructies.

Daarnaast is een gebrek aan het onderzoek dat weinig resultaten significant zijn. Het kan dus zijn dat de resultaten op toeval berusten. Dit had voorkomen kunnen worden door meer afleveringen te onderzoeken. Door het korte tijdsbestek was dit niet mogelijk, maar het zou interessant zijn voor vervolgonderzoek.

Het afnemen van de interviews ging goed. De kijkers waren enthousiast en wilden graag meewerken. Het interviewen was een methode die ik niet vaak had gebruikt. Tijdens het proefinterview bleek het dan ook lastig om af en toe mijn eigen mening voor me te houden. Hier moest ik ook erg op letten tijdens de interviews. De dingen die ik tijdens het interviewen geleerd heb zijn: het stellen van neutrale vragen, het onderdrukken van een eigen mening en niet te snel willen antwoorden of de respondenten woorden in de mond leggen. Al met al ben ik tevreden over de procedure waarop het onderzoek is uitgevoerd. Niet altijd even makkelijk, maar van beide methodes heb ik nieuwe dingen geleerd.

De resultaten in dit onderzoek zijn indicatief, maar roepen ook vragen op over andersoortige programma's. Dit onderzoek laat slechts één programma zien, dat bovendien met opzet gaat over nationale stereotypen. Om een compleet overzicht te kunnen geven zou het onderzoek uitgebreid kunnen worden door meer verschillende televisie programma's uit andere genres in de dataverzameling op te nemen. Bovendien is het mogelijk dat onderzoek naar andere programma's een andere manier om stereotypen te uiten aan het licht brengt. Door *Ik Hou van Holland* te vergelijken met een ander programma zou dus aangetoond kunnen worden of er sprake is van differentiatie in de programma's.

Voor verder onderzoek naar stereotypering en ironie in *Ik Hou van Holland* zouden meer afleveringen geanalyseerd moeten worden. Overigens zou men naast de sprekers ook meer kunnen gaan letten op de beelden en videofragmenten in het programma. Het zou interessant zijn om ook een beeldanalyse uit te voeren. Bovendien zou men in een vervolgonderzoek niet alleen kunnen kijken naar Nederlandse stereotypen, maar ook stereotypering van de ander en het gebruik van ironie op zich zou interessante resultaten kunnen opleveren.

In een vervolgonderzoek zouden tevens meer interviews gedaan kunnen worden. Ook met mensen van buitenlandse afkomst wonend in Nederland. Het is interessant te achterhalen hoe en waarom kijkers met een buitenlandse afkomst kijken naar het programma *Ik Hou van Holland*. Daarbij zou bovendien een fragment kunnen worden laten zien om de respondent concrete voorbeelden te laten becommentariëren. Ook zou bij de interviews bestudeerd kunnen worden hoe het sociale aspect van mediagebruik invloed

heeft op de kijkhouding van kijkers. Uit dit onderzoek blijkt namelijk dat veel liefhebbers het programma kijken omdat een partner of vriend het programma al eerder keek.

Literatuur

- Aarnoutse, L., & Torre, van der, N. (2011) *Stereotypen over Nederlanders*. Geraadpleegd op 22 maart 2011, via:
http://www.let.rug.nl/~redeker/orientatie02/harviainen/Stereotypen_over_Nederlanders.htm
- Anderson, B. (1986). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. London: Verso.
- Ang, I. (1982). *Het geval Dallas. Populaire cultuur, ideologie en plezier*. Amsterdam: Sua.
- Ang, I. (1985). *Watching Dallas*. London/New York: Routledge.
- Aspeshlagh, R., Boen, F., Dekker, H., Linssen, R., Pepermans, N., Vanbeselaere, V., & Yzerbyt, T. (2000). *België en Nederland in beeld; Wat weten, denken en vinden jongeren in België en Nederland van elkaars landen en bevolkingen?* Den Haag: Clingendael.
http://www.clingendael.nl/publications/2000/20000500_cli_pap_aspeshlagh.pdf
- Attardo, S. (2000). Irony markers and functions: Towards a goal-oriented theory of irony and its processing. *Rask*, 12, 3-20.
- Barker, C. (1999). *Television, globalization and cultural identities*. Philadelphia: Open University Press.
- Barfoot, C.C. (1997). *Beyond Pug's tour. National and ethnic stereotyping in theory and literary practices*. Amsterdam: Atlanta.
- Blanton, H., Crocker, J., & Miller, D. (2000). The effects of in-group versus out-group social comparison on self-esteem in the context of a negative stereotype. *Journal of Experimental Social Psychology*, 36, 519-530.
- Boeije, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek. Denken en doen*. Den Haag: Boom onderwijs.
- Bos, van den, A. (2008). *Why we stereotype influences how we stereotype. Self-enhancement and comprehension effects on social perception*. Doctorale dissertatie. Rijksuniversiteit Groningen. Geraadpleegd 3 maart 2011, via:
<http://dissertations.ub.rug.nl/faculties/ppsw/2008/a.van.den.bos/>
- Bryant, G. A., & Fox Tree, J. E. (2005). Is there an ironic tone of voice? *Language and Speech*, 48(3), 257-277. doi:10.1177/00238309050480030101
- Bryman, A. (2004). *Social research methods*. Oxford University Press.
- Burgers, C. (2010). *Verbal irony: Use and effects in written discourse*. Doctorale dissertatie. Radboud Universiteit Nijmegen. Enschede / Nijmegen: Ipskamp Drukkers. Geraadpleegd op 26 maart, via:

<http://repository.ubn.ru.nl/bitstream/2066/81993/1/Proefschrift%20Christian%20Burgers%20-%20drukversie.pdf>

- Chock, P. P. (1987). The irony of stereotypes: Toward an anthropology of ethnicity. *Cultural Anthropology*, 2(3), 347-380. doi:10.1525/can.1987.2.3.02a00050
- Cinnirella, M. (1997). Ethnic and national stereotypes: A social identity perspective. In C.C. Barfoot (Ed.), *Beyond Pugs tour: National and ethnic stereotyping in theory and literary practice* (pp. 7-52). Amsterdam: Atlanta.
- Colston, H. B., & Lee, S. (2004). Gender differences in verbal irony use. *Metaphor and Symbol*, 19(4), 289-306. doi:10.1207/s15327868ms1904-3
- Croteau, D., & Hoynes, W. (2003). *Media society: Industries, images, and audiences*. California: Sage Publications.
- Dews, S., Joan, K., & Winner, E. (1995). Why not say it directly? The social functions of irony. *Discourse Processes*, 19, 347-367. doi:10.1080/01638539509544922
- Dijkers, S. J. (1979). *Ironie als vorm van communicatie*. Academisch proefschrift. Universiteit van Amsterdam. Den Haag: Kruseman.
- Enschot, van., R. (2006). Retoriek in reclame: waardering voor schema's en tropen in tekst en beeld. Academisch proefschrift. Radboud Universiteit Nijmegen. Nijmegen: F & N Boekservice. Geraadpleegd op 20 april 2011, via: <http://repository.ubn.ru.nl/bitstream/2066/43175/1/43175.pdf>
- Georgiou, M. (2008). In the end, Germany will always resort to hot pants: Watching Europe singing, constructing the stereotype. *Popular Communication*, 6(3), 141-154. doi:1080/15405700802198188
- Gibbs, R., & Izett, C. (2005). Irony as persuasive communication. In H. Colston & A. Katz (Eds.), *Figurative language comprehension: Social and cultural influences* (pp. 131-151). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Gwet, K. (2010). *Handbook of Inter-Rater Reliability*. LLC: Advanced Analytics.
- Hall, S. (1973). *Encoding and decoding in the television discourse*. Birmingham: CCS
- Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. London: Open University Press.
- Hart, H., Boeije, H., & Hox, J. (2005) *Onderzoeksmethoden*. Amsterdam: Boom.
- Hilton, J., & Hippel, W. (1996). Stereotypes. *Annual Review of Psychology*, 47, 237-271. doi:10.1146/annurev.psych.47.1.237
- Kaldenbach, H. (1999). *Doe maar gewoon: 99 tips voor het omgaan met Nederlanders*. Amsterdam: Promotheus.

- Katz, A.N., & Pexman, P.M. (1997). Interpreting figurative statements: Speaker occupation can change metaphor to irony. *Metaphor and Symbol*, 12, 19-41.
- Khatib, L. (2006). Nationalism and otherness. *European Journal of Cultural Studies*, 9(1), 63-80. doi:10.1177/1367549406060808
- Kreuz, R., & Caucci, G. M. (2009). Social aspects of verbal irony use. In H. Pishwa (Ed.), *Language and social cognition: Expression of the social mind* (pp. 325-345). Berlijn: Mouton de Gruyter.
- Kreuz, R., & Roberts, M. (1995). Two cues for verbal irony: Hyperbole and the ironic tone of voice. *Metaphor and Symbol*, 10(1), 21-31. doi:10.1207/s15327868ms1001_3
- Kreuz, R., Roberts, R., Johnson, B., & Bertus, E. (1996). Figurative Language Occurrence and Co-Occurrence in Contemporary Literature. In R. Kreuz & M. MacNealy (Eds.), *Empirical approaches to literature and aesthetics* (pp. 83-97). Norwood, NJ: Ablex.
- Kruizinga, J. H. (1962). *Nederland door vreemde bril*. Assen : De Torenlaan.
- Lechner, F. J. (2008). *The Netherlands: Globalization and national identity*. New York: Routledge.
- Leerssen, J. (2000). The rhetoric of national character: A programmatic overview'. *Poetics Today*, 21(2), 267-292. doi:10.1215/03335372212267
- Leeuw, de, S. (2003). *Hoe komen wij in beeld? Oratie Universiteit Utrecht*. Faculteit der Letteren. Geraadpleegd op 26 januari 2011, via http://igitur-archive.library.uu.nl/oratie/2007-1105-200457/Leeuw_Sonja_de_oratie.pdf
- Maass, A., & Arcuri, L. (1996). Language and stereotyping. In N. Macrae, C. Stagnor, & M. Hewstone, (Eds.), *Stereotypes and stereotyping* (pp. 192-253). New York: The Guilford Press.
- Macrae, N., Stagnor, C., & Hewstone, M. (1996). *Stereotypes and stereotyping*. New York: The Guilford Press.
- Meijer, U. (1991). Kijken en bekeken worden. In J. Bardoel & J. Bierhof, (Eds.), *Informatie: achtergronden, analyses* (pp. 147-161). Groningen: Wolters-Noordhof.
- Morley, D. (2001). Belongs. Place, space and identity in a mediated world. *European Journal of cultural studies*, 4(4), 425-448. doi:10.1016/j.annals.2004.01.005
- Pastina, A., & Straubhaar, J. (2005). Multiple proximities between television genres and audiences. *The international Journal of Communications studies*, 67(3), 271-288.
- Peeters, A.L., & d'Haenens, L. (2005). Bridging or bonding? Relationships between integration and media use among ethnic minorities in the Netherlands. *Communications*, 30(2), 201-231. doi:10.1515-comm.2005.30.2.201

- Pexman, P., & Olineck, K. M. (2002). Understanding irony: How do stereotypes cue speaker intent? *Journal of Language and Social Psychology*, 21, 245-274. doi:10.1177/0261927X02021003003.
- Rockwell, P. (2007). Vocal features of conversational sarcasm: A comparison of methods. *Psycholinguist Res*, 36, 361-369. doi:10.0007/s10936-006-9049-0.
- Ronde, K. (2009). *Stereotypen in de reiskoffer*. Geraadpleegd op 3 juni 2011 via: <http://www.kennislink.nl/publicaties/stereotypen-in-de-reiskoffer>
- Rooy, de, M., & Drenth, J. (2010). *The Dutch, I Presume?* N&L Publishing
- Said, E. W. (1995). *Orientalism*. London: Penguin Books.
- Sassatelli, M. (2002). An interview with Jean Baudrillard: Europe, globalization and the identity of culture. *European Journal of Social Theory*, 5(4), 521-530. doi:10.1177/136843102760514045
- Schaff, A. (1974). *Language and cognition*. New York: McGraw-Hill.
- Schneider, D. J. (2004). *The psychology of stereotyping*. New York: The Guilford Press.
- Stichting kijkonderzoek (2010). Geraadpleegd op 4 februari 2011 via <http://www.kijkonderzoek.nl>
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research. Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks/London/New Delhi: Sage Publications.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin, & S. Worchel (Eds.), *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33-47). Monterey: Brooks-Cole.
- Utsumi, A. (2000) Verbal irony as implicit display of ironic environment: Distinguishing ironic utterances from non irony. *Journal of Pragmatics*, 32, 1777-1806.
- Verhalle, S. (2007). *Het nationaal karakter: Zijn Duitsers punctueel, Nederlanders gierig en Belgen harde werkers?* Doctoraal Scriptie. Universiteit Gent. Geraadpleegd op 23 januari 2011, via: http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/289/782/RUG01-001289782_2010_0001_AC.pdf
- Vidmar, N., & Rokeach, M. (1974). Archie Bunker's bigotry: A study in selective perception and exposure. *Journal of Communication*, 24, 36-47.
- Vierkant, P. (1987). *Televisiekijkers in Nederland. Een onderzoek naar het televisiekijkgedrag van de Nederlandse bevolking*. Doctoraal scriptie. Rijksuniversiteit Groningen. Geraadpleegd op 29 april 2011, via: <http://dissertations.ub.rug.nl/faculties/gmw/1987/p.vierkant/?pFullItemRecord=ON>
- Wester, F., Karsten, R., & Scheepers, P. (2006). *Onderzoekstypen in de communicatiewetenschap*. Alphen aan de Rijn: Kluwer.

White, C., & Boucke, L. (1994) *The undutchables. An observation of the Netherlands: its culture and its inhabitants*. Amsterdam: Niigh & Van Ditmar.

Wilson, D., & Sperber, D. (1993). On verbal irony. *Linga*, 87, 53-76.

Wigboldus, D. (1997). *Stereotyping, language and communication*. Enschede: PrintPartners Ipskamp.

Wigboldus, D., Semin, R., & Spears, R. (2000). How do we communicate stereotypes? Linguistic bases and inferential consequences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(1), 5-18. doi:10.1037//0022-3514.78.1.5

Afbeeldingen

Afbeelding 1 op pagina 1. Geraadpleegd op 25 juni 2011, via:

<http://www.rtl.nl/show/ikhouvanholland>

Afbeelding 2 op pagina 21. Geraadpleegd op 6 maart 2011, via: www.cmo.nl/euforum

Afbeelding 3 op pagina 66. Geraadpleegd op 5 juli 2011, via:

<http://entertainment.nl.msn.com/tv/tv-nieuws/linda-de-mol-opnames-ik-hou-van-holland>

Bijlage A. Codeboek

Instructies coderen

Het codeboek bestaat uit twee verschillende niveaus. Niveau 1 wordt op het niveau van de uitzending gecodeerd tijdens de uitzending. Niveau 2 gaat om het niveau van de uitspraken, waarbij de uitspraken gecodeerd worden na afloop van het kijken van de uitzendingen.

Niveau 1:

Ten eerste wordt gekeken naar de uitzending, waarbij tijdens het kijken van de uitzending uitspraken zijn geselecteerd. Hierbij wordt tijdens het kijken gelet op wie de spreker is en of er gebruik is gemaakt van non-verbale ironie.

- Het deel van het materiaal dat is gebruikt om te kunnen classificeren gaat om alle uitspraken en opmerkingen die gaan over Nederlandse stereotypen. Dit gaat om typisch Nederlandse gewoonten en gebruiken, uiterlijke kenmerken, karaktereigenschappen, kenmerken van het landschap en sociaal-politieke kenmerken. Ook overige opmerkingen die niet binnen deze categorieën passen, maar wel gaan over typisch Nederlandse dingen, personen of andere typische karakteristieken over Nederland worden meegenomen in de selectie.
- Daar waar noodzakelijk wordt de context genoemd, zin ervoor en erna worden opgeschreven als de uitspraak op zichzelf niet duidelijk is. De zinnen die nodig zijn om de context te begrijpen zijn in het codeerschema [tussen haken] gezet.
- Bij het selecteren van de uitspraken zijn de teamcaptains, de teamleden en de presentatrice die spreken in het programma meegenomen. Het publiek wordt buiten beschouwing gelaten.
- Het begin van de introductie wordt niet gecodeerd. Dit is het deel voordat het programma begint, waarbij aan mensen op straat wordt gevraagd waarom ze van Holland houden. Dit wordt niet meegenomen in de analyse.
- Het programmaonderdeel “voorstellen teamleden” wordt niet meegenomen in de selectie.
- Spreekwoorden in het spelonderdeel “spreekwoorden” worden niet meegenomen bij de selectie.
- Teksten van liedjes worden niet meegenomen in de selectie, ook niet als personen de tekst van het liedje meezingen en het gaat over typisch Nederlandse gebruiken. Alleen **de titel** van een lied kan worden meegenomen als dit wordt gezegd door één van de

sprekers en het gaat over een stereotiepe beeld van Nederland. [Bijvoorbeeld: Twee emmertjes water halen, de meisjes op de klompen.]

- Personen die worden genoemd, zoals Victor Reinier, Caroline Tensen, Reinout Oerlemans et cetera. worden niet in de selectie meegenomen.
- Titels van films en tv-programma's, zoals Flikken Maastricht, Lotto Weekend Miljonairs, Bassie en Adriaan en Tik Tak worden ook niet in de selectie meegenomen als stereotype Nederlands.
- Non-verbale ironie is vastgelegd door ten eerste te luisteren naar de manier waarop iets gezegd is, het gebruiken van een bepaalde intonatie (*ironic tone of voice*) of het gebruiken van pauzes. En ten tweede het gebruik van mimiek, waaronder: gezichtsuitdrukking, knipoog of gebaren met de handen. Is het niet duidelijk wat voor vorm van non-verbale ironie wordt gebruikt, maar is er wel sprake van non-verbale ironie op een andere manier, dan kan de uitspraak worden ingedeeld bij de categorie *overig*.

Wanneer er sprake is van bijvoorbeeld én gezichtsuitdrukking én intonatie wordt het eerste opgemerkte kenmerk meegenomen in de selectie en het tweede kenmerk wordt in het opmerkingenveld geplaatst.

Niveau 2:

Dit niveau wordt gecodeerd na afloop van het kijken wanneer de uitspraken al in SPSS staan. Bij de uitspraak wordt eerst gekeken naar het gebruik van verbale ironie en vervolgens wordt de uitspraak bij een categorie ingedeeld.

1. Verbale ironie is vastgesteld aan de hand van het gebruik van retorische vragen, hyperbool, understatement of een metafoor. Is het niet duidelijk wat voor vorm van verbale ironie wordt gebruikt, maar is er wel sprake van verbale ironie op een andere manier, dan kan de uitspraak worden ingedeeld bij de categorie *overig*.

*Een retorische vraag = Een vraag waarbij men geen antwoord verwacht. In deze zin wordt er van uit gegaan dat de ontvanger zich aangesproken voelt en het er mee eens is. Ook aan de intonatie is te horen dat dit een ironische uiting is. Het is een mededelende zin waarop geen antwoord wordt verwacht.

Voorbeeld. Een docent tegen een klas: “Denken jullie dat ik dit nog een keer ga uitleggen?”.

*Een hyperbool= een stijlfiguur van overdrijving. De hyperbool geeft een hint dat de uiting niet letterlijk bedoeld is.

Voorbeeld: “Ik heb wel een eeuw op je staan wachten hier op het station” of “Je kletst me de oren van het hoofd over al die nieuwe winkeltjes”.

*Een metafoor = een beeldspraak waarbij een vergelijkingswoord wordt gebruikt.

Voorbeeld: “het is hier een echt zwijnenstal”, waarmee bedoeld wordt dat het een rommel of een bende is. Of “hij ging er als een haas vandoor”, waarmee bedoeld wordt dat hij heel snel wegging.

*Een understatement = het tegenovergestelde van een hyperbool. Dit is namelijk een verzwakte mededeling, iets wordt veel minder sterk uitgedrukt dan het in werkelijkheid is.

Voorbeeld: Ik had een 1,5 voor mijn tentamen, ik had dus wel een paar foutjes gemaakt.

2. Ten tweede wordt gekeken naar de categorieën. Bij de categorie “uiterlijk kenmerken” passen de eigenschappen; lang, blond haar en blauwe ogen, maar ook typisch Nederlandse kleding zoals klompen en traditionele klederdracht zoals een boerenkiel. Bij “karaktereigenschappen” horen zuinig/gierig, gehaast/gestrest, nuchter, ijverig, open/direct, kneuterig, arrogant en gastvrij. Kenmerken van het Hollandse landschap, zoals molens, dijken, polders en grachten, kenmerken over ons klimaat, het wonen in rijtjeshuizen, laagbouw en de grootte van het land horen bij de categorie “geografische kenmerken/inrichting van het land”. Bij de categorie “sociaal politieke kenmerken” passen de onderwerpen: individualistisch, multicultureel, democratisch, verzorgingsstaat, monarchie en een liberaal land. Tot slot is de categorie “Nederlandse gebruiken en gewoonten” een hele brede categorie. Hieronder vallen de typisch Nederlandse sporten (schaatsen, voetbal), Nederlandse feesten (Sinterklaas, Koninginnedag), Nederlandse lekkernijen en eetgewoontes, maar ook het gebruik van drugs, eten uit de muur trekken, fietsen, een uitkering, thuis eten om 18.00 uur, één koekje bij de koffie et cetera. Daarnaast bestaat een categorie “overig”. Als een uitspraak niet bij één van deze categorieën past, maar wel stereotiepe is, kan de uitspraak bij deze categorie worden ingedeeld. Bij elk van de bovengenoemde categorieën bestaat tevens een subcategorie “overig”. Wanneer een uitspraak wel bij een categorie past, maar niet ingedeeld kan worden bij de subcategorieën kan de uitspraak worden gezet bij “overig”.

Codeboek Niveau 1:

Uitzending

1. Datum Uitzending
2. Datum analyse

Uitspraak :

3. Noteer de uitspraak met eventueel de context tussen haken.
4. Programma onderdeel
 - 01=Introductie
 - 02=Voorstellen teamleden
 - 03=Eerste ronde: Nederlandse films en televisieprogramma's
 - 04=Tweede ronde: Spellen
 - 05=Tussenronde: Raden van het Nederlands lied
 - 06=Vervolg spelronde: Spellen
 - 07=Ronde: Kennis van spreekwoorden
 - 08=Derde ronde: Lied raden
 - 09=Vierde ronde: Roddelen
 - 10=Tussen ronde: Lied raden
 - 11=Vijfde ronde: Namen raden
 - 12=Spelronde: Verjaardagsspel
 - 13=Tussenronde: Lied raden
 - 14=Spelronde: Lijstjesronde
 - 15=Tussenronde: Lied raden
 - 16=Spelronde: Televisiefragmenten
 - 17=Finale, laatste spelronde: hoger lager
 - 18=Afsluiting

Spreker

5. Wie zegt het?
 - 01= Teamcaptain team 1 (tc1t1)
 - 02=Teamcaptain team 2 (tc2t2)
 - 03= Gast nr. 1 team 1 (g1t1)

- 04= Gast nr. 2 team 1 (g2t1)
- 05= Gast nr. 3 team 1 (g3ta)
- 06= Gast nr. 1 team 2 (g1t2)
- 07= Gast nr. 2 team 2 (g2t2)
- 08= Gast nr. 3 team 2 (g3t2)
- 09= Presentatrice, Linda de Mol

6. Geslacht spreker

- 00= man
- 01= vrouw

7. Nationaliteit spreker

- 00= Nederlands
- 01= buitenlands: land noemen

Ironie

8. Non-verbale ironie

- 00= nee
- 01= ja, knipogen
- 02= ja, gekke gebaren maken
- 03= ja, spelen met gezichtsuitdrukking
- 04= ja, intonatie [toon of voice]
- 05= ja, overig

Niveau 2: Niveau Uitspraken

9. Gaat de uitspraak over typisch Nederlandse **uiterlijke kenmerken**?

- 00= nee
- 01= ja, namelijk blond haar
- 02= ja, namelijk blauwe ogen
- 03= ja, namelijk lengte
- 04= ja, namelijk kleding en klederdracht [klompen, boerenkiel etc.]
- 99= ja, overig [anders dan de bovenstaande kenmerken in deze categorie]

10. Gaat de uitspraak over typisch Nederlandse **karaktereigenschappen**?

00= nee

01= ja, namelijk gierig/zuinig

02= ja, namelijk gehaast/gestrest

03= ja, namelijk open/direct

04= ja, nuchter

05= ja, ijverig

99= ja, overig [anders dan de bovenstaande kenmerken in deze categorie]

11. Gaat de uitspraak over typisch Nederlandse **geografische kenmerken/kenmerken van het landschap**?

00= nee

01= ja, namelijk over water

02= ja, namelijk over het vlakke land

03= ja, namelijk over de polders

04= ja, namelijk over het kleine/volle land

05= ja, namelijk over kenmerken van ons klimaat

99= ja, overig [anders dan de bovenstaande kenmerken in deze categorie]

12. Gaat de uitspraak over typisch Nederlandse **sociaal-politieke kenmerken**

00= nee

01= ja, namelijk liberaal

02= ja, namelijk multicultureel

03= ja, namelijk individueel

04= ja, namelijk democratisch

05= ja, namelijk verzorgingstaat

99= ja, overig [anders dan de bovenstaande kenmerken in deze categorie]

13. Gaat de uitspraak over typisch Nederlandse **gebruiken en gewoonten**?

00= nee

01= ja, namelijk over Nederlandse sporten [schaatsen, voetbal]

02= ja, namelijk over Nederlandse feesten [Sinterklaas, Koninginnedag]

03= ja, namelijk over Nederlandse lekkernijen en eetgewoontes

04= ja, namelijk over Nederlandse spelletjes

05= ja, namelijk over het gebruik van drugs en alcohol

06= ja, namelijk over fietsen

99= ja, overig [anders dan de bovenstaande kenmerken in deze categorie]

14. Overig: Gaat de uitspraak over iets ander typisch Nederlands wat niet in de genoemde categorieën voorkomt?

00= nee

01= ja, namelijk:

15. Wordt er gebruik gemaakt van **verbale ironie**?

0= nee

01= ja, namelijk retorische vraag

02= ja, namelijk hyperbool

03= ja, namelijk understatement

04= ja, namelijk metafoor

99= ja, namelijk op een andere manier dan hierboven beschreven

Bijlage B. Topiclijst interview kijkers

Deel 1: Introductie

Praktische zaken

- Instellen voicerecorder
- Testen

Introductie:

- Voorstellen
- Uitleggen wat de bedoeling is en hoe het interview zal verlopen
 - *inzicht krijgen in de populariteit van *Ik Hou van Holland*, waarom kijkt u, wat vindt u van de uitzendingen?
 - *open vragen
 - *geen goede of foute antwoorden mogelijk
 - *duur interview: ongeveer 34/40 minuten
 - *anonimiteit blijft gewaarborgd

Deel 2: Inleidend gespreksonderwerp

1. Persoonlijke gegevens:

- Demografische gegevens
 - *Wat is uw leeftijd/opleiding/geslacht?
- Eigen media gebruik, televisie
 - *Wat voor andere tv programma's kijkt u?
- Programmavoorkeur welke categorie? (nieuws, spel, films, etc.)
- Channel loyalty
 - *Gehecht aan een bepaalde nieuwszenders?
- Kijkfrequentie naar *Ik Hou van Holland*
 - *Bent u fan en kijkt u elke zaterdag? Volgen van alle seizoenen et cetera.

2. Doelgroep

- Wie is volgens u de doelgroep van het programma, welke kijkers kijken het meest?
 - *vrouwen/mannen

Deel 3: Centrale gespreksonderwerpen

3. Uitleg programma

- Stel iemand kent het programma *Ik Hou van Holland* niet en u zou moeten uitleggen waar het programma over gaat. Hoe zou u dat doen?

[Doorvaag: Kunt u daar iets meer over vertellen et cetera]

4. Mening over het programma

- Wat vindt u van het programma?

*Waarom vindt u het programma leuk/grappig/niet leuk/leerzaam?

- Wat zijn voor u aansprekende kenmerken?

*personage

*verhaallijn/spelletjes

*thema's/onderwerpen

*fan van Linda de Mol

- Welke thema's spreken u het meeste aan?

5. Manier van kijken

- Kunt u wat vertellen over de manier waarop u het programma kijkt?

*veel weinig aandacht voor muziekfragmenten

*veel/weinig aandacht geven aan de beelden

*verhouding beelden/spreken

*afleiding tijdens programma, met andere dingen bezig

*actief met vragen beantwoorden

6. Motivatie

- Waarom kijkt u het programma?

*vermaak/entertainment, educatie, iets over Nederland leren, plezier, grappig, ontspanning, herkenbaarheid

7. Maatschappij

- U hebt verschillende afleveringen gezien. Welk beeld geven de afleveringen u over Nederland?

*land, mensen, cultuur, natuur, eten, omgangsvormen etc.

8. Gasten

-Wat vindt u van de gasten en teamcaptains in het programma?

9. Spelletjes

-Wat vindt u van de spelletjes in het programma?

*voorkeur voor bepaalde spelen

10. U bent de producent en dan?

-Zou u iets veranderen aan het programma?

[Kunt u daar iets meer over vertellen]

11. Succes

-Waarom denkt u dat *Ik Hou van Holland* zo succesvol is?

*Welke doelgroep denkt u dat de producent wil bereiken?

Noemen als het onderwerp nog niet aanbod is gekomen

12. Spot/Ironie

-Wordt Nederland te kijk gezet en worden Nederlanders op de hak genomen in het programma?

*ironische kenmerken in *Ik Hou van Holland*

*speling met ironie

- Wat vindt u van de grappen die de teamleden en Linda steeds maken?

13. Stereotypering

- typisch Nederlandse beelden in *Ik Hou van Holland*

Deel 4: Afronding

14. Afsluiting en afronden van het gesprek

-eventueel korte samenvatting

-dank voor interview

-herhaling dat privacy gewaarborgd blijft

-nogmaals contact opnemen indien nodig

Bijlage C. Transcript aflevering *Ik Hou van Holland*

26-03-2011

Intro

Beeld: Grasveld, molen, tulpen, blauwe lucht, regen, kaas, paraplu [rood, wit, blauw], een kerk, een koe, oranje sjaal met tekst: “*Ik Hou van Holland*”.

Geluid: Muziek, fietsbel, gejuich, applaus, loeiende koe, [muziek is een intro op het thema van het nummer “*Ik Hou van Holland*”, gespeeld door liveband].

Mensen op straat:

Beeld: Boven en onder in beeld balken in de kleuren rood, wit en blauw, linksonder een oranje sjaal met de tekst “*Ik Hou van Holland*”, drie meisjes, één donker meisje, twee blanke meisjes. Op de achtergrond een straat met fietsen. Vervolgens twee blonde jongens met kibbeling en frikadel in hun hand. In een winkelstraat. Daarna vier meiden ook in een winkelstraat, zomers gekleed, allemaal lachend.

Geluid: 3 Meisjes: “*Wij houden van Holland, omdat er heel veel lekkere jongens zijn. Zeker wel [met heel veel nadruk en lachen].* 2 jongens: “*Ik Hou van Holland vanwege de lekkere kibbeling*”. En ik van die top frikadelletjes speciaal met heerlijke uitjes”“. 4 meisjes: *Wij houden van Holland, omdat het lente is en we nu al de zomer in ons bol hebben. Jeeh..!*

Intromuziekje:

Beeld: Onder in beeld een kader met blauw wit en een oranje sjaal met tekst rechtsboven en tekst erin :“*Ik Hou van Holland, ‘t landje aan de Zuiderzee. Een stukje Holland, draag ik in mijn hart steeds mee. Op heel deez grote aard, al ben ik van huis en haard, is ‘t kleine Holland mij het meeste waard.*” Boven en onder in beeld balken in de kleuren rood, wit en blauw, oranje sjaal met de tekst: “*Ik Hou van Holland*”, koeien, een tribune met publiek, de vloer is groen met een cirkel met Delfts blauwe tekening. Achter Linda de Mol staan kazen opgestapeld, daarachter beeld van gekleurde tulpen en molens. Twee balies met mensen erachter in de kleuren rood, wit, blauw en daarachter tribune met publiek. Andere tribune, mensen op die tribune dragen oranje kleding, sjaals en pompons, het publiek applaudisseert enthousiast, zingt of danst mee met de muziek, een podium met band, meisjes in wit-blaauwe jurken met oranje banden om middel, lachen en klappen ook mee, shot van band, shots van twee desks met vier mensen erachter [bekende Nederlanders, de teams], mensen achter desk staan en klappen enthousiast en zingen of dansen mee met de muziek.

Geluid: Muziek [het lied “*Ik Hou van Holland*”], geklap, een zanger en zangeressen, zingende mensen [publiek], gejuich en geklap.

Introductie Linda:

Beeld: Linda achter glazen desk met kaartje in haar handen. Guus Meeuwis. En Jeroen die glimlachend wenkt met zijn wenkbrauwen, gasten dragen oranje of rood-wit-blauwe strikjes op hun kleren.

Geluid: [Linda]: “Goede avond allemaal! Hartelijk welkom allemaal. Het is de eerste van een heel nieuw seizoen. En ondanks dat ik de griep heb en een hele oncharmante hoest en bijna geen stem heb ik er toch verschrikkelijk veel zin in. Even geen horrorverhalen over pensioentekorten en strooizout dat op is of gaten in het asfalt en gaten in de begroting. Op zaterdagavond doen we alsof het allemaal hartstikke leuk is in Nederland en hebben we zelfs nog een paar centjes over voor een echte live band: de I luv Holland band onder leiding van Ronald Kol. [gejuich en applaus].

[Linda]: Twee teams worden veilig naar de eindstreep gebracht door twee captains die er alles voor over hebben om de ander af te troeven. Vanaf de allereerste aflevering al bij ons: Jeroen van Koningsbrugge en vanavond voor het eerst Guus Meeuwis. Tjaaa...tis wel een beetje ...tegenover Jeroen een beetje Ik Hou van Brabant geworden. Eindhoven versus Den Bosch.**[Jeroen]:** Ja dat hadden we ook afgesproken [met een knipoog].

[Linda Tegen Guus]: Beetje PSV tegen de zaterdagavond amateur [publiek lacht] Heb je er slapeloze nachten van gehad of had je zoiets van: kan mij het schelen. Ik stort me gewoon in dit avontuur. **[Guus]:** Ik heb alle bewegingen enzo van Peter goed nagekeken en ik ga heel erg mijn best doen om hem goed na te doen.

[Er wordt gelachen in de zaal] **[Linda]:** En je denkt dat dit gaat lukken? **[Guus]:** Ja, want ik ben nu al aardig op weg. Vind je niet?

Voorstellen van teamleden:

[Linda] Je hebt een heel sterrenteam naast je staan. Vertel maar even wie je hebt meegenomen. **[Guus]:** “...Zij won onder andere sterretje gezocht. Te zien bij BNN dit is Geraldine. Ik mag Geraldine zeggen? [Geraldine knikt] Dan hebben we hier... Presentator van de vrienden van Amstel, van Volumia derde plaat uit, Xander de Buisonee [applaus] en hier...acteur, bekend van DikTrom, Gooische Vrouwen en van de troon en hij heeft al 25 jaar een eigen toneelgezelschap..uit Tilburg. Dat vind ik fijn: Marcel Musters. **[Linda]:** Een hele hoop Brabant vandaag. Jeroen doe je wel een beetje voorzichtig met Guus. **[Jeroen]:** Ja natuurlijk, ik heb zelfs het decor weer gemaakt. [Jeroen geeft ene paar tikken op de balie waar hij achter staat]. Linda neemt het allemaal altijd heel serieus, maar laten wij gewoon relax, er

gewoon een leuke avond van maken. Zal ik anders mijn team voorstellen? **[Linda]:** Ja dat is misschien een heel goed idee, doe dat. **[Jeroen]:** Ik ben Jeroen, maar naast mij staat, acteur, presentator, echte jonge hond, zo 'n wowhwoj. Dat is hij, BNN, spuiten en slikken, feuten, dat is hartstikke leuk, maar dat is wel allang geweest. Ik heb nog samen met hem gespeeld in Sprint, een van de waanzinnigste komedies die helaas maar één seizoen heeft geduurd.

[publiek en Linda lachen] Het is een duizend pot, dit spel gaat hem heel goed af hoop ik vanavond: Manuel Broekman...[applaus] Ik wacht wel even, nee dit moet even een momentje hebben natuurlijk...Actrice en wat voor actrice..zo leuk dat je er bent. **[Tjitske]:** Ojee, Wacht maar af hoor. **[Jeroen]:** Gooische vrouwen, je doet veel theater. Je doet zo veel leuke dingen gewoon [gelach van andere teamleden]. Tjitske Reitinga...[applaus] Ik ken jou eigenlijk best wel lang, toneelschool.. Ik ken jou eigenlijk al best wel lang, maar we hebben nooit samen echt iets.. **[Leopold]:** Dat heb ik altijd al zo willen houden **[Jeroen]:** Regisseur, schrijver, acteur, film gespeeld en ik ben gewoon blij dat hij er is en hij weet gewoon veel. Hier moeten we het van hebben. Leopold de Witte.

[Linda]: Natuurlijk zijn onze tribunes weer tot de nok bezet met fanatieke supporters, die allemaal hun team onvoorwaardelijk steunen en die loyaliteit wordt weer gehonoreerd. Het hele winnende vak gaat naar huis met een... mosselpan. [applaus]

[Jeroen]: Hilarisch...We waren al lekker gemaakt, hilarisch.

[Linda]: Goede prijs he. Ik denk dat jij ze heel lekker kan klaarmaken Guus.

[Guus]: Ik kan veel lekker klaar maken, **[Linda]:** Wat gooi je er in? **[Guus]:** Lekkere witte wijn en groenten..geen knoflook.

[Linda]: Goed, in de eerste ronde kijken wij naar fragmenten uit Nederlandse films en televisie programma's. Na elk fragment volgt een vraag die twee punten kunnen opleveren en de generaties spelen tegen elkaar. We beginnen bij de jonkies, Manuel en Geraldine.

Eerste ronde (Nederlandse films en televisieprogramma's):

[Linda]: We beginnen bij de jonkies. Twee weken geleden ging de film Gooische vrouwen in première. De gastrol he, [wijzend naar Jeroen].

[Gooische vrouwen fragment]

Vraag over fragment 1: **[Linda:]** Goed en dan nu de vraag alleen voor Geraldine en Manuel. Welke acteur die we ook kennen uit Flikken Maastricht speelde de rol van de eerste echtgenoot van Claire van Kampen die in de eerste scene jammerlijk aan zijn einde kwam in een leeg zwembad. [Manuel, zegt zonder te drukken] Victor Reinier. **[Linda]:** Eerst op de knop drukken. **[Geraldine, drukt wel op de knop]:** Victor Reinier. [veel gelach en boe

geroep]. **[Linda]:** *Victor Reinier is goed, het lullige is het was goed Manuel, maar zij drukte eerder, de punten gaan naar Guus.* **[Guus]:** *Goed begin is het halve werk.*

[Linda]: *Voor zowel Tjits als Xander geldt eerst even drukken. Bassie en Adriaan hebben generaties lang de jeugd vermaakt met hun doldwaze avonturen, maar het was soms ook wel spannend hoor jongens. Zoals met de plaaggeest.*

Bassie en Adriaan fragment

Vraag over fragment 2: **[Linda:]** *“Hilarische televisie...Ik zou het normaal gesproken voor jullie zingen, maar dat gaat nu even niet. Handen bij de knop. Maak deze zin af uit de begin zin: En zie je Bassie gaan... [Xander]: En dan komt Adriaan er aan. [groot applaus en gejuich van publiek].*

[Linda]: *Maar goed, wij vervolgen deze buitengewoon leerzame avond met een paar rondjes spellen en dat is hard nodig vandaag de dag. We gaan Nederlandse woorden spellen en weten dat Nederlanders daar allemaal dol op zijn. Zo mijn stem wordt echt steeds lekkerder he? Elk correct gespeld woord levert één punt op. Let ook op de eventuele trema's.*

Ronde twee spellen:

[Linda]: *Jij mag beginnen Geradline. 1 punt voor het woord Rottweiler: [Geraldine]: ROTW..oh. volgens mij ben ik iets vergeten [Jeroen]: Je zei een o hoor. [Gelach van publiek en andere team]. [Geraldine]:... EILER. [Linda]: Tja je bent een t vergeten, dus het is helaas niet goed. Xander het is inmiddels een officieel werkwoord. Voor jou het woord Rummikuppen, laten we gezellig met z'n allen rummikuppen bij de openhaard. [Xander]: Rummicuppen. [Linda]: Lachen jullie maar, Je was, hij was bijna goed en je was heel warm [applaus] [Linda]: Voor Marcel camaraderie. Kameraadschap. Camaraderie. [Marcel]: Kamaradie. [veel gelach] [Linda]: Ach.. Het is met een c. Het was ook een heel moeilijk woord hoor Marcel. We gaan naar Guus en het woord is postuum, na je dood zeg maar. Postuum. Je weet wat het betekent [Jeroen]: Ja hallo tuurlijk. [Guus]: Postuum. [Linda]: Dat is heel goed, want nu is het goed. Daar maak je wel indruk mee hoor. Lekker binnen komen in zo'n eerste show.*

[Linda]: *Okay, straks zien wij het team van Jeroen worstelen met de spelopdracht en natuurlijk gaan we zingen en lekker roddelen, maar eerst even shoppen. Tot zo na de reclame.*

Vervolg spelronde:

[Linda]: *Ik heb het vervelende gevoel dat jij een harde kluit aan Guus gaat krijgen [wijzend naar Jeroen].* **[Jeroen]:** *Qua muziek, qua sport. Eigenlijk alle vragen sowieso denk ik. [Gelach publiek].* **[Linda]:** *Je zult het vooral van het draaien aan het rad en je aangeboren charme moeten hebben Jeroen, sorry. We gaan spellen jongens. En we weten dat jullie daar allemaal dol op zijn. Toch?* **[Jeroen]:** *Ik kan niet wachten.* **[Linda]:** *Manuel, wie weet jullie eerste punt. We beginnen bij het eerste woord abonnee.* **[Manuel]:** *Abonnee.* **[Linda]:** *Helemaal goed Manuel. Eerste punt. Voor Tjits, een kort woord, talud* **[Tjitske]:** *Talud.* **[Linda]:** *Ja,...het is goed. Ik vond je heel griezelig op Claire lijken toen je zo streng aan het spellen was.* **[Tjitske]:** *Ik doe nooit spelletjes, maar nu zit ik er in en ben bloed fanatiek.* **[Linda]:** *Ook een moeilijke nu. Goed, We schatten je hoog in, dus voor jou.. Essayist.* **[Leopold]:** *Mag ik beginnen?* **[Linda knikt].** *Essayist* **[Linda]:** *Briljant. [groot applaus].* **[Linda]:** *Ja ze gaan goed en voor Jeroen het laatste woord.* **[Jeroen]:** *Vla, ik hoop zo op vla.* **[Linda]:** *Ik hoop dat je weet wat het is, konterfeitsel. Ik ben bereid om het uit te leggen. Het is een ouderwets woord voor een portret of afbeelding.* **[Jeroen]:** *Conterfeitsel.* **[Linda]** *Bijna goed. Ja maar dat is toch leuk, anders was je bij de eerste letter in de mist gegaan en nu kan je wel laten zien dat je de rest wel goed had. Ja dat weten we nu maar weer. We gaan eens even kijken naar de tussenstand. Gelukkig staan er ook punten op de teller bij jullie. Drie voor het team van Jeroen en 9 voor het team van Guus. [veel gejuich en applaus]*

Volgende ronde: kennis van spreekwoorden:

[Linda]: *In eerdere seizoenen hebben we helaas moeten vaststellen dat het niet zo best gesteld is met de spreekwoordenkennis en daar hebben we ook best wel vaak om kunnen lachen. Zo hoorden wij hier ooit iemand zeggen: je weet nooit hoe een koe zijn gras eet. Maar vanaf nu pakken wij die taak op. We vatten de koe bij de horens. We hebben negen spreekwoorden en gezegdes in één afbeelding gevat in een,....Jeroen, in een??... Jeroen... Ja..* **[Jeroen]:** *In een konterfeitsel met een K.* **[Linda]:** *Heel goed [gelachen]. En iedereen krijgt één keer de kans om er eentje te noemen en in totaal acht punten te verdienen. Laten we eerst met z'n allen naar die afbeelding kijken met die negen spreekwoorden. We beginnen bij de jongste van het team. Manuel.* **[Manuel]:** *De appel valt niet ver van de boom.* **[Linda]:** *Heel goed. Geraldine, welke zie jij?* **[Geraldine]:** *Ieder huisje heeft z'n kruisje.* **[Linda]:** *Ja zeker. We gaan naar Tjitske.* **[Tjitsje]:** *Iedere kip springt in het water.* **[Linda]:** *Die ken ik niet en kan ik helaas niet goed rekenen. We gaan naar Xander.* **[Xander]:** *Een varkentje wassen.* **[Linda]:** *Ja heel goed.* **[Leopold]:** *Een kip zonder kop.* **[Linda]:** *Ja. Heel goed, Marcel.* **[Marcel]:** *Geitenbreier,* **[Linda]:** *Nee,, dat kan ik niet goed rekenen. We gaan naar*

Jeroen. **[Jeroen]:**.. Parelen voor de zwijnen. **[Linda]:** Heel goed en nu is de vraag: ziet Guus er nog een? **[Guus]:** Ik vind die koe die achter de boom uitkomt wel wat, maar ik zie ook, een oude bok eet graag een groen blaadje..**[Linda]:** Mag ik niet helemaal goed rekenen. Een oude bok lust ook wel eens een groen blaadje **[Jeroen]:** En hoe een koe een haas vangt. **[Linda]:** Juist Jeroen en jullie hebben ook niet gezien dat het gras bij de burens altijd groener is en als een boer niet kan zwemmen ligt t aan het water, maar die ken ik ook niet.

Derde ronde: lied raden

[Linda]: Goed we gaan een liedje raden voor twee punten met meneer Chung. Dit seizoen wil hij ook voor geen goud missen. Hier is meneer Chung. Heeft u veel geoefend meneer Chung? Het is een moeilijk lied he. Zullen we maar meteen beginnen? Hij wil er nog wel eens een beetje een eigen versie van maken, maar probeer er door heen te luisteren. Als het echt niet lukt help ik wel een beetje. [Meneer Chung begint te zingen]

Moeilijk liedje he meneer Chung.

[Guus]: Mooie man van mannenkoor Karrespoor.

[Linda]: Ja dat is goed.

[Iedereen zingt]: Ja dat is mooi , mooi, mooi man, het is leven dat is een groot feest. Mooi, mooi, mooi man. Zoepe als een grote en tekeer gaan as 'n beest. [iedereen zingt mee].

[Linda]: Dankjewel meneer Chung. U heeft het echt heel goed gezongen , want Guus heeft u echt vlekkeloos begrepen. Dankjewel. Tot de volgende keer en geef hem een groot applaus.

[applaus]

[Linda]: Goed. O. Het licht valt uit.. Niet schrikken want het hoort erbij. Het is namelijk earth hour en dat is de grootste klimaatactie ter wereld om aandacht te vestigen op klimaatproblemen. Georganiseerd door het WNF. In meer dan honderd landen doen vandaag mensen de lichten een uur uit, en kaarsjes aan. We kunnen niet het hele uur meedoen, maar we willen er toch even de aandacht op vestigen en solidair zijn. Mocht u thuis mee willen doen, doe de lichten uit en een kaarsje aan, maar laat als het even kan wel de tv aan staan. [gelach van publiek en teams]. Wij doen het licht weer aan, want de show must go on. We hebben iedereen hopelijk op een idee gebracht. We gaan hier verder en gaan lekker roddelen, de afgelopen maanden is er natuurlijk weer van alles gebeurd in showbusiness land. We hebben twee roddels, voor elk team eentje, en die worden aan elkaar door verteld. De captain mag aan mij de roddel vertellen. We beginnen bij Marcel jij mag het aan Xander vertellen. Draag het rustig en mooi voor, zodat Xander ieder woord kan onthouden.

Ronde vier: roddelen

Door vertellen aan Xander. **[Marcel]:** De haarstamceltransplantatie van Frans Bauer is geslaagd. De zanger uit Fijnaart maakt zich zorgen of het niet een beetje te goed is gelukt: de haargroei is namelijk niet te stuiten. Mariska moet hem twee keer per dag bij snoeien, omdat ie bij het instappen anders met zijn weelderige haardos tussen de deur van zijn Duitse bolide blijft hangen.. **[Linda]:** Goed. Xander vertel dit maar door aan Geraldine en doe het snel anders ben je het kwijt. **[Xander]:** De haartransplantatie van Frans Bauer is gelukt.

[Geraldine]: Te Gek. **[Xander]:** Ja dat is te gek he. Goverderuhhdorie zeguhh.. **[Jeroen]:** Hey dat kan hier net he [gelach vanuit het publiek]. **[Xander]:** Want elke keer als hij de deur en z'n bolide in stapt, mmm.....uh.. dan stoot hij zijn hoofd. Dat vindt Mariska erg vervelend, dat zit z'n haar helemaal door de war. Dit gebeurde trouwens in Fijnaard, want daar woont hij. **[Linda]:** Ok, lijkt me goed zo. Geraldine vertel het maar door aan Guus. **[Geraldine]:** De haartransplantatie van Frans Bauer is gelukt en dat was in Freioord. Alleen is het misschien iets te goed gelukt en nu stoot hij elke keer zijn hoofd tegen de bolide of de deuropening van de bolide en dat vindt Mariska niet leuk, want dan zit zijn haar in de war en dat kost natuurlijk weer geld en dat is niet goed. **[Linda]:** Nou.. ik vind het knap Geraldine. Vertel maar aan Guus. **[Guus]:** De haar transplantatie van Frans Bauer en de haar operatie van Frans Bauer is gelukt. Het gebeurde in de buurt van Fijnoor, Fijnoord, Feieoord, uh...? Dat zei je toch? En zelfs het is heel erg goed, dat hij iedere keer zijn haar en hoofd stoot aan de deur van de bolide. **[Linda]:** Deur is goed. Ja en wil je daar nog iets aan toevoegen? **[Guus]:** Mariska vindt die niet leuk, **[Linda]:** Mariska, dat is ook goed. **[Guus]:** Omdat zijn haar dan door de war gaat en dan kost dat geld. **[Linda]:** Dat zei ze wel allemaal, maar dat stond nooit in de oorspronkelijke roddel. Het correcte woord was niet zomaar een haar operatie, maar een haarstamceltransplantie en was niet feionoord, maar Fijnaart, verder naar de Duitse bolide. Bolide was op zich goed, maar het was geen steekwoord helaas. Twee punten goed voor jullie. De beurt is aan het andere team. Leopold mag voorlezen aan Tsjitske, doe het rustig het mag maar één keer. Daar gaat ie. **[Leopold]:** Vader en zoon Ron en Rick Brandsteder zijn in het Friese Wymbritseradeel door een lokale diender van de weg gehaald, omdat ze op de verkeerde weghelft reden. Na een schnabbel aan het Tjeukemeer hadden de heren een fles Beerenburg cadeau gekregen, maar uit angst dat de fles ging lekken hadden ze om en om een slokje genomen. Broer Bob die de Bob zou zijn was helaas verhinderd.

[Linda]: ok, Tjits, vertel het snel aan Manuel. **[Tjitske]:** Hallo, hallo [gelach vanuit de zaal. [Manuel zet koptelefoon af]. De sympathieke Rick en Ron Brandsteder zijn in Friesland van de weg gehaald bij het plaatsje Wiefrastraveel, omdat ze een slokje Beerenburger te veel op

hadden. Ze hadden dat ingepakt in de auto, terwijl ze ook door een heel mooi ander gebied reden. Daar hebben ze allebei een slokje gehad en toen kwam Bob de Bauer, nee niet Bob de Bauer, maar een andere Bob. Boer Bob, boer, boer en ook een Bob, kwam ook uit de buurt en daar hebben ze lekker meegekletst. [Linda]: Goed. Jeroen, koptelefoon mag af. [Manuel]: De sympathieke Rick Brandsteder ging naar beneden Beerenburger drinken. Boer Bob, wie kent hem niet, schnabbel eten, uhm., eten, geen idee. [gelach uit het publiek, en applaus] [Jeroen]: Mooi, Linda, [Linda]: Ja sorry hoor ik luister, ga door. [Jeroen]: De sympathieke Rick Brandsteder ging naar beneden. [Linda]: Ja Brandsteder is goed. [Jeroen]: En een slokje Beerenburger drinken, . [Linda]: Ja is goed. [Jeroen]: Want hij had een schnabbel gehad [applaus van publiek, nog een goed woord] samen met boer Bob [nogmaals applaus, want was weer goed] en dat was een feest, dat was een, want normaal is hij helemaal niet van de schnabbels. Normaal doet hij altijd andere dingen en we kennen hem natuurlijk van die uh die loterij, hoe heet dat ook alweer, van die postcode. [Linda]: Ja daar kennen we hem natuurlijk van, maar daar gaat het hier niet over. [Jeroen]: Maar ik dacht ik laat eens weten wat ik weet dat zijn vader Ron Brandsteder, die had zin in een whisky met boerin Anneke. Hij ging naar boven. Nee, ook niet? Okay, dan houd ik op hier. [Linda]: Waanzinnig goed gedaan, jullie hebben 5 punten gescoord, [groot applaus en gegil] Hartstikke goed. Dat betekent dat jullie dichterbij elkaar toe gekropen zijn. Jeroen 11 punten en 15 voor het team van Guus. [[Jeroen]: Het is een hete adem in je nek.

Tussenronde: lied raden

[Linda]: En er zijn weer twee punten te verdienen voor een gezellige hit. [Jeroen]: Liedje, Guus doe jij hem? [gelach]. [Linda]: Pas drukken als je titel en artiest weet. Daar gaat hij. Ronald. [Leopold drukt]. [Leopold]: Binnen van Marco Borsato. [Linda]: Nee is niet goed. Daar leek het wel een klein beetje op in het begin, maar het is Somebody else his lover van Total Touch. [Lied wordt gedraaid en iedereen zingt en danst mee].

Ronde namen raden:

Dus kom maar bij me Guus. Het is voor het eerste he Guus. Ik heb gezien dat je een soort proefronde hebt gedaan bij RTL Boulevard. Dat ging onwijs goed. [Guus]: Ja., maar dat waren ook wel hele moeilijke namen. Ik heb geoefend, ook met mijn kinderen van vier en zeven en één en dat ging niet goed, die wisten niets. Die zanger met die bril die wisten ze alleen.

[Linda]: Goed daar gaat hij twee minuten. Jullie moeten zoveel mogelijk roepen, alles kan helpen. Daar gaat ie. De tijd loopt. [Guus]: Uhh. Zangeres uit Twente, [Marcel]: Ilse de

Lange. **[Linda]:** goed zo Marcel. **[Guus]:** Acteur volgens mij was hij van die Campina reclame, van geen bommetje. **[Xander]:** Peer Mascini. [heel goed]. **[Guus]:** Uhh, zij is van de groente reclame van de Hak. **[Marcel]:** Martine Bij. **[Guus]:** Goed, dit is er eentje uit de jeugd van tegenwoordig. Voornaam is zelfde. Uhh, zij is van de goed reclame van Hak **[Xander]:** Martine bijl. **[Guus]:** Hartstikke goed, Dit is iemand van de jeugd van tegenwoordig. Die lange, voornaam is zelfde als van mijn zoon. Achternaam begint met iets dat we heel lekker vinden. Het is die lange. **[Xander]:** Pepijn, en de achternaam? **[Guus]:** Uh....drankje, bier, twee, **[Geraldine]:** Pepijn Bieren **[Xander]:** Bierenbroodweg. **[Geraldine]:** Pepijn Bierenbroodspot. **[Linda]:** Heel goed. Kaartje voor je houden Guus. **[Guus]:** Sorry, deze jongen is net naar Barcelona gegaan. Hij kwam van PSV **[Xander]:** Affalay. **[Guus]:** Voornaam alsjeblieft. **[Geraldine]:** Ibrahim Afellay. **[Linda]:** Goed zoooo Geraldine. **[Guus]:** Deze zat vroeger bij, hoe heette dat programma ook al weer? Weet ik even niet. Hij was dammer en schaker en hij praat een beetje...[moppel]. Zijn achternaam rijmt een beetje waarmee je je haren spuit. **[Xander]:** Kasper van Dam. Ja is het die man die altijd uitlegde. Lak, Hak. Hoe heet hij al weer?. **[Guus]:** Ja hoe heet hij ook alweer, twee hanen is? Zelfde voornaam als van Breukelen. **[Xander]:** Hans. **[Guus]:** Ja en dan daarachter waarmee je je haar inspuut. **[Geraldine]:** Hans Gel. **[Marcel]:** Hans Tondeuse. [gelach]. **[Guus]:** Waar je je haar mee droog maakt, gek. [tijd is om]. **[Geraldine]:** Wat was het?? **[Guus]:** Hans Bohm.

[Linda]: Ik vond het best knap. Jullie hebben het goed gedaan, vijf punten gescoord.

Geraldine: Jehhhh! **[Linda]:** Maar ja hier naast me in het spel staat natuurlijk een enorme bak ervaring. Komen jullie een beetje dichterbij. En noem in Godsnaam alles wat in je opkomt. **[Jeroen]:** Echt alles he, maakt niet uit. Shoarma.

[Linda]: De tijd loopt.

[Jeroen]: Presentatrice van RTL4, pff. Uhh...Achternaam klinkt net als een sport. Met zo'n racket. **[Manuel]:**Tennis, **[Jeroen]:** Ja daar lijkt het op. **[Tjits]:** Tienieke Tennis. [Gelach]

[Jeroen]: Ha nee, maakt niet uit. Uhh, ja tijd tuurlijk. **[Tjits]:** kom op Jeroen. **[Jeroen]:** Wat doet ze? **[Linda]:** Ja ik mag niets zeggen. **[Jeroen]:** Uhh, ken je ja, de voornaam eerste gedeelte is de dochter van Ton Lensen en **[Tjits]:** Caro Lensen **[Jeroen]:** Ja dus Caro is goed en **[alle drie]:** Caroline Tensen **[Jeroen]:** Ja..volgende. Acteur, acteur, [schreeuwend] Holle bolle? **[alle drie]:** Gijs? **[Jeroen]:** Ja goed. **[Leopold]:** Gijs Scholten van Asschat. **[Jeroen]:** Yes, hardloopster, donkere dame, van vroeger voornaam is.. klinkt als Italiaans.. achternaam is als je ijs voorzet dan heb je zo'n karretje met een mannetje. Hoe heet zo'n man? **[Manuel]:** Ijsverkoper. **[Jeroen]:** Nee, daar heb je de ijs....? **[Leopold]:** Ijscoman, Nellie Cooman.

[Jeroen]: Ja! **[Linda]:** Ga door, hou vol **[Jeroen]:** Actrice voornaam is, als je een muziekje hoort dan denk je dat is een leuke?.. **[Manuel]:** Deun.. **[Jeroen]:** Nee **[Tjits]:** Melody Klaver [schreeuwend].**[Linda** lacht hierom en ligt dubbel] **[Jeroen]:** Bril, dichter, voornaam is uhh... in Tiel hebben ze..hoe heet dat mannetje.**[Tjits]:** Ja van de fruit, Flipje.. **[Jeroen]:** Precies, maar die bedoel ik niet. Uhh [gelach] achternaam klinkt Frans [Tijd is om, belletje gaat].

[Linda]: [lachend] Caroline Tensen, Tienieke Tennis. **[Jeroen]:** Ik kon geen programma meer van haar bedenken. **[Linda]:** Bijvoorbeeld van 1 tegen 100. Zo simpel kan het ook zijn

[Linda]: Ach ja, we gaan even naar de tussenstand. Het team van Jeroen op 15 en het team van Guus 22. [applaus]. We gaan er even tussen uit en als we terug zijn vieren we de verjaardag van één van onze gewaardeerde gasten. Blijven kijken en tot zo.

Spelronde: verjaardagsspel

[Geluid]: Publiek zingt lang zal ze leven.

[Beeld]: Met z'n allen in een kringetje met verjaardagsmutsjes op, ballonnen erbij.

[Linda]: He lekker gezongen weer hoor. Ja vandaag is het voor Leopold, hoewel hij volgens mij pas eind mei jarig is. Je cadeau staat naast je en je mag het op je schoot zetten. Dat is het stralende middelpunt van deze knalfuif met de nadruk op knal, want vandaag gaat hij af over 4 minuten en 50 seconden. De bom is een beetje enger gemaakt, want hij was niet eng genoeg. Goed, daar gaat hij. Veel succes de tijd loopt. Wat is een abri, Leopold? **[Leopold]:** Dat is zo'n paaltje vluchtheuvel. **[Linda]:** Nee, een wachthuisje. Volgende vraag. Welke stripfiguur is een heer van stand? **[Leopold]:** Olivier B Bommel. **[Linda]:** Dat is goed, geef maar door. Over wat voor broodje gaat het nummer van de Opposites. Broodje? **[Geraldine]:** Bapau.

[Linda]: Ja is goed. Welke schrijver staat hier afgebeeld? **[Manuel]:** Jan Cremer. **[Linda]:** Dat is goed, hij gaat naar Xander. Welk Nederlands dier heeft vier magen? **[Xander]:** Welk Nederlands dier heeft vier magen? Uh..Een koe **[Linda]:** Ja goed. Geef 'm maar aan Tjits. **[Linda]:** In welke provincie ligt het land van Maas en Waal. **[Tjitske]:** Limburg

[Linda]: ..Nee Gelderland. Hoe heet, kijk even naar de foto, dit typisch Nederlandse likeurtje op basis van eieren, brandewijn en suiker. **[Tjitske]:** Advocaatje **[Linda]:** Goed, wat is het voltooid deelwoord van stofzuigen. Ik heb? **[Leopold]:** gestofzuigd. **[Linda]:** Jaaa! Dat is goed. **[Linda]:** Jeroen. Welke Nederlandse kolonie werd onafhankelijk in 1975.**[Jeroen]:** Strevos **[Linda]:** Nee, Suriname. **[Linda]:** FNV staat voor, Federatie Nederlandse??

[Jeroen]: Vronvern....[gelach]. **[Linda]:** Nee, Vakbeweging. **[Linda]:** Wat klopt er niet in de zin. We kwamen van een koude douche thuis. **[Jeroen]:** Kermis. **[Linda]:** Kermis, dat is goed, geef maar door. Hoe heet beste Guus, dit Zeeuwse eiland op het kaartje? **[Guus]:** Goeree

Overflakkee. **[Linda]:** Nee Schouwen Duivenland. Wat is het hoogste college binnen de rechterlijke macht in Nederland? **[Guus]:** Hoge raad? **[Linda]:** Ja, welk bezittelijk voornaamwoord hoort bij hij? **[Leopold]:** Hem **[Linda]:** Nee, Zijn. Hoe heet de grootste prijs van het Nederlands filmfestival? **[Leopold]:** Gouden Kalf? **[Linda]:** Ja natuurlijk. Gouden Kalf. Welk feministisch maandblad is opgericht door Hedy d'Ancona? **[Geraldine]:** Yes, [vragend en lachend]. **[Linda]:** Nee, hoe noemen we gepaneerde gefrituurde witvis? **[Geraldine]:** Kibbeling. **[Linda]:** Ja is goed Manuel.

Bij welke sport worden deze ballen gebruikt? **[Manuel]:** Uhh,...mm handbal? **[Linda]:** Nee. Klootschieten. Welke euromunt is in het midden zilverkleurig en aan de buitenkant goudkleurig. **[Manuel]:** Euro **[Linda]:** Ja is goed. Hoe heet het eiland van de Deltawerken? **[Xander]:** Het werk eiland van de Deltawerken? Uhhh.. **[Linda]:** Neeltje Jans. De kunststroming COBRA staat voor Kopenhagen, Brussel en ?.. **[Xander]:** Appel.. **[Linda]:** Nee, Amsterdam. **[Linda]:** Noem een Nederlands nagerecht met gekookte karnemelk met bloem gezoet en met stroop. **[Xander]:** Wat is dat? **[Linda]:** Karnemelkse pap. **[Manuel]:** Mm karnemelkse pap, lekker hoor. Hoeveel is 33 x 3 delen door 3. **[Xander]:** 33 **[Linda]:** Heel goed, ja geef maar door. Wat is het laatste woord op het klassieke leesplankje? **[Tjitske]:** God, ja dan zitten we hier morgen nog.. noot? **[Linda]:** Nee, schaaap. Hoeveel letters staan er sinds 2008 op nieuwe kentekens? **[Tjitske]:** 6? **[Linda]:** Nee. Drie. Hoe noemen we donderdag voor Pasen? **[Tjitske]:** Prettige Donderdag [veel gelach van de andere teamleden]. **[Linda]:** Stil. Nee, maak de titel af. Ik zie ik zie? **[Tjitske]:** Wat jij niet ziet. **[Linda]:** Goed. Wie is de schilder van dit d... [Tijd is om. Cadeau, bom gaat af en confetti komt eruit, iedereen juicht en applaudisseert].

[Jeroen]: Jehhh, goed gedaan. **[Linda]:** God, ik ben door alle consternatie helemaal te vergeten te vertellen hoeveel punten jullie hebben. Maar ik zat door jullie prachtige antwoorden zo te lachen. Jullie zaten zo te lachen wat was er? **[Jeroen]:** Tjits haar hoedje schoot af en ze zei: " O, mijn muts?" [gelach] en toen heb ik een paar vragen gemist. **[Linda]:** Goed, willen jullie weten hoeveel punten jullie gescoord hebben? 7 punten!

[applaus]

[Linda]: Dit seizoen hebben wij ons muzikale erfgoed eens grondig onder de loep genomen en besloten om ook de oud Hollandse kinderliedjes bij te voegen, dus een uitvoerend artiest hoeft je niet te noemen. Je hoeft alleen maar de titel van het kinderliedje te noemen. En op de knop drukken. Ronald kom er maar in. [muziekfragment en Guus drukt]. **[Linda]:** Ja, het is weer Guus. Zeg het maar.

[Guus]: Twee emmertjes water halen. De meisje op de klompen..

[liedje wordt gedraaid, iedereen zingt mee].

[Jeroen]: *Guus, wij zijn heel blij dat je dit geraden hebt, want anders had jij de punten sowieso gehad, want we stonden op het punt om te drukken en te zeggen Sinterklaas kapoentje.*

[Linda]: *Ja maar daar lijkt het wel een beetje op hoor.*

Lijstjes ronde:

[Linda]Jaha..We gaan naar de lijstjes ronde : we zijn heel lang op zoek geweest naar een lijstje populaire belastingmaatregelen, maar dat is niet gelukt. Dus we hebben wat anders verzonnen. Het eerste lijstje gaat naar het team van Guus. Het team van Jeroen mag overbieden. Wij vroegen mensen wat zij de beste liedjes van André Hazes vinden. Daar is een top 18 uitgekomen. Hoeveel van die 18 liedjes weten jullie?

[er wordt druk overlegd in het team]. [Geraldine]: Nee niet tien, want als zij het niet halen dan krijg je de punten.]

[Guus]: *Er is witte rook vanaf deze kant.*

[Linda]: *Okay, er is witte rook bij het team van Guus. Vertel het maar Meneer Appel zelf..dacht..... Wij dachten 9 in een minuut.*

[Linda]: *9? Van de 18? Dat is knap, jullie hebben een minuut he?*

[Jeroen]: *Jullie mogen het doen, want jullie hebben 2 mensen die alles weten. En ik ken alleen, wat was het ook al weer? Ik heb een doos van met aarde. Nee .uh, de vlieger.*

[Linda]: *Jullie mogen het doen. Nogmaals, jullie hebben 1 minuut de tijd, niet voorzeggen.*

[Guus]: *Voor mij geen slingers aan de wand. [Linda]: Nee zit er niet bij , Geraldine*

[Geraldine]: *De Vlieger. [Xander]: Eenzame jongen. [Linda]: Is goed. [Guus]: Een beetje verliefd. [Geraldine]: Bloed zweet en tranen [Xander]: Eenzame kerst [Leopold]: Zij gelooft in mij. [Linda]: Goed. [Guus]: Geef mij je angst. [Geraldine]: pas [Xander]:*

Eenzame kerst. [Linda]: Is al genoemd. [Leopold]: Ik pas. [Guus]: Uh... Diep in mijn hart.

[Geraldine]: *Pas. [Xander]: Amor! [Linda]: Ja heel goed [groot applaus en gejuich van*

publiek]. [Linda]: Amor is goed. In de laatste seconden, maar het was binnen de tijd.

9 punten gescoord.

Tussenronde: liedjes raden

[Linda]: *Goed we gaan ontspannen met een stukje muziek, de I luv Holland band speelt twee liedjes tegelijk om het moeilijk te maken. Jullie horen de muziek van één en de tekst van het andere liedje. We gaan er eerst naar luisteren, daar gaat hij.*

[muziekfragment, Xander heeft na een tijdje gedrukt op de knop].

[Linda]: *Ja Xander.*

[Xander]: *Onderweg van Abel en Little Green Bag van George Baker.*

[Linda]: *Goed en vier punten erbij uitstekend.*

[beide nummers worden gespeeld door de band].

Televisiefragment raden

[Linda]: *Eerste aflevering sinds lange tijd zonder Peter Heerschop, daarom kijken we naar een fragment uit de theater show van NUHR.*

[fragment theater met NUHR]

[Linda]: *Hierom de vraag. Waar staan de letters NUHR voor?* **[Jeroen]:** *Niet Uit Het Raam*

[Linda]: *En dat is goed. Twee punten erbij.* **[Jeroen]:** *Eindelijk.* **[Linda]:** *Jongens geef de moed niet op.* **[Jeroen]:** *Is al lang gebeurd.* **[Linda]:** *Nee, niets daarvan, want straks spelen we de finale.* **[Jeroen]:** *Je hebt dit zo vaak al gezegd en het is nooit waar.* **[Linda]:** *Ik zie jou in het visioen nog best met een mosselpan de deur uitlopen.* **[Jeroen]:** *Maar je hebt heel veel tabletten op vandaag.* [Linda is erg verkouden en grieperig] [publiek lacht]. **[Linda]:** *Dat klopt, maar goed, tot zo meteen.*

[Linda]:

Welkom terug bij Ik Hou Van Holland, de band gaat iets spelen en als je weet wat dat iets is dan mag je drukken voor 2 punten. Daar gaat hij. **[Guus]:** *Talk it all about boys.* **[Linda]:** *Nee, Tell it all about boys, Dat kan ik niet goed rekenen. Punten gaan naar Jeroen.*

[muziekfragment wordt gespeeld en publiek klapt mee].

[Linda]: *Oh! Ga ik ook nog heel hard mee zingen de hele tijd, dat is natuurlijk heel dom, want dan ben ik volgende week alsnog mijn stem kwijt.* **[Jeroen]:** *Ja, denk je?* **[Linda]:** *Nou, met een beetje pech heb ik volgende week zaterdag nog dit geluid.* **[Jeroen]:** *Het zou gek zijn als jij over 7 dagen nog steeds verkouden bent.* **[Linda]:** *Dat is heel gek, maar ik heb het gevoel dat dat zo is.* [applaus en gelach]. **[Linda]:** *Goed tussenstand, 26 punten voor Jeroen en Guus 51 punten.*

[Linda]: *Team van Jeroen gaat met achterstand finale in, maar dat is echt nog wel weg te werken met een simpele draai aan het rad of 2. Eerste finaleronde van Guus en het team dat als eerste in mag zetten is ook het team van Guus.*

[Guus]: *Dat is ook de reden waarom ik hierop ja heb gezegd.* **[Linda]:** *Echt waar?* **[Guus]:** *Hier heb ik me het meest op verheugd. Ik wil er thuis ook één.*

[Linda]: *Nou goed dan is het moment daar, want je mag aan het rad draaien, tenzij Jeroen de betere antwoorden geeft natuurlijk. Eerste vraag is voor jullie. Komt hij aan Guus. Hoeveel procent raakt liever zijn portemonnee kwijt dan zijn mobieltje?* [overleggen, in je portemonnee zit ook je pinpas etc] **[Guus]:** *We hebben het breeduit overlegd en we gaan voor het mooie getal van 59.*

[Jeroen]: *Jeroen vraagt het publiek om zijn mening. Meer mensen zeggen lager, dus lager. Lager.*

[Linda]: *We zijn nogal afhankelijk van dat ding, maar dat antwoord is niet zo hoog. Het is maar 10 procent. Jeroen mag draaien, kom op Jeroen.*

[Linda]: *Dat schiet niet op, 5 extra punten. Goed, voordat we vraag twee gaan stellen hebben wij hier iemand in de studio samen met zijn prachtig aangeklede Zeeuwse assistente die ons van een lekkernij gaat voorzien. En dat is Wilbert van der Boomgaard. We krijgen allemaal een Zeeuwse bolus uitgereikt. Hallo Wilbert, je bent een bolusbakker begrijp ik. Of zeg je draaier?* **[Wilbert, de bakker]:** *Je bent bolusbakker als je veel bolussen maakt, maar je draait ze eerst en dan bakken. In Zeeland smeren ze er ook nog boter op. De naam bolus...*

[Linda]: *Plakt he? Heet een bolus een bolus omdat hij op een drol lijkt of drol een bolus omdat hij op een bolus lijkt?*

[Jeroen]: *Er zijn hier mensen aan het eten hoor.* [gelach]. *Nou, dat heb ik me altijd afgevraagd.* **[Wilbert]:** *Nee is niet zo.* **[Linda]:** *Over dat proces gaat de vraag. Je draait ze en dan met de hand. Hoeveel bolussen kan een ervaren bolusdraaier in een uur draaien?*

[Jeroen]: [overleg met je team].

[Guus]: *Ik heb zin in mosselen, kunnen jullie een beetje opschieten?*

[gelach]

[Jeroen]: *We zaten het een beetje uit te rekenen en we denken 360 per uur.* **[Guus]:** *Ga is even staan meneer uit het publiek, deze meneer is bakker. Uit Zeeland? Niet? Nee uit Deventer. Hij zegt meer. We zeggen meer dan 360 per uur.*

[Linda]: *Wilbert weet natuurlijk het echte antwoord, hoeveel kun jij er in een uur draaien?*

[Wilbert]: *1050.*

[applaus]

[Linda]: *Guus je mag draaien. Gelukkig is de shade nog enigszins binnen de perken gebleven. Verschil is 27 punten en dat het enige wat jullie kan redden is de 50 en 100 punten, die er net bij gehangen zijn. Twee kansen dus en*

[Guus]: *Voel je druk?*

[Jeroen]: *Ik heb die bolus niet op, dus die druk voel ik niet echt.*

[Linda]: *Ik heb de bolus ook niet op, dus die druk voel ik niet. Tsjonge tsjonge.. De derde vraag. Guus, jij moet inzetten, hoeveel euro spendeert de Nederlandse man aan een date met een aantrekkelijke vrouw? [overleg met team]. 170 euro mag ik zeggen.*

[Jeroen]: *Lager. Wij dachten 150.*

[Linda]: *Goed willen jullie het weten? [Jeroen]: Eigenlijk niet. [Linda]: Aan een middelmatig aantrekkelijke vrouw geeft hij 58 euro uit. Maar goed hier het goede antwoord. De Nederlandse man geeft 146 euro uit aan een date met aantrekkelijke vrouw.*

[Jeroen draait aan het rad.]

[Jeroen]: *Ja ja ja ja...*

Afsluiting Linda:

[Linda]: *Ahhh... Jongens wat jammer. Gefeliciteerd. De eerste keer Guus en meteen gewonnen. Dat betekent dat iedereen in het winnende vak aan de mosselen kan. Ik bedank de kandidaten, de captains, de band en het publiek en natuurlijk u thuis. Volgende week onder andere.... te gast en ik hoop weer een beetje bij stem. Dag allemaal.*

[lied te hoogste tijd].

Bijlage D. Interview transcripten

Transcript interview met mevrouw Rood

Datum interview: 26 april. Duur: 25 minuten.

Hoi mevrouw Rood. Fijn dat u even tijd voor mij kunt maken. Zoals al eerder verteld zal dit onderzoek gaan over het programma *Ik Hou van Holland* en waarom u het leuk vindt om te kijken. Ik schrijf mijn scriptie over dit programma en een deel van mijn onderzoek bestaat uit een aantal interviews met kijkers. U heeft eerder aangegeven een trouwe kijker te zijn van het programma *Ik Hou van Holland*. Het interview zal ongeveer een half uur duren en als u tussendoor vragen of opmerkingen heeft, stel ze gerust. Er kunnen geen foute antwoorden zijn en ik wil u alvast bedanken voor uw medewerking. Zullen we beginnen?

Noem me maar je hoor. Anders voel ik me zo oud.

Ik wil u eerst vragen u zelf nogmaals voor te stellen en iets over uzelf te vertellen.

Ik ben mevrouw Rood en ben onlangs 47 jaar geworden. Ik ben hoofdsecretariaat en woon in Abcoude met mijn man en twee zonen.

Bedankt. Wat voor televisieprogramma's kijk je vaak?

Uhh...Ik kijk alles in beperkte mate.

Alles in beperkte mate? Kan je daar wat meer over vertellen, heb je bepaalde favorieten misschien?

Dan moet ik even nadenken. Ik hou van programma's als de Reünie en dat soort programma's. Geen vaste series, programma's of zenders eigenlijk. Ik kijk niet heel veel televisie en ik ben vaak aan het zappen. Maar *Ik Hou van Holland* laat ik wel altijd aan staan. Het maakt mij niet zo veel uit wat ik kijk.

Ok. Dan gaan we gelijk over op *Ik Hou van Holland* en richten we ons hierop in het interview. Hoe vaak kijkt u naar het programma *Ik Hou van Holland*?

Vaak wel bijna elke week. Maar ik blijf er niet voor thuis. Als ik thuis ben kijk ik het. Ik kijk het nooit online. Als we thuis zijn is het leuk en anders niet.

Stel iemand kent het programma niet en u moet vertellen wat het programma is. Hoe zou u dat doen?

Het is een familieprogramma waar iedereen naar kijkt, kan kijken. Het gaat over alles wat met Nederland en de Nederlandse aard te maken heeft. Hoe zijn Nederlanders? Er zijn twee teams die spelletjes tegen elkaar spelen en er kan een prijs worden gewonnen. Het is erg gezellig. En er zit ook publiek bij.

Wat is je mening over het programma, wat vind je er van?

Ik vind het een grappig programma en vooral om samen met mijn kinderen te kijken. Ja vooral leuk om met de kinderen te kijken. Dat heeft te maken met de vragen en met de gasten én hoe het gepresenteerd wordt. Jeroen van Koningsbrugge maakt vaak grappige opmerkingen, maar Linda en de rest van de gasten vaak ook. Het is daarom gezellig en grappig om te kijken. Het is dus een leuk programma voor veel kijkers.

Je kijkt het programma vaak met je kinderen. Vind je het ook een leerzaam programma voor je kinderen?

Nee. Ik denk dat dat een beetje te ver gaat. Het is niet echt een leerzaam programma. Het gaat wel over Nederland, maar sommige feiten gaan een beetje te ver en ze leren genoeg op school over Nederland. Sommige vragen, zoals “hoe lang een Nederlandse vrouw gemiddeld op de wc zit” hoef ik echt niet te weten en mijn kinderen ook niet te onthouden.

U vertelt net dat het niet echt een leerzaam programma is, maar zijn er nog andere.., meer redenen waarom u het programma kijkt?

Met name, omdat we het leuk vinden om met z'n allen iets te kijken. En ik denk dat we er allemaal iets in vinden. Als volwassene doe je mee met de spelling en echt met de vragen, en de kinderen die lachen meer om Jeroen van Koningsbrugge of dat soort dingen.

Wat denk je dat de doelgroep is bij Ik Hou van Holland?

Uhh..Ik denk dat het een familieprogramma is. Voor mensen van 8 tot 88 jaar. Een hele brede groep. Ik denk iets meer vrouwen, gevoelsmatig. Vooral veel gezinnen en opa's en oma's met kleinkinderen. Ik denk eerder dat vrouwen zin hebben om de tv aan te zetten en Ik Hou van Holland te kijken, dan mannen. Die kijken liever politieseries of zo.

Zoals je zelf al vertelde gaat het programma over Nederland en de Nederlandse aard. Wat voor beeld geeft dit programma jou over Nederland?

Het kneuterige Nederland [lachend], zoals Linda het zelf ook noemt.

Kun je daar nog iets over vertellen?

Het is een beetje bevestigen van een... uhhh.. Het bevestigen van een beetje het standaardbeeld wat er van Nederland is, maar dat doen ze wel op een goede manier.

Hoe zo op een goede manier? Vertel.

Nederland en Nederlanders worden serieus genomen en niet belachelijk gemaakt, vind ik.

Nederlanders worden volgens jou niet belachelijk gemaakt, maar vind je het programma té Nederlands?

Ik denk dat als je het té Nederlands vindt, dat je er gewoon niet naar moet kijken. Het is Nederlands, maar dat weet je van te voren. We worden totaal niet belachelijk genomen. Juist niet. In ieder geval in eerste instantie niet negatief.

Hoezo niet negatief, wel positief dan?

Ik denk niet dat het ten koste van mensen gaat. Dan mag het zeker. Ik heb er eigenlijk nooit zo bij stilgestaan moet ik eerlijk zeggen. Maar nu je het zegt. Nee. Ik weet niet. Ik heb er nooit echt zo over nagedacht. Daar zijn vast andere programma's voor. Het is juist een programma gemaakt voor Nederlanders, een echte familieshow. Ik vind niet dat Nederland belachelijk wordt gemaakt, want het zijn grappen van Jeroen en Linda over van alles en nog wat en niet alleen over Nederlanders. Gister was er een grap over frisbeeën, het werkwoord. "Ik dacht een melksoort" zei Jeroen toen. Soms zijn het droge grappen. Maar het heet niet voor niets Ik Hou van Holland vind ik. Dus tuurlijk gaat het over Nederland, maar wel in positieve zin. Negatieve zaken komen niet veel naar voren. Het wordt op een grappige manier gebracht, soms een beetje spottend.

Hoezo spottend?

De manier van hoe ze praten en hoe ze doen. Dan zegt Jeroen bijvoorbeeld, "Ja die Nederlanders zijn weer lekker bezig hoor. Krijgen ze een keer een cadeautje van het werk, maar dan is het toch niet goed wat ze krijgen. Altijd maar klagen. Dat doen wij toch?" Zoiets zegt Jeroen dan. Dat is niet vervelend bedoeld, maar meer op een ludieke manier.

Zou je iets veranderen aan het programma? Stel je bent zelf de producent.

Ik zou Linda de Mol zijn? Nou dan zat ik hier niet [lachend]. Dat is lastig. Nee, dat weet ik niet zo a la minute. Ik vind het prima zo. Ik denk dat bij ons de liedjes erg leuk zijn en spellingsronde moet er ook zeker in blijven.

Het is bijna het einde van het interview en ik heb nog een paar laatste vragen.

Waarom denk je dat het programma zo succesvol is?

Ik denk dat het een combinatie is. Ten eerste Linda de Mol en de teamleiders, de gasten en het soort vragen. Heel herkenbaar allemaal. Het is het ouderwets familie gevoel. Je kijkt het met z'n allen. Met z'n allen voor de buis kijkend naar een Nederlandse show.

Heel herkenbaar?

Ja, ik denk dat dat het voornaamste is. Heel herkenbaar voor iedereen.

En wat vind je van de gasten?

De gasten... Dat varieert een beetje. Soms leuk, soms wat minder. Gister dacht ik van mm ..en vond ik ze niet zo leuk. Verkeerde gasten. Over het algemeen is het een beetje de bekende Nederlander die wat humor erin brengt, die het beste scoort in het geheel denk ik.

Als jullie het programma kijken waar ligt de aandacht dan het meest?

Ik kijk het achterover gezeten op de bank en heb geen speciale aandacht voor vragen. We spelen wel mee en zijn actief in het beantwoorden van vragen, ook de kinderen.

Ik wil u ten eerste hartelijk danken voor uw medewerking. Heeft u zelf misschien nog verdere vragen of opmerkingen? Het is mij duidelijk geworden dat u het heel gezellig vindt om samen met het gezin Ik Hou van Holland te kijken en dat het u gaat om het vermaak en de spelletjes en dat er geen negatief beeld van Nederlanders wordt gegeven of dat er sprake is van de draak steken met Nederlanders.

Ja dat klopt. Geen dank. Ik vond het leuk om mee te werken. Succes nog met de scriptie en als je nog vragen hebt kan je altijd bellen.

Nogmaals bedankt.

Transcript proefinterview met mevrouw Paars

Datum interview: 3 mei. Duur: 25 minuten

Dit onderzoek zal gaan over het programma Ik Hou van Holland en waarom u het leuk vindt om te kijken. Zoals al eerder verteld schrijf ik mijn thesis over dit programma en een deel van mijn onderzoek bestaat uit een aantal interviews met kijkers. U heeft eerder aangegeven een groot fan te zijn van het programma Ik Hou van Holland. Het interview zal ongeveer een half uur duren en als u tussendoor vragen of opmerkingen heeft stel ze gerust. Er kunnen geen foute antwoorden zijn en ik wil u alvast bedanken voor uw medewerking. Zullen we beginnen?

[Respondent knikt.]

Ik wil u eerst vragen u nogmaals voor te stellen en iets over uzelf te vertellen

Adrienne is mijn naam en ik woon samen met mijn man. Nu ben ik huisvrouw, vroeg was ik hoofdleidster van een kleuterschool. Ja tegenwoordig is dat misschien anders, maar toen heette dat hoofdleidster.

Bedankt. We gaan over naar uw televisie kijkgedrag, omdat mijn onderzoek daar over gaat. Wat voor televisie programma's kijkt u graag?

Heel gevarieerd.

Wat dan bijvoorbeeld?

Veel spelletjes. Tsja, maar ook nieuws.

Kan je daar wat meer over vertellen, heb je een bepaalde favorieten misschien?

Verschillende zenders. 's Avonds kijk ik wel veel televisie meestal gewoon naar spelletjes en een quiz.

Ok, dan gaan we gelijk over op Ik Hou van Holland en richten we ons hierop in het interview. U heeft eerder aangegeven naar Ik Hou van Holland te kijken en vaak ook naar andere spelletjes. Vindt u zichzelf een fan en waarom?

Ja, want ik kijk altijd. Ik blijf er voor thuis. Vaak wel, bijna elke week.

Wat is volgens u de doelgroep van het programma?

Voor simpele mensen. Uuh...zeg maar eenvoudige mensen. Maar ook voor alle leeftijden. Wel vanaf 12 jaar.

En meer mannen of vrouwen?

Echt helemaal gelijk en gemengd. Gelijk ja.

Stel iemand kent het programma niet en diegene heeft het nog nooit gezien. U moet vertellen wat het programma is. Zou u dat kunnen doen. Wat is het voor programma?

Ja.. uh.. Het is hoofdzakelijk... Hoe noem je dat? Een soort variété niet, maar dat komt er ook wel bij. Nou het is een leerzaam spelletje. Het is een spelquiz met veel verschillende spelonderdelen [stilte].

Maar waar gaat het over, wat gebeurt er?

Nou ja allerlei spelletjes. Ook geschiedenis en zang komt er in voor. Eigenlijk zang en spel en ook cabaret. Ik vind het helemaal puntgaaf. En het is een typisch Nederlands programma. Bijvoorbeeld et is zowel voor vrouwen en voor mannen aantrekkelijk. Daar zit geen verschil in. Dan hebben ze een schilderij met allemaal spreekwoorden en afgelopen zaterdag stond er een grote autoband op en daar kwam een man uitspringen, nou dat is uit de band springen. Weet je niet? En bijvoorbeeld op de tekening lag een appel onder een boom. Dat is "de appel valt niet ver van de boom". Die spreekwoorden worden eigenlijk nooit meer gebruikt en in zo'n spel komt het dan voor de dag. En ze moeten toch ook al die moeilijk woorden spellen? Het is dus eigenlijk een spel over Nederland.

Ok. [knikkend].

Die spelling is bijvoorbeeld ook leerzaam. Dat de mensen er ook nog de Nederlandse taal van leren.

Wat vindt u van het van het programma?

Heel ontspannend.

Kunt u daar nog meer over vertellen?

Het is.. Hoe noem je dat. Je vergeet er alles bij. Het is echt leuk. Ja ook heel erg grappig.

Wat vindt u grappig?

Het is grappig, omdat zij elkaar sneers geven, nee eigenlijk een ander woord voor sneer. Ze hebben gevatte antwoorden en ad rem. En reageren op het programma daardoor wordt het grappig.

Bijtende, gemene antwoorden naar elkaar?

Een soort van, maar dan wel op een grappige manier. Niet negatief bedoeld. Vooral Jeroen kan dat goed.

Kunt u misschien iets zeggen over de manier waarop u het programma kijkt?

Ik zit heel actief mee te raden met spelletjes. Heel actief meedoen alsof ik ook alles kan beantwoorden. Ik kijk alleen televisie en doe niets anders tegelijkertijd en zit dus aandachtig te kijken naar het spel.

En waarom kijkt u dan?

Alleen echt voor ontspanning, vermaak. Niet om iets over Nederland zelf te leren, maar wel een beetje om over de Nederlandse taal te leren en dat je daar wel iets van opsteekt.

U heeft verschillende afleveringen van het programma gezien..

Allemaal zelfs [lachend] , al jaren.

Zo al jaren? Welk beeld geeft dit programma u over Nederland?

Heel vrije omgang met elkaar en op een speelse manieren op een vrolijke manier.

Wil je thee?

Graag, maar laten we eerst de vragen afmaken.**Nog even terug naar het beeld over Nederland. Wordt er een beeld gevormd over bijvoorbeeld de cultuur en de mensen?**

Ja, dat denk ik zeker wel.

Wat voor beeld?

Eigenlijk wel een mooi beeld. Gewoon hoe wij zijn.

Hoe dan?

Ze betrekken iedereen er bij: jong en oud en rijk en arm.

Zou je nog andere dingen kunnen vertellen of toelichten over het beeld wat het programma jou geeft over Nederland?

Nou niet echt eigenlijk. Het is gewoon een leuk programma.

Zou je iets weglaten of toevoegen?

Nee hoor, want ik vind het helemaal goed. Nee ik zou het zo laten. Je kan natuurlijk niet de reclames weglaten? [lachend]

Nee ik denk niet dat dat kan. Waarom denk je dat er zo veel mensen naar het programma kijken en dat het zo succesvol is? Hoe komt dat?

Het is gewoon heel aantrekkelijk.

Waarom aantrekkelijk?

Linda heeft het in de vingers natuurlijk. Ja, ze zouden er geen ander neer moeten zetten. Nee. Kan je nog herinneren dat eerst die gekke Beau mee heeft gedaan. Nou, dat vond ik wel zo'n kwijlenbal en toen daarvoor ook zo'n leuke. Hoe heette die nou? Uh...uh...

Bedoelt u Peter Heerschop?

Ja. Die ja...Heerlijk zo'n leuke man. En ook Guus doet het nu ook erg leuk. Die twee zijn echt op elkaar ingespeeld.

Het programma gaat natuurlijk over Nederland, haar bevolking en gebruiken en gewoonten. We hebben het net al even over het beeld van het programma gehad.**Vindt u dat er soms mensen of dingen uit Nederland belachelijk worden gemaakt?**

Nee, in geen geval. Helemaal niet hoor. Er zit een wedstrijd in. Ik zou zo geen voorbeeld kunnen noemen dat ze iets over iemand echt voor gek zetten of zo iets. Ze zijn juist gul die programmamakers: wat het publiek allemaal wel niet krijgt. Grappen zijn ook niet laag bij de grond. Nee hoor en het is gewoon leuke ontspanning, waar een mens vrolijk van wordt.

Ik wil u ten eerste hartelijk danken voor uw medewerking. Heeft u zelf misschien nog verdere vragen of opmerkingen? Het is mij duidelijk geworden dat u het programma een top programma vindt en dat u actief met de spelletjes aan het meeraden bent.

Ja dat klopt. Geen dank. Het was leuk, het programma zou van mij door mogen gaan tot..
uhh [lachend]..tot het oneindige.

Nogmaals bedankt. Is het goed als ik nog vragen heb bel of nogmaals langs kom?

Ja hoor dat is geen probleem.

Transcript interview met meneer Groen.

Datum interview: 23 mei 2011. Duur: 25 minuten

Dit onderzoek zal gaan over het programma Ik Hou van Holland en wat u van het programma vindt. Ik schrijf mijn scriptie over dit programma en een deel van mijn onderzoek bestaat uit een aantal interviews met kijkers. U heeft eerder aangegeven Ik Hou van Holland wel eens met uw vrouw te kijken. Het interview zal ongeveer een half uur duren en als u tussendoor vragen of opmerkingen heeft stel ze gerust. Er kunnen geen foute antwoorden zijn en ik wil u alvast bedanken voor uw medewerking. Zullen we beginnen?

Ik wil u eerst vragen u nogmaals voor te stellen en iets over uzelf te vertellen

Ik ben “meneer Groen” en ik heb op administratief gebied heb ik diverse dingen gedaan. Ik ben begonnen als assistent accountant en ben geëindigd als boekhouder.

Bedankt. We gaan gelijk over naar over uw televisie kijkgedrag, omdat mijn onderzoek daar over gaat. Wat voor televisie programma’s kijkt u graag?

Het journaal en documentaires.

En heeft een favoriete zender?

Het zijn er eigenlijk drie. Mag dat ook of één favoriete zender?

Nee hoor het mogen er ook drie zijn.

Naast het journaal kijk ik of naar national geographic, animal planet -die wat minder- en discovery. Maar de eerste heeft de voorkeur.

U heeft eerder aangegeven naar Ik Hou van Holland te kijken en hoofdzakelijk zal het interview over dit programma gaan.

Ik kijk er eigenlijk liever niet naar, maar omdat mijn vrouw daar heel graag naar kijkt kijk ik mee en ik zit er altijd naast. Het is moeilijk om een boek te lezen. Als ik alleen zou zitten zou ik het niet aan doen denk ik.

Waarom?

Ik ben niet zo gek op spelletjes.

Wat vindt u dan van het programma?

Het is op zich wel leuk, maar ik geef er niet veel om. Het is aardig om naar te kijken. Als er een voetbalwedstrijd zou zijn, dan kijk ik daar liever naar.

Stel iemand kent het programma niet en heeft het nog nooit gezien en u moet vertellen wat het programma is. Zou u dat kunnen uitleggen aan mij, hoe zou u dat doen?

Het is een programma wat typisch bij de Hollandse cultuur past. Beetje kneuterig, gezellig, rond koffie tijd. Het is een beetje oude jongens krentenbrood onder elkaar.

Kunt u daar nog wat meer over vertellen?

Het is heel gemoedelijk.

U zegt het programma is typisch Nederlands. Wat voor beeld geeft het programma volgens u over Nederland?

Umm.. Dat is lastig. Het geeft wel een goed beeld over Nederland. Zoals ze zelf zijn, wat ik net zei. Met kneuterig bedoel ik dus eigenlijk dat gezellige onderons.

Mmm.. ja.

Wordt er wel eens de spot gedreven in het programma?

Ja wel zelfspot, maar dat is een hele goede eigenschap.

Wat is volgens u de doelgroep van het programma. Wie kijken er vaak naar het programma?

De doelgroep van het programma. Daar moet ik even over nadenken hoor. De doelgroep dat is allemaal en toch wel het hele gezin. Ik geloof dat het is ook echt een programma waar je aan kunt zien jong en oud, man, vrouw: alles zit daar.

En de manier waarop u kijkt?

Eens even kijken. Meestal doe ik wel mee, omdat ik dan toch kijk. Alles is even leuk en er zijn wel onderdelen die ik minder leuk vind. Bijvoorbeeld dat ze een verjaardagsfeestje vieren. Dan zitten ze zo met z'n allen in een kring en wordt de rest en het publiek bijvoorbeeld er helemaal niet bij betrokken. Kringetje zitten en zingen.

Is dat iets typisch Nederlands?

Jazeker. Dat is een goed voorbeeld. Op die manier wordt er wel een beetje de gek gestoken met sommige gebruiken en gewoonten.

Hoe dan?

Dan maken ze er grappen over hoe wij doen en zijn. De typische Nederlander komt wel terug in het programma.

Niet te Nederlands?

Nee. Het is Nederlands gewoon. Dit soort programma's die nu gebracht worden zou je in het buitenland niet gauw vinden. De mensen, hoe we met elkaar omgaan, enzovoorts. De Nederlander kan het verdragen dat je hem een beetje op de hak neemt. Een Nederlander kan bijvoorbeeld glimlachen om het feit dat een Duister zegt: Kasekopfe. Jullie zijn Kasekopfe, daar kan een Nederlander om glimlachen. Niet kwaad of zo.

U zegt net dat een Nederlander het kan verdragen dat je hem een beetje op de hak neemt. Dit gebeurt ook in het programma? En hoe dan en wat vindt u hiervan?

Ze hebben geen medelijden met zichzelf de Nederlanders. En het is niet echt negatief bedoeld, meer grappig. Ze brengen meer verstrooidheid dan leerzaamheid.

Tot slot de vraag: waarom denkt u dat het zo succesvol is?

Omdat het echt Nederlands is. Het past bij de Nederlanders.

Transcript interview met meneer Blauw

Datum interview: 9 mei 2011. Duur: 22 minuten

Dit onderzoek zal gaan over het programma *Ik Hou van Holland* en waarom u het leuk vindt om te kijken. U hebt eerder aan gegeven een kijker te zijn van het programma *Ik Hou van Holland*. Het interview zal ongeveer een half uur duren en als u tussendoor vragen of opmerkingen heeft stel ze gerust. Er kunnen geen foute antwoorden zijn en ik wil u alvast bedanken voor uw medewerking. Zullen we beginnen?

Ik wil u eerst vragen u nogmaals voor te stellen en iets over uzelf te vertellen

Ik ben Bert en werk bij het ROC op het bestuursbureau. Ik doe eigenlijk van alles en zit 's avonds graag voor de buis.

Wat voor soort programma's kijkt u vaak?

Ik kijk meestal informatieve programma's. Bijvoorbeeld *De Wereld draait door*, *Pauw en Witteman*, *NOVA*, *Nieuwsuur* en dat soort programma's. Die programma's kijk ik het meest en vind ik ook interessant.

Je hebt al eerder aangegeven wel eens naar *Ik Hou van Holland* te kijken en dan vooral dat je meekijkt met je vrouw. Als je aan iemand het programma zou moeten omschrijven hoe zou je dat doen?

Je het twee teams. Het is een soort quiz met twee teams die tegen elkaar strijden. Die teams beantwoorden vragen over *Holland* en over *Hollandse muziek* en *Hollandse taal* en dan komt erin winnaar uit zogenaamd. Het is een spelprogramma waarin specifieke kenmerken van *Nederland* de boventoon voeren. Dat is het denk wel.

Wat vind je van het programma?

Het is echt *Hollands amusement*. Het is een wel aardig programma. Soms wel een beetje te *Nederlands*, maar goed het heet niet voor niets *Ik Hou van Holland*. Vooral als ontspanning is het wel aardig. De leuke dingen zijn waar je zelf aan kunt meedoen.

Zoals? Kan je daar nog iets meer over zeggen?

Ik vind het een beetje slap en te "*Popi Jopie*". *Helma*, mijn vrouw, kijkt er wel graag naar met mijn dochter.

Je vertelde net dat het programma over Nederland gaat en dat specifiek kenmerken van Nederland de boventoon voeren. Hoe doen ze dat dan volgens jou en wat voor beeld geeft het programma jou over Nederland?

Nou ja... Ze focussen op Nederland. Op de bijzonderheden en de eigenschappen van Nederland. Maar ja, wat is typisch Nederlands? Om met Maxima's woorden te spreken: "de typische Nederlander bestaat niet". Eigenlijk heeft ze gewoon gelijk toch? Volgens dit programma is er dus wel een typische Nederlander en die wordt ook naar voren gebracht.

Hoe wordt de Nederlander dan naar voren gebracht?

Nou soms wordt Nederland denk wel eens te kijk gezet, dat denk ik wel. Over domme gebruiken van ons bijvoorbeeld. De te zuinige Nederlander en weet ik veel wel allemaal wel niet. Dat wordt vast allemaal wel gebruikt, maar het is niet echt slecht bedoeld. Dat typisch Nederlandse dat hoort bij ons en dat klopt gewoon. We doen ons niet beter voor dan we zijn. Het is vaak ook nog wel humoristisch al die stereotiepe Nederlandse dingen. We doen ons niet beter voor dan we zijn. Maar Ik Hou van Holland is soms wel een beetje een belachelijke overdrijving.

Al die stereotiepe Nederlandse dingen? Hoe zetten ze die stereotypen neer volgens jou?

Wat bedoel je daarmee?

Je vertelde net dat het wel humoristisch is die stereotiepe Nederlandse dingen, nou is mijn vraag wat jij daar mee bedoelt en hoe ze die stereotypen dan brengen.

Nou ja, zo goed kijk ik eigenlijk niet. Ik vind wel dat ze het een beetje zwart wit neerzetten. Een beetje extreem neerzetten en daardoor wordt er meer gelachen. Ze vergroten het ook wel eens uit. Dat vind ik juist de ellende aan het programma eigenlijk. De grappigheid van 'Ik Hou van Holland' voert de boventoon.

Vind jij dat het programma grappig wordt doordat het programma die stereotypen zo zwart wit neerzet?

Ja, dat vind ik juist de ellende aan het programma eigenlijk. De grappigheid voert de boventoon. Het lollig zijn van de teams tegen over elkaar en het zogenaamd lollig zijn over alles. Ze doen bewust grappig om populair te doen. Linda de Mol speelt er goed op in. Ik weet niet wat echt is en wat onecht is.

De laatste vragen zullen gaan over de doelgroep van het programma. Voor welke doelgroep denk je dat het programma bedoeld is?

Typisch RTL publiek. En ook voornamelijk leeftijd 30 plus kijkers. Ik denk ook wel dat oudere mensen iets vaker en sneller kijken dan jonge mensen.

En dat is?

Ja de boodschappers en zo, wij, jij en ik. Iedereen die af en toe zin heeft in ontspanning en vermaak. Het is een goed programma, goed gemaakt. Het is voor mensen die willen ontspannen. Het is voor iedereen. Mensen willen niet lastig gevallen worden door gezeur of nieuws. Ze willen even niets aan om hun hoofd daarom kijken ze het. Ontspanning. Ze houden van Linda de Mol. Het is dus vooral een leuk programma, goed geproduceerd en leuk om te kijken. Prima. Niet moeilijk om te volgen.

Ik wil u hartelijk danken voor het meedoen aan dit interview. Heeft u misschien zelf nog vragen of opmerkingen? Anders wil ik u nogmaals hartelijk danken en zoals u eerder had aangegeven zal ik de uitwerking van het interview naar u toe sturen, zodat u het kunt doornemen en eventueel corrigeren.

Transcript interview met mevrouw Geel.

Datum interview: 30 mei 2011. Duur: 20 minuten.

Dit onderzoek gaat over het programma *Ik Hou van Holland* en waarom jij het leuk vindt om te kijken. Je hebt eerder aan gegeven naar het programma *Ik Hou van Holland* graag te kijken. Het interview zal ongeveer een half uur duren en als je tussendoor vragen of opmerkingen hebt stel ze gerust. Er kunnen geen foute antwoorden zijn en ik wil je alvast bedanken voor je medewerking. Zullen we beginnen?

Dat is goed.

Kan je wat over jezelf vertellen? Wie ben je en wat doe je?

Ik ben “mevrouw Geel”, 22 jaar en bijna 23. Ik zit nu in het derde jaar van de lerarenopleiding biologie en ik wil graag biologiedocent worden. Ik woon in Gouda, maar ga binnenkort samenwonen. En zowel ik als mijn vriend kijken vaak naar *Ik Hou van Holland*.

Wat voor programma's kijk je vaak? Heb je favoriete tv-programma's?

Bones, weet je wel? En CSI dat kijk ik ook. Ik had wel favoriete series, maar die zijn allemaal van de televisie af. Dat waren mijn vaste series. Nederlandse series. Je weet wel, Voetbalvrouwen enzo. Maar er zijn tegenwoordig helemaal geen leuke series meer op televisie. Ik kijk niet zo veel televisie. Gewoon wanneer ik tijd heb en dat is in het weekend of 's avonds. Maar echt favorieten heb ik niet en ik kijk gewoon van alles.

Ben je gehecht aan een bepaalde zender?

Nee, meestal kijk ik gewoon wat er is en iets dat me aanspreekt bekijk ik. Niet een bepaalde zender of programma. Daarentegen kijk ik wel ook vaak op internet.

Maar Ik Hou van Holland kijk je wel eens?

Ja, dat klopt. Dat kijk ik graag, maar niet elke week hoor. Gewoon als ik tijd heb. Afgelopen seizoenen heb ik het vaker gezien. Dit seizoen niet zo heel vaak en dan zie ik af en toe alleen een stukje, omdat ik het druk heb met werken.

Als je aan iemand moet omschrijven die het programma nog nooit heeft gezien, hoe zou je dan uitleggen wat Ik Hou van Holland is?

Het is een programma wat gaat over Nederland en het heeft ook heel veel met muziek te maken en andere spelletjes. Je hebt twee teams en een van de twee teams wint en dat is het eigenlijk. Het is een soort spelamusement, Zo zou ik het omschrijven. En ik zou het wel aanraden aan wat oudere familie om te kijken, maar niet aan mijn vriendinnen. We hebben het eigenlijk nooit over dit programma. Ik ken trouwens niemand die dit programma nog nooit heeft gezien. Het is natuurlijk wel heel bekend en succesvol.

Hieraan nog iets toe te voegen?

Nee dat is het wel of nou ja het gaat natuurlijk over Nederlanders en Nederlandse gewoonten en over Nederland zelf, maar dat had ik al gezegd geloof ik.

Wat bedoel je als je zegt het gaat over Nederland?

Het gaat over Nederlandse gewoonten en bijvoorbeeld ook eetgewoonten. Eigenlijk alles wat met Nederland te maken heeft. Soms is het eigenlijk ook best actueel. Maar ook Nederlandse taal.

Net vertelde je mij dat je het niet met je vriendinnen hebt over dit programma, maar wel met familie. Wie is volgens jou de doelgroep van het programma?

Eigenlijk wel een breed publiek. Ik verwacht toch wel zowel van mijn leeftijd, als jonger, maar ook m'n ouders of schoonouders. Iedereen wel.

En mannen of vrouwen?

Ik denk wel toch meer vrouwen op een of andere manier. Ik kan niet zeggen waarom. Ik denk dat het gewoon meer aantrekkelijker is en Linda de Mol is voor veel vrouwen denk ik ook wel een voorbeeld.

Een voorbeeld voor wie?

Nou gewoon voor de Nederlandse vrouwen.

Je vindt haar een typisch Nederlandse vrouw en een voorbeeld?

Ja zeker! Blond haar, blauwe ogen, lang en dan presenteert ze ook nog een programma dat gaat over Nederland. Dat is dus wel typisch Nederlands ja, maar daarom past het allemaal ook zo goed bij het programma. Alles bij elkaar is gewoon leuk en hoort er bij. Misschien wel een beetje gemaakt, maar wel leuk!

Hoezo gemaakt?

Ze overdrijven sommige dingen nogal. Het een nog gekker dan de ander. En Nederlanders dit en dat en bla bla bla.

Uhhmm? Okay, overdrijven? Wat voor beeld geeft het programma dan over Nederland?

Wat ik net al zei: het is wel een leuk typisch Nederlands beeld met dat Nederlandse decor en die tulpen overal. Het geeft wel een goed beeld van Nederland. Zelfs koeien, en het publiek is in rood, wit blauw en oranje gekleed.

Wat denk je dan dat..?[Respondent onderbreekt vraag].

Ja, je kan natuurlijk ook heel erg overdrijven dat het bijvoorbeeld heel erg tuttig wordt. Of dat het te veel is allemaal.

Is dat hier het geval? Vind je dat in dit programma?

Nou ja wel een beetje, maar dat hoort erbij en dat vind ik wel leuk juist! Dat overdrijven is niet negatief bedoeld, zo zijn wij vaak gewoon . Soms is het wel grappig bedoeld of juist sarcastisch, maar dat maakt niet uit. Het is echt gewoon hoe wij zijn. Jij fietst toch ook overal naar toe en eet toch ook wel eens een lekkere Hollandse snack?

Ja dat klopt [gelach door allebei], maar hoezo sarcastisch?

Ook wel grappig, maar dan een beetje met een sarcastische toon. Ze benadrukken de grappen dan heel erg of ze doen juist heel erg overdreven of sarcastisch over dat wij zo zuinig zijn bijvoorbeeld of dat wij altijd stamppotten eten. Iedereen heeft zijn eigen vorm van humor en soms snapt de een het en de ander het niet. Het heeft ook te maken met de manier hoe je dingen zegt en wanneer. Soms mag een Nederlander dus een beetje belachelijk gemaakt door grappen op een bepaalde manier te vertellen. Het is wel echt vermaak en daar mogen best grappen bijgemaakt worden .

Vind je dat mensen belachelijk worden gemaakt en hoe dan?

Nou misschien meer de Nederlanders in het algemeen, maar niet echt hoor...gewoon door grappen te maken en door sarcastisch te zijn over wat wij doen en zijn. Maar ja.. Dan denk ik Dat vindt ook iedereen dat we zo zijn, dus het is ook wel terecht. De meeste mensen zien die knipoog naar de samenleving eigenlijk niet.

Wat is je mening over het programma. Je zei al eerder dat je het wel een leuk programma vindt, waarom?

Ik vind het een gezellig programma. Heel gezellig en veel grapjes erin. Ik kijk het wel vaak met mijn moeder. Maar ik blijf er echt niet voor thuis hoor [gelach]!

Kan je verder uitleggen waarom het een gezellig programma is?

Door de humor is het gezellig en het is ook leuk door bekende liedjes en spelletjes. Maar het is ook grappig, omdat ze eigenlijk de maatschappij af en toe een beetje bekritisieren. Niet veel mensen hebben dat door dat ze doen. Maar door op een bepaalde manier kritiek te leveren wordt het ook grappig.

Kan je iets uitleggen over de manier waarop ze dat doen?

Dat heb ik eigenlijk net al gezegd. Ze benadrukken de grappen dan heel erg of ze doen juist heel erg overdreven of sarcastisch over dat wij zo zuinig zijn bijvoorbeeld of over bezuinigen op cultuur.

Heb je bepaalde spelonderdelen die je aanspreken?

Ik vind vooral dan de muziek leuk met die Chinese man. Dat is echt heel grappig en ook het verjaardagsspel, dan zitten ze in een kring en dan geven ze een bom rond en dat gilt en lacht iedereen steeds en dat gaat dat cadeau weer roken. Iedereen nerveus en dan weten ze geen vragen meer te beantwoorden.

Ben je een actieve kijker en waarom?

Uhm... tja... Het hangt er vanaf wat je een actieve kijker noemt. Ik denk het wel. Als het liedjes zijn die ik niet ken of niet leuk vind dan blijf ik wel achterop de bank hangen, maar met dat verjaardagsspel dan zit ik wel op het puntje van mijn stoel en doe ik mee.

Waarom is het programma zo succesvol?

Voor veel mensen toegankelijke en brede onderwerpen. Iedereen heeft er wel wat mee. Als je een programma doet over voetbal vallen heel veel mensen al af. Ik denk bijvoorbeeld ook dat allochtonen het kijken en het is leuk vermakelijk. Als je iets wil leren in het Nederlands over Nederland dat kan zelfs ook.

Dankjewel voor dit interview. Ten eerste wil ik je vragen of je zelf nog opmerkingen hebt of vragen misschien?

Nee hoor niets. Ik ben wel benieuwd naar de resultaten. Kan ik die inzien?

Als ik alles het uitgewerkt kan je de transcripties doorlezen om te zien of je het er mee eens bent. Later kan je ook mijn hele scriptie nog eens doorlezen als je wilt. Om te concluderen kan ik dus zeggen dat je het een grappig programma vindt dat gaat over Nederland en het Nederlandse leven en dat er grappen in worden gemaakt, soms een beetje op een sarcastische toon, maar dat dat niet erg is, omdat we gewoon zo zijn. En dat veel mensen niet zien dat het programma ons ook een beetje op de hak neemt over hoe wij zijn.

Ja, dat klopt helemaal.

Nogmaals bedankt en we houden contact.